

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Билтен

Интернет адреса на Министерството за финансии на Република Македонија
<http://www.finance.gov.mk/>

Интернет адреса на Управата за јавни приходи
<http://www.ujp.gov.mk/>

Интернет адреса на Царинската управа на Република Македонија
<http://www.customs.gov.mk/>

Интернет адреса на Македонската берза за долгорочни хартии од вредност
<http://www.mse.org.mk/>

Интернет адреса на Комисијата за хартии од вредност
<http://www.sec.gov.mk/>

Интернет адреса на Државниот завод за статистика
<http://www.stat.gov.mk/>

Интернет адреса на Централниот регистар на Република Македонија
<http://www.crm.org.mk/>

Скопје, 5/6 2008

СОДРЖИНА

АКТУЕЛНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Краткорочни економски движења–јуни 2008 година	10
Подобар патен пристап за нови инвестиции и поголем економски раст	18
Актuelни вести од Република Македонија	23
Вести од регионот	31

СТАТИИ

Бернард Коениг – Корпоративна општествена одговорност	37
Златко Ветеровски – Овластен економски оператор – новина во царинското законодавство на Република Македонија	44

СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ

Табела 1: Република Македонија – Основни макроекономски индикатори	50
Табела 2: Одбрани макроекономски индикатори во одделни транзициони економии	50
Табела 3: Бруто домашен производ (реални стапки на раст)	51
Табела 4: Основни краткорочни економски трендови	52
График 1: Бруто домашен производ	54
График 2: Инфлација (просечни стапки во %)	54
График 3: Инфлација (на крај на година во %)	55
График 4: Надворешно–трговска размена	55
Табела 5: Надворешно–трговска размена по земји	56
Табела 6: Платен биланс на Република Македонија	58
Табела 7: Функционална класификација на расходите на Централниот буџет	59
График 5: Функционална класификација на расходите 2008 година	59
Табела 8: Буџет на Република Македонија (Централен буџет и буџети на фондови)	60
Табела 9: Фонд за пензиско и инвалидско осигурување	62
Табела 10: Фонд за здравствено осигурување	63
Табела 11: Агенција за вработување	64
Табела 12: Фонд за магистрални и регионални патишта	65
Табела 13: Бруто надворешен долг (состојба)	66
Табела 14: Македонска берза	68
Кредитни линии за мали и средни претпријатија	74
Други проекти за поддршка на мали и средни претпријатија	81

ДЕН

Снимил: Милан СТРЕЗОВСКИ

ПОЧИТУВАНИ,

Во најновиот Извештај „Doing Business 2009“, кој Светската банка го публикуваше во септември 2008 година, Република Македонија е рангирана на 71-то место, што претставува напредок од 7 позиции во однос на минатата година. Исто така, заради преземените бројни позитивни реформи и ниту една реформа која ги влошува условите за работа на претпријатијата, Република Македонија според истиот Извештај е рангирана на 17-то место, односно повторно на врвот меѓу најреформските земји.

Напредокот се должи пред се на: подобрување на заштитата на личните податоци во Кредитниот регистар; забрзување на спроведувањето на договорите; олеснување на процесот на плаќање даноци (како и намалување на даночните стапки); намалување на времето за регистрирање на имот од 98 на 66 дена (реформа на Катастарот); реформа на едношалтерскиот систем за започнување бизнис; олеснување на надворешната трговија.

Признанието од Светската банка, но и реално утврдената потреба за преземање на понатамошни мерки во насока на подобрување на деловното окружување, претставуваат мотив и основа за понатамошно делување на Владата на Република Македонија, со цел привлекување на поголем број странски и домашни инвестиции, зголемување на економскиот раст и намалување на невработеноста.

Во иста насока се и реформите кои следуваат, а се однесуваат на намалување на стапките на придонесите од задолжително социјално осигурување и интегрирање на наплатата на истите со персоналниот данок на доход од страна на Управата за јавни приходи, како и продолжување на реформата на платниот систем во Република Македонија, започната со Законот за платен промет од 2001 година. Имено, Собранието на Република Македонија во септември 2007 година донесе нов Закон за платниот промет чии законски одредби стапија во сила на 1 јануари 2008

година. Основни цели на Законот за платниот промет се обезбедување на сигурност и стабилност во функционирањето на платниот систем во Република Македонија и ефикасно вршење на платниот промет, како и креирање на финансиска инфраструктура која ќе биде компатибилна со меѓународните финансиски структури и лесно разбирлива за меѓународните инвеститори, што ќе овозможи привлекување на странски банки и инвестиции.

Преку воведување на трансакциски сметки се овозможи работење по регулирани правила на сите учесници во платниот промет, односно еднаков третман на физичките и правните лица при вршење на платниот промет, заштита од финансиски ризици, надзор од страна на државните авторитети врз платниот промет, сигурност и оперативна достапност на средствата на трансакциските сметки. Истовремено, заради обезбедување ефикасно извршување на меѓусебните побарувања и обврски помеѓу учесниците во платниот промет, заштита на доверителите чии побарувања чекаат на присилна наплата кај носителите на платниот промет и јакнење на довербата и сигурноста во извршувањето на платниот промет во земјата, со Законот е предвидено дека учесникот во платниот промет не може да врши плаќање со пресметка доколку има блокирана трансакциска сметка. Имено, при извршување на решението за присилна наплата (налог за извршување од извршител, правосилна судска одлука со дозвола за извршување, извршно решение за казна за прекршок, извршно решение за наплата на јавни давачки или решение на други органи овластени со закон), носителот на платниот промет го извршува решението до износот на расположивите средства, а за останатиот износ ја блокира сметката на учесникот – должник. Со доставување на даночниот број на учесникот – должник преку Единствениот регистар на трансакциски сметки (EPTS) носителот на платниот промет ги известува сите други носители на платен промет дека не смеат да вршат плаќања од средствата на денарските и девизните сметки на учесникот – должник до потполно извршување на решението, освен по налозите со кои се врши пренос на средствата на сметката кај носителот на платен промет кој

треба да го изврши решението за присилна наплата. По намиравање на обврските по решението за присилна наплата, носителот на платен промет ја деблокира трансакциската сметка, за што преку EPTS ги известува сите носители на платниот промет. Доколку трансакциската сметка на учесникот во платен промет е блокирана непрекинато повеќе од 45 дена, носителот на платен промет преку EPTS го известува Централниот регистар на Република Македонија, по што врз учесникот во платниот промет ќе се применуваат одредбите од Законот за стечај.

Во изминатиот период бројот на субјектите со блокирани сметки беше во постојан пораст. Така, во септември 2007 година, кога беше усвоен Законот, вкупниот број на субјекти со блокирани сметки во Република Македонија изнесуваше 15.245, во јануари 2008 година имаше незначително зголемување за 906 субјекти и нивниот број изнесуваше 16.151, а заклучно со август 2008 бројот на блокираните субјекти изнесува 20.234. Ваквата состојба исклучително неповолно се одразува на деловната клима во земјата.

Голем број од овие субјекти пристапуваат кон плаќање со пресметка, односно меѓусебното намиравање на паричните обврски и побарувања го вршат со компензација, асигнација, цесија, преземање на долг и други облици, што доведува до пасивност кај менаџерскиот тим на овие субјекти, кој не е поттикнат да изнаоѓа начини со кои ќе ја зголеми ликвидноста односно, начини за одблокирање на трансакциската сметка и извлекување на субјектот од состојбата во која се наоѓа. Оваа пасивност предизвикува негативни последици по работењето на другите економски субјекти со кои претпријатието има деловни односи, а истите се пресликуваат и на платниот систем и економијата во целина. Имено, здравите економски субјекти се профитно ориентирани и ориентирани кон постојан сопствен раст. Тие се основен двигател и предуслов за економски раст и развој на секоја земја, а особено на земја во развој каква што е Република Македонија.

Користењето на плаќањето со пресметка од страна на субјектите со блокирана сметка доведува и до намалена финансиска дисциплина односно евидентирање само преку

интерно книжење на наплатите во рамки на билансите на правните субјекти, а не се извршуваат преку трансакциските сметки во банката на правниот субјект.

Со влегување во сила на одредбата од Законот за платен промет со која правните субјекти со блокирана трансакциска сметка нема да можат да вршат плаќање со пресметка, се укинува можноста да се избегне плаќањето на обврски кон државата и останатите доверители.

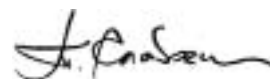
Во насока на креирање на субјекти кои своето работење ќе го засноваат пред се на економската логика и заштитата на сите доверители, со Законот се предвидени и прекршочни санкции и глоби за учесникот на платниот промет – правното лице, односно, одговорното лице кај учесникот во платен промет – правното лице. Имено, во Законот е предвидено да се изрече глоба од 4.000 евра до 6.000 евра на учесникот во платниот промет – правното лице ако има блокирана сметка, а врши плаќање со пресметка, за што, исто така е предвидена и прекршочна санкција – привремена забрана за вршење дејност во траење од шест месеци до пет години. Доколку одговорното лице кај учесникот во платен промет врши плаќање со пресметка, а правното лице има блокирана сметка, во Законот е предвидено да му се изрече глоба во износ од 2.000 евра до 4.000 евра и да му се изрече прекршочна

санкција, забрана за вршење професија, дејност или должност во траење од една до пет години. Истото значи дека се предвидени остри санкции за учесникот во платниот промет – правно лице и одговорно лице, доколку не ги почитуваат одредбите од Законот, односно доколку вршат плаќање со пресметка преку нивната блокирана сметка.

На субјектите кои имаат блокирани сметки и кои во текот на 2008 година вршат плаќање со пресметка, а сакаат и понатаму да продолжат со својата работа и во 2009 година, им се препорачува да се прилагодат на пазарните услови на стопанисување во земјата, да вложат дополнителни напори и изнајдат можности за деблокирање на нивните сметки.

Кај дел од јавноста постоеше мислење дека единствената цел на членот 25 од Законот за платниот промет е отворање на стечајна, односно ликвидациона постапка над субјектите со блокирани трансакциски сметки. Спротивно на ова, би сакал да истакнам дека примената на одредбите од овој член е оживување на овие правни субјекти, преку поттикнување на претприемничкиот дух на менаџерскиот тим и изнаоѓање начини за обновување и зајакнување на нивната конкурентска позиција на пазарот, со што тековните движења во нашата економија ќе добијат динамика и интензитет.

Со почит,
Д-р Трајко Славески

АКТУЕЛНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

јуни 2008

- Силен раст на индустриското производство во јуни од 12,3% на годишна основа и 1,7% на месечна основа
- Зголемени трошоци за живот во јуни за 10,1% на годишна основа, главно поради пораст на трошоците за исхрана за 19,2%
- Зголемен извоз на стоки (во доларска вредност) за 27,8% во првата половина од 2008 година, со истовремен пораст на увозот на стоки за 57,5%
- Раст на приходите на Централниот буџет за 21,9% во првата половина од 2008 година, со истовремен раст на расходите за 18,7% (силен раст на капиталните расходи од 118,9%)
- Кредитен раст во јуни 2008 година со забавена динамика од 42,1% на годишна основа. Продолжен тренд на намалување на стапката на раст на вкупните депозити, така, во јуни 2008 година истите забележаа пораст од 18,7% на годишна основа
- Продолжен тренд на намалување на бројот на регистрирани невработени во Агенцијата за вработување, кој во јуни изнесува 348.222 лица

1. РЕАЛЕН СЕКТОР

1.1. Кумулативниот годишен пораст на индустриското производство во периодот јануари-јуни 2008 година изнесува 9,0%.

Анализирано по сектори, раст на индустриското производство во овој период е забележан во секторите Вадење руди и камен од 12,8% и Преработувачка индустрија од 9,9%, додека секторот Снабдување со електрична енергија, гас и вода регистрира раст од 0,3%.

Во рамки на Преработувачката индустрија, која има најголемо учество во вкупниот индекс (83,9%), главни носители на растот се производството на

прехранбени производи и пијалаци со раст од 5,7%, производството на тутунски производи со 14,8%, издавачката дејност, печатењето и репродукција на снимени медиуми со раст од 39,7%, нафтената индустрија со раст од 21,2%, производството на хемикалии и хемиски производи со 5,9%, производството на основни метали со 12,8%, производството на метални производи во метало-преработувачката фаза, освен машини и уреди со 19,8% и производството на електрични машини и апарати, неспомнати на друго место со раст од 54,7%.

Индексот на индустриското производство во мај 2008 година забележа годишно зголемување од 12,3%, додека месечниот пораст изнесуваше 1,7%.

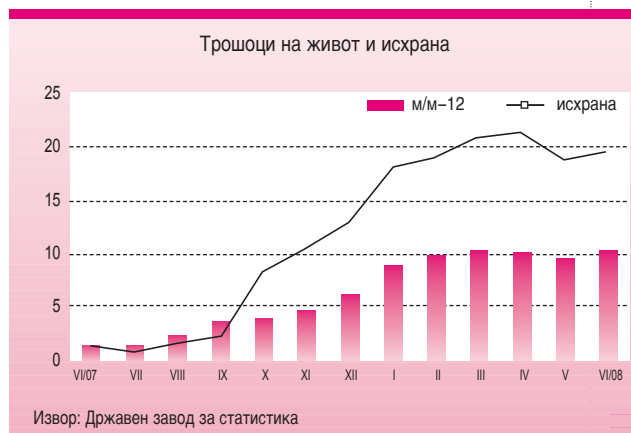
1.2. Во првата половина од 2008 година, во однос на истиот период минатата година, цените на производителите на индустриски производи се зголемија за 12,1%.

Растот главно се должи на зголемените цени на производители на индустриски производи во преработувачката индустрија од 14,1%, и тоа, конкретно, во гранките прехранбена индустрија од 11,5%, нафтената индустрија од 33,9%, производство на основни метали од 17,3% и производство на електрични машини и апарати, неспомнати на друго место од 23,4%.

Во јуни 2008 година цените на производители на индустриски производи во однос на истиот месец од 2007 година се зголемија за 15,7%.

Споредено со претходниот месец, цените на производители на индустриски производи во јуни порасна за 2,8%. Значи, и во наредниот период може да се очекува пораст на цените на финалните добра како резултат на зголемените трошоци на производство.

1.3. Во периодот јануари-јуни 2008 година, цените на стоките за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот, се зголемија за 9,7% во однос на истиот период од претходната година.

Трошоците на живот во јуни 2008, во споредба со јуни 2007 година, се зголемија за 10,1%. Растот главно се должи на зголемените трошоци за исхрана од 19,2%, ресторани и хотели 12,8%, сообраќајни средства и услуги 7,5%, тутун и пијалаци 3,6%, домување 3,6%, облека и обувки 3,7% итн.

Споредено со претходниот месец, трошоците на живот во јуни пораснаа за 0,3%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за јуни 2008 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 12.333 денари и во однос на претходниот месец е повисока за 0,7%.

1.4. Во јуни 2008 година, на светските берзи имаше пад на цените на најголемиот дел од металните и прехранбените производи, додека енергенсите забележаа раст на цената.

Во јуни, цената на нафтата на светската берза се зголеми за 7,3% во однос на мај, и достигна цена од 133,05 долари за барел. Споредено со јуни од претходната година, цената на нафтата е зголемена за 86,5%.

Цената на житото во јуни регистрираше месечен раст од 6%.

Во рамки на металните производи, никелот, како производ со високо учество во македонскиот извоз, забележа месечен пад на цената од 12,4%.

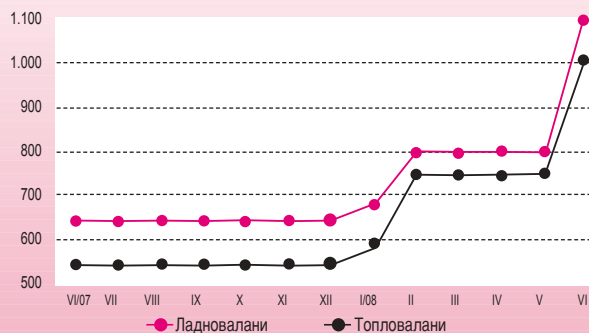
И покрај ваквите движења, шестиот месец од годината ќе остане забележан по промената на цената на челикот и челичните лимови, која дојде по четири месечен период на мирување на берзанските цени на овие производи. Притоа, зголемувањето е најголемо кај ладноваланите челични лимови и изнесува 37,5%, (1.100 долари за еден метрички тон) за разлика од топло-валаните челични лимови каде зголемувањето изнесува 33,3% (1.000 долари за еден метрички тон). Имајќи го предвид претходното искуство со движењето на цените на овие челични производи на светските берзи, во наредните неколку месеци не се очекува промена на цената на овие производи.

2. НАДВОРЕШЕН СЕКТОР

2.1. Во првата половина од 2008 година, вкупната надворешно-трговска размена, во доларска вредност забележа висок пораст од 45% во однос на истиот период минатата година.

Притоа, физичкиот обем на извозот е зголемен за 8,6%, а неговата вредност достигна 2.045 милиони долари, што претставува пораст од 27,8%. Зголемувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 13,3%, а неговата вредност ост-вари износ од 2.213,3 милиони долари, или

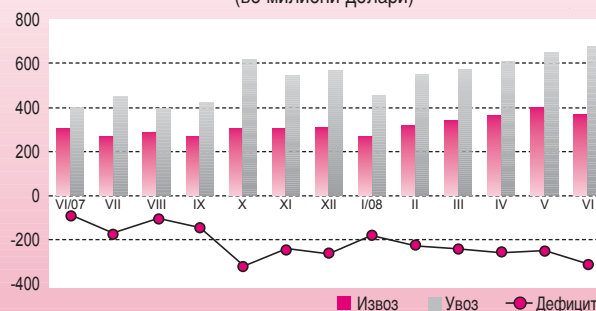
Берзански цени на челични лимови (\$/mt)

Извор: Светска банка

пораст од 57,5%. При вакви движења, дефицитот во размената остварен во овој период, пред се поради поинтензивниот пораст на увозот од извозот, забележа пораст од 133% во однос на истиот остварен до крајот на јуни 2007 година и изнесува 1.467,5 милиони долари, што прет-ставува 17,2% од БДП. Зголемениот дефицит во првата половина од 2008 година се должи, пред се, на порастот на негативното салдо во разме-ната на енергија, а посебно на зголемениот увоз на нафта и производи од нафта и електрична енергија. Значајно влијание врз порастот на уво-зот, а со тоа и на трговскиот дефицит има и железото и челикот.

Надворешно – трговска размена во РМ
(во милиони долари)

Извор: Државен завод за статистика

Според податоците изразени во САД долари, поголемиот извоз остварен во овој полугодишен период за 478 милиони долари, во најголем дел се должи на зголемениот извоз на следните производи: нафта и производи од нафта за 100 мил. долари (20,9% од вкупниот пораст), облека

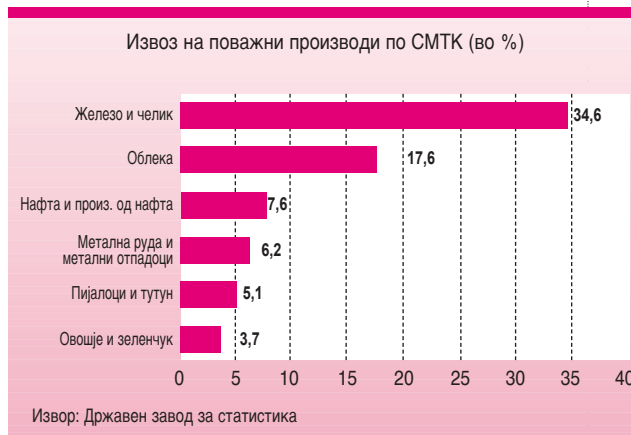
75,3 мил. долари (15,8% од вк. пораст), метална руда и метални отпадоци 62,6 мил. долари (13,1% од вк. пораст), железо и челик 58,4 мил. долари (12,2% од вк. пораст), тутун и преработки од тутун 21,4 мил долари (4,5% од вк. пораст) и друго.

2.2. Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во овој период се: железо и челик со 34,6%, облека 17,6%, нафта и производи од нафта 7,6% метална руда и метални отпадоци 6,2%, пијалоци и тутун 5,1%, овошје и зеленчук 3,7%. Овие шест групи производи сочинуваат 74,8% од вкупниот извоз на државата.

Најголем дел од увозот на стоки во првото полугодие отпаѓа на: нафта и производи од нафта (522 мил. долари), железо и челик (415,8 мил. долари), текстилни предива и слично (243,4 мил. долари), друмски возила (236,4 мил. долари), електрична енергија (179 мил. долари), метална руда и метални отпадоци (125,6 мил. долари), електрични машини и делови (101 мил. долари), индустриски машини и делови (100,8 мил. долари) и друго.

2.3. Гледано по региони, во првите шест месеци од 2008 година Европската унија (ЕУ 27) има доминантно учество во вкупната надворешно-трговска размена од 58,3% (извоз на стоки 60,1% и увоз на стоки 46,9%). Извозот во Европската Унија е поголем за 11,8%, а увозот бележи поинтензивен пораст од 44,6%, во однос на истиот период од 2007 година. Во анализираниот период јануари-јуни 2008 година, околу 80% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Швајцарија, Кина, Турција, Полска, и Украина.

Неколку години наназад надворешно-трговската размена со Швајцарија, се до крајот на 2006 година, бележеше незначителен дефицит.

Но, во последниот квартал од 2007 и посебно во првата половина од оваа година, остварен е голем дефицит во трговската размена со оваа земја, кој се должи пред се на зголемувањето на увезените количини на електрична енергија од оваа земја во текот на последните месеци од 2007 и првата половина од оваа година.

2.4. Гледано по валутна структура, еврото станува се по доминантно, при што 73,5% од надворешно-трговската размена е реализирана во евра и во однос на истиот период минатата година претставува пораст од 4,2 п.п.. На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 77% и 71,4%, соодветно и во однос на истиот период лани претставува поинтензивен пораст кај извозот за 8,2 п.п., а кај увозот овој пораст изнесува 1,5 п.п..

3. ФИСКАЛЕН СЕКТОР

3.1. Во првото полугодие од 2008 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 41.123 милиони денари (10,8% од БДП), што претставува зголемување од 21,9% во однос на истиот период од минатата година. Ваквото зголемување на приходите се должи на зголемената наплата на даночните приходи.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 37.719 милиони денари, што претставува зголемување од 18,0% во однос на истиот период минатата година.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во првите шест месеци од 2008 година изнесува 47,7%, а на акцизите 16,8%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 24.349 милиони денари, односно речиси 2/3 од вкупните даночни приходи (6,4% од БДП).

Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа значаен пораст од 18,0%, акцизите од 11,3%, данокот на добивка од 49,7% односно досега остварени 54,4% во однос на ребалансираниот план, приходите од царина се остварени повеќе за 3,9%, додека приходите од персоналниот данок се зголемени за 9,3% споредено со истиот период лани и покрај намалената и унифицирана даночна стапка од 10%. Неданочните приходи (3,404 милиони денари) се зголемени за речиси 2,5 пати во однос на истиот период минатата година.

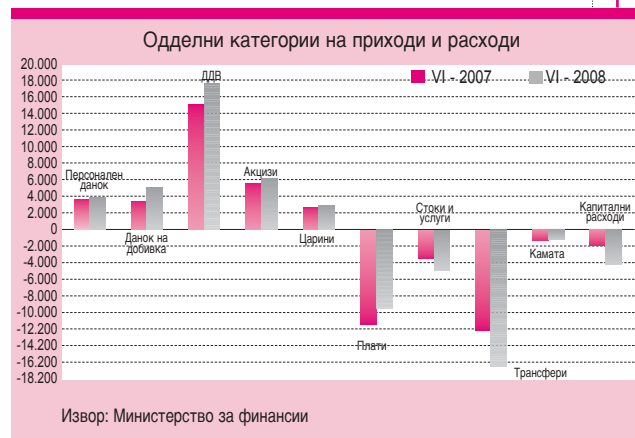
3.2. Во периодот јануари-јуни од 2008 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваа 36.062 милиони денари (9,5% од БДП), што е повеќе за 18,6% во однос на истиот период од 2007 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи, тековните расходи (31.796 милиони денари) учествуваат со 88,2%, додека капиталните расходи забележуваат учество од 11,8%.

Најголеми расходни ставки се трансферите (16.429 милиони денари) и платите и надоместоците (9.459 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој период учествуваат со 26,2% и во однос на истиот период лани се намалени за 17,9%.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 4.847 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2007 година за 37,5%.

Во делот на трансферите, во овој период се потрошени 35,8% повеќе средства споредено со истиот период 2007 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со

45,6% во вкупните расходи (4,3% од БДП). Ваквото остварување се должи на фактот дека се зголемува бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација, така што средствата за исплата на плати во образованието и за градинките на 57 општини се исплаќаат преку трансфери за општините. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 4.856 милиони денари или за 188 милиони денари помалку (3,7% намалување). Каматите се реализирани во износ од 1.061 милиони денари, што е помалку за 18,1% во споредба со 2007 година.

Во анализираниот период средствата за капитални расходи изнесуваат 4.266 милиони денари, што претставува зголемување од 2,2 пати во споредба со истиот период 2007 година.

3.3. Оттука, во периодот јануари-јуни 2008 година остварен е суфицит на Централниот Буџет од 5.061 милиони денари (1,3% од БДП), додека суфицитот на Консолидираниот буџет изнесува 4.417 милиони денари (1,2% од БДП).

4. МОНЕТАРЕН СЕКТОР

4.1. Во јуни 2008 година примарните пари¹ остварија засилен раст од 22% на годишна основа, во услови на пораст на готовите пари во оптек од 2,1% и висок пораст на вкупните ликвидни средства на банките од 41,8%.

На месечна основа примарните пари забележаа пораст од 9,4%, кој целосно се должи на порастот на вкупните ликвидни средства на банките од 18,7%. Готовите пари во оптек бележат пад од 1,4% во однос на минатиот месец.

Во јуни 2008 година, во услови на тендер на износи, каматната стапка на благајничките записи го задржа нивото од 7%.

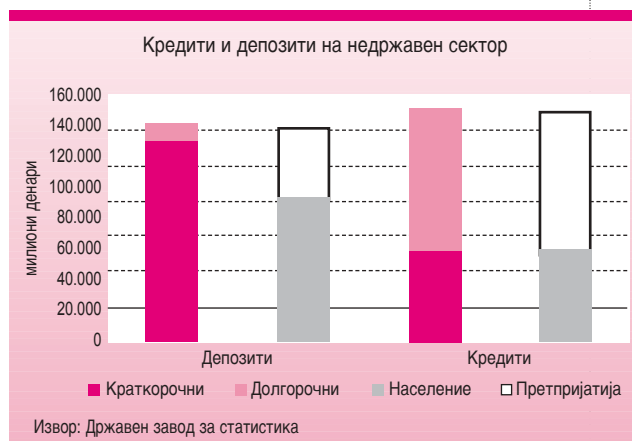
Каматните стапки на државните хартии од вредност изнесуваат 7,10% за три месечните државни записи, 7,20% за шест месечните и 7,30% за дванаесет месечните државни записи.

Во јуни се одржа аукција на 3 годишна обврзница при што беше понудена купонска каматна стапка од 8%. Државните записи за монетарни цели од почетокот на 2008 година постепено се намалуваа и во јуни се изврши нивно целосно повлекување од примарниот пазар за државни хартии од вредност.

4.2. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² бележи забавен раст од 18,7% во однос на минатата година (наспроти 21,2% во мај 2008 година). На месечна основа вкупните депозити се повисоки за 1%, при што денарските и девизните депозити имаат речиси еднаков придонес (48,8% и 51,2%, соодветно).

1) Примарните пари се пресметуваат како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките со задолжителната резерва на девизните депозити.

2) Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите

Во јуни 2008 година, денарските депозити бележат засилен раст од 1% на месечна основа, додека девизните депозити го забавија растот и се повисоки за 0,9%. На годишно ниво денарските и девизните депозити остваруваат пораст од 21% и 16,8%, соодветно.

Месечниот пораст на вкупните депозити во целост се должи на зголеменото штедење на населението, 1,4% на месечна основа, со оглед дека заштедите на корпоративниот сектор регистрираат опаѓање од 0,1%. Во однос на минатата година депозитите на населението и претпријатијата се повисоки за 20% и 13,4%, соодветно.

Анализата на рочната структура покажува забавен раст на краткорочните депозити во јуни, 15,9% на годишна основа, додека долгорочните депозити бележат пораст од речиси 55% и благо зголемување на учеството во вкупниот депозитен потенцијал. На месечна основа краткорочните депозити се зголемени за 1%, а долгорочните за 0,8%.

4.3. Во јуни 2008 година се забележува забрзување на растот на кредитите кон приватниот сектор. Месечниот пораст на кредитите

од 3% произлегува главно од зголеменото кредитирање на корпоративниот сектор (придонес од 56,1%) и покрај високиот пораст на кредитите на населението. Во однос на минатата година кредитниот раст бележи забавување и изнесува 42,1% (наспроти 43,4% во мај).

Месечниот пораст на кредитите на население—то во јуни регистрира благо забавување и изнесува 3,3%, додека кредитите на претпријатијата регистрираа засилена динамика на пораст од 2,8% (наспроти 1,3% во мај), при интензивирање раст и кај краткорочните и кај долгорочните кредити на претпријатијата. На годишна основа, пласманите кон населението и претпријатијата се зголемија за 54,5% и 34,7%, соодветно.

Во рамки на кредитите на претпријатијата, на годишна основа се забележува пораст на краткорочните и долгорочните кредити на претпријатијата, од 30,7% и 38,2% соодветно. На месечна основа, краткорочните кредити на претпријатијата забележаа пораст од 2,5%, додека долгорочните кредити се повисоки за 2,9%.

Од аспект на валутата, денарските кредити (кои ги вклучуваат и кредитите со валутна клаузула) бележат пораст од 47,3% на годишно ниво. Девизните кредити бележат пораст од 27,1% на годишна основа. Во однос на минатиот месец денарските пласмани се зголемени за 3,1% и имаат доминантен придонес во вкупниот кредитен раст. Девизните кредити се повисоки за 2,6%.

4.4. Во јуни 2008 година просечната каматна стапка на денарските кредити забележа благ пораст од 0,1 п.п. на месечна основа и изнесува 9,7%. Просечната каматна стапка на девизните кредити не забележа промени во однос на минатиот месец и се задржа на ниво од 8,1%. Во однос на минатата година се забележува релаксирање на каматните услови на банките, односно просечната каматна стапка на денарските кредити оствари пад од 0,6 п.п.,

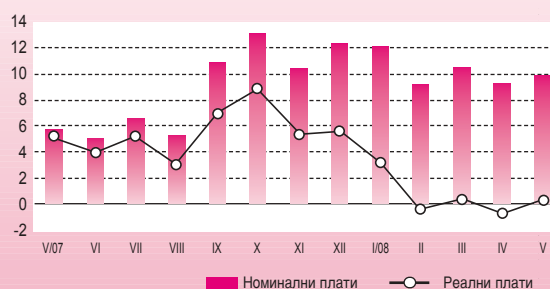
додека просечната каматна стапка на девизните кредити е намалена за 0,3 п.п. Пасивната каматна стапка на денарските депозити и во јуни 2008 година регистрира пораст од 0,1 п.п. на месечно ниво и изнесува 5,8%, додека на годишна основа истата бележи зголемување од 1 п.п. Просечната каматна стапка на девизните депозити е непроменета во однос на минатиот месец и останува 2,3%, но на годишна основа бележи пораст од 0,4 п.п.

4.5. Бруто девизните резерви во јуни 2008 година изнесуваат 1.543 милиони евра и во однос на декември 2007 година остварија пораст од 1,2%. На месечно ниво истите бележат засилен пораст од 2,2%, во услови на нето откуп на девизниот пазар од 19,4 милиони евра. Имено, на девизниот пазар во јуни беа откупени 19,4 милиони евра, а продажба не е забележана. Преку трансакциите на девизниот пазар НБРМ креираше ликвидност.

5. СОЦИЈАЛЕН СЕКТОР

5.1. Во првата половина од 2008 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 103.997 засновани нови работни односи, што претставува 14% повисоко ниво споредено со истиот период од претходната година, но воедно се забележува и забавување на стапката на раст. Имено, 43,8% се однесуваат на

Просечни нето-плати (годишни промени, %)

Извор: Државен завод за статистика

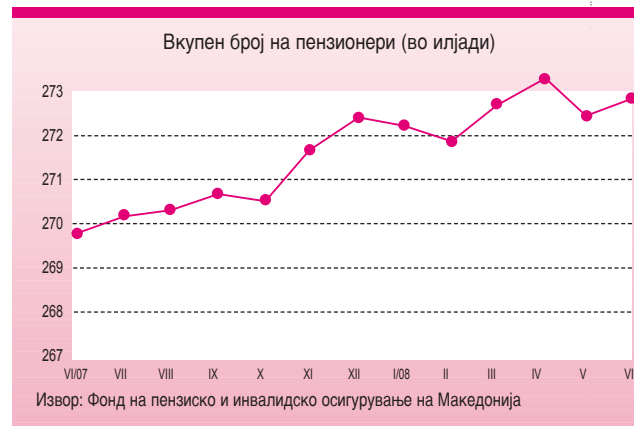
неопределено време, додека останатиот дел е на определено време и вршење сезонски работи. Во месец јуни бројот на новите вработувања е зголемен за 15.927, при што 30% се од Регистарот на Агенцијата, и тие претставуваат 45,8% од вкупниот одлив од Регистарот. Додека, како прилив во Агенцијата се регистрирани 6.769 лица, од кои 51,8% се лица на кои им престанал работниот однос.

Како резултат на ова, забележано е намалување на невработеноста за 3.652 лица, односно 1,04% споредено со претходниот месец. Така, во јуни 2008 година бројот на невработени изнесува 348.222 лица, од кои 73.521 (21,1%) се изјасниле дека се пријавуваат само за остварување на правото на здравствено осигурување, а останатите активно бараат работа. Споредено со истиот месец од претходната година бројот на невработени лица е намален за 5,1%.

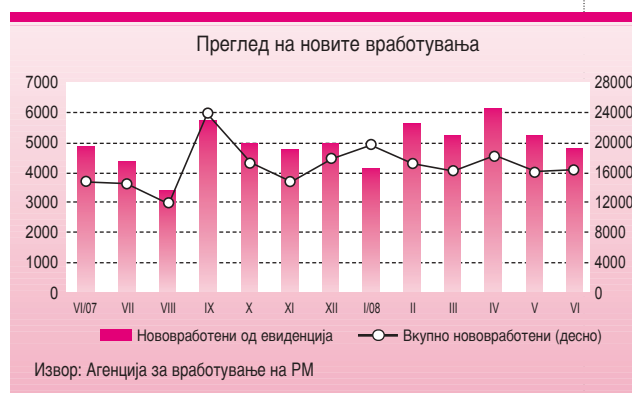
Најголем процент од невработените, односно 66,7% се од урбани средини (градско население), а 58,3% се мажи. Анализирани според образованието, поголемиот дел, односно 52,6% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека 6,9% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасните групи, најмногу невработени има од категоријата 25–29 години, односно 13,8% од вкупниот износ. Имено, 82,8% имаат статус на невработени една година или повеќе.

5.2. Во јуни 2008 година, во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се евидентирани 272.651 пензионери, што претставува годишно зголемување од 1,1%.

За исплата на пензии, во овој месец се потрошени 2.362,2 милиони денари, што претставува 51,6% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет. Во јуни просечната пензија изнесува 8.875 денари, што претставува годишен пораст од 14,4%, и се очекува овој процент да се зголеми во јули, за кога е планирано допол-

нително зголемување на пензиите. Соодносот просечна пензија со просечна исплатена нето плата во мај 2008 година (последен расположлив податок) изнесува 56,5%.

5.3. Во периодот јануари-мај 2008 година (последни расположливи податоци) споредено со истиот период од 2007 година, забележан е пораст на просечната номинална и реална нето плата за 10,1%, односно 0,5%.

Во мај 2008 година просечната нето-плата изнесуваше 15.728 денари по вработен, и номинално е повисока за 9,8% во однос на мај 2007, додека споредено со претходниот месец растот на нето платите изнесуваше 0,8%. Процентот на невработени кои не примиле плата продолжува да се намалува и во мај изнесуваше 9,0%, што споредено со истиот месец од претходната година претставува намалување за 3,3 процентни поени.

ПОДОБАР ПАТЕН ПРИСТАП ЗА НОВИ ИНВЕСТИЦИИ И ПОГОЛЕМ ЕКОНОМСКИ РАСТ

Република Македонија од секогаш претставувала важен сообраќаен јазол кој ги поврзувал деловите на Средна Европа со Балканскиот Полуостров и понатаму со Среден и Блиски Исток. Токму затоа треба да ги искористиме предностите од местоположбата на крстосницата на главните коридори Исток–Запад и Север–Југ на Балканскиот Полуостров.

Вкупната должина на патната мрежа во државата изнесува 13.736 км, од кои 911 км се магистрални патишта, 3.830 км се регионални, а 8.995 км се локални патишта, од кои поголемиот дел се во незадоволителна состојба. Патната мрежа се карактеризира со нагласен развој на главниот транспортен Пан–Европски Коридор X – Север–Југ (Србија– Македонија– Грција) E–75 со вкупна должина од 172 км низ територијата на Република Македонија, како и кракот Xd кој е со вкупна должина од 127 км. Досега 132 км од Коридорот X се веќе изградени до ниво на автопат, 9% се во фаза на изградба и 31% се подготвени за изградба.

Од Пан–Европскиот Коридор VIII Исток–Запад (Турција–Бугарија–Македонија– Албанија) E–65, кој е со вкупна должина од 304 км, низ територијата на Република Македонија изградени се само 27,6%, кои се завршени до ниво на модерен автопат, а дополнителни 8,7% се во фаза на изградба. Приоритетно беше завршувањето на изградбата на Северната Обиколница на Скопје, која се одвиваше во две фази, со вкупна должина од 27 км, со што значително ќе се редуцира сообраќајниот метеж на нашиот главен град.

За Коридорот X пак, во текот на минатата година, беше ревидиран главниот проект за делницата Табановце–Куманово, а завршена е и пос-

тапката за експропријација на земјиштето. Предвидено е оваа делница да се заврши со средства обезбедени од Светската Банка, во износ од 100 милиони долари, како и со сопствено учество на државата.

За подобрување на состојбата на локалните и регионалните патишта во земјава, предвидени се средства од 70 милиони евра, исто така кредит од Светската Банка. Состојбата на регионалните патишта е утврдена со Студија на Европската агенција за реконструкција (Табела 1), додека за локалните патишта заедно со Фондот за магистрални и регионални патишта е подготвена формула за распределба на средствата (Табела 2), која се состои од следните параметри: број на население, број на локални населени места и број на патишта во општината. Овде би сакале да ја истакнеме потребата од постоење на проекти, за кои по распределба на средствата, веднаш ќе отпочне постапка за нивна реализација. Во таа насока, во соработка со општините, беше спроведена иницијатива за добивање податоци околу неопходните проекти кои општините не успеале да ги реализираат, а кои опфаќаат рехабилитација на постојните патни правци и изградба на нови.

Со цел дополнително унапредување на постојната патна мрежа, во соработка со претставниците на НАТО Штабот во Македонија, се разгледани можностите за санирање на патиштата во Македонија со средства кои се издвоени во рамки на Проектот за зајакнување на мостовите во Република Македонија, што претставува негова трета фаза.

Во првата фаза од овој Проект беа реконструирани 29 мостови на потегот Скопје – Велес,

а започнаа и градежните активности во втората фаза на Проектот, во која е предвидено до крајот на годинава да се реконструираат 21 мост, односно вкупно 50 мостови од Скопје до Гевгелија.

Освен основните придобивки во доменот на транспортот, подобрената патна инфраструктура и побезбедните мостови во Република Македонија секако ќе придонесат кон подобрување на условите за деловни можности, поголем број на транзитни возила, но и врз вкупната привлечност на земјата за работа и инвестирање. Ефикасната

и сигурна патна инфраструктура ја олеснува и поттикнува мобилноста на луѓето и стоките, ја надминува ограниченоста на локалните пазари и создава претпоставки за рамнотежен регионален развој, за зголемување на конкурентноста на националната економија и постигнување забрзан економски раст. Исто така, може да очекуваме придобивки и од областа на туризмот, преку зголемување на обемот на туристи кои одблиску ќе се запознаат со природните, културните и цивилизациските вредности на нашата земја, што ќе придонесе за збогатување на туристичката промоција.

Табела 1. Приоритетни патни правци според Студијата на Европската агенција за реконструкција

Патен правец	Должина
Илинден – Калугерец	91 км
’Ржаничино – Овче Поле	48 км
Лакавица – Дреново	52 км
Давидово – Рабово	15 км
поврзување на Кратово со М-2 и М-5	54 км
Стуга – Дебар	52 км
Макази – Долно Дупени (до границата со Грција)	26 км
Прилеп – Кичево	64 км
Прилеп – Кривогаштани	19 км
Превалец – Смојмирово	44 км
Струмица – Нов Дојран – Дојран (граница со Грција)	44 км

Извор: Министерство за транспорт и врски

Табела 2. Распределба на средствата од Проектот за реконструкција и рехабилитација на локалните патишта

Реден број	Име на општина	Население	% од вк. број на население во Р.М.	Површина на општина во ха	% од вк. површина на Р.М.	Број на населени места	% од вк. број на нас. места	Долж. на локални патишта	% од вк. долж на лок. патишта	во %	во евра
		35%		35%	100%	20%		10%			
1	АРАЧИНОВО	11597	0.57	3130	0.13	4	0.23	18	0.20	0.31%	105.394
2	БЕРОВО	13941	0.69	5907	2.40	9	0.51	60	0.67	1.25%	425.408
3	БИТОЛА	95385	4.72	78795	3.17	66	3.73	142	1.58	3.66%	1.245.653
4	БОГДАНИ	8707	0.43	11454	0.46	4	0.23	33	0.37	0.39%	133.878
5	БОГОВИЊЕ	28997	1.43	14165	0.57	14	0.79	193	2.15	1.07%	365.165
6	БОСИЛОВО	14260	0.71	16199	0.65	16	0.90	107	1.19	0.77%	263.373
7	БРВЕНИЦА	15855	0.78	16430	0.66	10	0.57	105	1.17	0.74%	250.029
8	ВАЛАНДОВО	11890	0.59	33140	1.33	29	1.64	88	0.98	1.10%	373.285
9	ВАСИЛЕВО	12122	0.60	23040	0.93	18	1.02	124	1.38	0.88%	297.636
10	ВЕВЧАНИ	2433	0.12	2280	0.09	1	0.06	15	0.17	0.10%	34.737
11	ВЕЛЕС	55108	2.72	42745	1.72	29	1.64	132	1.47	2.03%	690.142
12	ВИНИЦА	19938	0.99	43267	1.74	16	0.90	117	1.30	1.26%	430.041
13	ВРАНЕШТИЦА	1322	0.07	10913	0.44	15	0.85	50	0.56	0.40%	136.573
14	ВРАТЧИШТЕ	25399	1.26	15798	0.64	15	0.85	128	1.42	0.97%	331.084
15	ГЕВГЕЛИЈА	22988	1.14	48343	1.94	17	0.96	65	0.72	1.34%	456.458
16	ГОСТИВАР	81042	4.01	51339	2.06	35	1.98	235	2.61	2.78%	945.849
17	ГРАДСКО	3760	0.19	23619	0.95	16	0.90	80	0.89	0.67%	226.882
18	ДЕБАР	19542	0.97	14667	0.59	18	1.02	105	1.17	0.86%	293.560
19	ДЕБАРЦА	5507	0.27	42539	1.71	30	1.70	108	1.20	1.15%	392.095
20	ДЕЛЧЕВО	17505	0.87	42239	1.70	22	1.24	143	1.59	1.31%	443.713
21	ДЕМИР КАПАЈА	4545	0.22	31106	1.25	15	0.85	40	0.44	0.73%	248.350
22	ДЕМИР ХИСАР	9497	0.47	48013	1.93	41	2.32	171	1.90	1.49%	507.877
23	ДОУРАН	3426	0.17	12916	0.52	13	0.74	24	0.27	0.41%	141.013
24	ДОЛНИ	13568	0.67	41243	1.66	37	2.09	108	1.20	1.35%	460.247
25	ДРУГОВО	3249	0.16	38324	1.54	28	1.58	66	0.73	0.99%	335.080
26	ЖЕЛИНО	24390	1.21	20104	0.81	18	1.02	94	1.05	1.01%	344.432
27	ЗАЈАС	11605	0.57	16108	0.65	13	0.74	50	0.56	0.63%	214.233
28	ЗЕЛЕНИКОВО	4077	0.20	17695	0.71	14	0.79	81	0.90	0.57%	193.096
29	ЗРНОВЦИ	3264	0.16	5582	0.22	3	0.17	135	1.50	0.32%	108.473
30	ИЛИДЕН	15994	0.79	9702	0.39	12	0.68	200	2.22	0.77%	261.676
31	ЈЕГУНОВЦЕ	10790	0.53	17693	0.71	17	0.96	65	0.72	0.70%	238.074
32	КАВАДАРЦИ	38741	1.92	99244	3.99	40	2.26	295	3.28	2.85%	968.029
33	КАРБИЊЦИ	4012	0.20	22970	0.92	29	1.64	108	1.20	0.84%	285.844
34	КИЧЕВО	30138	1.49	4914	0.20	7	0.40	127	1.41	0.81%	275.756
35	КОНЧЕ	3536	0.17	23305	0.94	14	0.79	108	1.20	0.67%	226.954
36	КОЧАНИ	38092	1.88	36036	1.45	28	1.58	164	1.82	1.67%	566.182
37	КРАТОВО	10441	0.52	37544	1.51	31	1.75	131	1.46	1.21%	409.772
38	КРИВА ПАЛАНКА	20820	1.03	48081	1.93	34	1.92	194	2.16	1.64%	556.594
39	КРИВОПАШТАНИ	6150	0.30	9357	0.38	13	0.74	18	0.20	0.41%	137.748
40	КРУШЕВО	9684	0.48	19068	0.77	19	1.07	74	0.82	0.73%	249.238

41	КУМАНОВО	105484	5,22	50948	2,05	48	2,71	128	1,42	3,23%	1.097.342
42	ЛИПКОВО	27058	1,34	26782	1,08	22	1,24	120	1,33	1,23%	417.287
43	ЛОЗОВО	2858	0,14	16632	0,67	11	0,62	133	1,48	0,56%	188.955
44	МАРОВО И РОСТУША	8618	0,43	66319	2,67	42	2,38	186	2,07	1,76%	599.789
45	М. КАМЕНИЦА	8110	0,40	19037	0,77	9	0,51	113	1,26	0,64%	216.109
46	МАКЕДОНСКИ БРОД	7141	0,35	88897	3,57	51	2,88	201	2,23	2,17%	739.886
47	МОГИЛА	6710	0,33	25562	1,03	23	1,30	84	0,93	0,83%	281.969
48	НЕГОТИНО	19212	0,95	42646	1,71	19	1,07	79	0,88	1,24%	419.974
49	НОВАЦИ	3549	0,18	73353	3,03	41	2,32	158	1,76	1,76%	598.749
50	НОВО СЕЛО	11567	0,57	23783	0,96	16	0,90	115	1,28	0,84%	286.830
51	ОСПОМЕЈ	10420	0,52	12109	0,49	16	0,90	99	1,10	0,64%	218.191
52	ОХРИД	55749	2,76	38993	1,57	29	1,64	163	1,81	2,02%	687.684
53	ПЕТРОВЕЦ	8255	0,41	20193	0,81	16	0,90	50	0,56	0,66%	225.601
54	ПЕЧЕВО	5517	0,27	20820	0,84	7	0,40	105	1,17	0,58%	198.665
55	ПЛАСНИЦА	4545	0,22	5444	0,22	4	0,23	22	0,24	0,22%	76.483
56	ПРИЛЕП	76768	3,80	119444	4,80	59	3,34	268	2,98	3,97%	1.351.266
57	ПРОБИШТИП	16193	0,80	32557	1,31	36	2,04	78	0,87	1,23%	418.956
58	РАДОВИШ	28244	1,40	49748	2,00	36	2,04	125	1,39	1,73%	589.860
59	РАНКОВЦЕ	4144	0,20	24071	0,97	18	1,02	122	1,36	0,75%	254.872
60	РЕСЕН	16825	0,83	59077	2,21	44	2,49	142	1,58	1,72%	585.360
61	РОСОМАН	4141	0,20	13290	0,53	10	0,57	98	1,09	0,48%	163.442
62	СВЕТИ НИКОЛЕ	18497	0,91	48289	1,94	33	1,87	108	1,20	1,49%	507.568
63	СОПИШТЕ	5656	0,28	22210	0,89	13	0,74	55	0,61	0,62%	210.310
64	СТАРО НАГОРИЧАНЕ	4840	0,24	43341	1,74	39	2,21	214	2,38	1,37%	466.689
65	СТРУГА	63376	3,13	48300	1,94	51	2,88	248	2,76	2,63%	893.823
66	СТРУМИЦА	54676	2,70	32149	1,29	25	1,41	113	1,26	1,81%	614.348
67	СТУДЕНИЧАНИ	17246	0,85	27616	1,11	19	1,07	115	1,28	1,03%	350.117
68	ТЕАРЦЕ	22454	1,11	13654	0,55	13	0,74	99	1,10	0,84%	284.847
69	ТЕТОВО	86580	4,28	26189	1,05	20	1,13	88	0,98	2,19%	744.870
70	ЦЕНТАР ЖУПА	6619	0,32	10721	0,43	23	1,30	47	0,52	0,58%	195.867
71	ЧАШКА	7673	0,38	81945	3,29	42	2,38	123	1,37	1,90%	645.163
72	ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО	7490	0,37	13220	0,53	14	0,79	72	0,80	0,55%	188.368
73	ЧУЧЕР - САНДЕВО	8493	0,42	24078	0,97	12	0,68	124	1,38	0,76%	258.172
74	ШТИП	47796	2,36	58324	2,34	44	2,49	150	1,67	2,31%	786.140
75	АЕРОДРОМ	72009	3,56	2185	0,09	1	0,06	12	0,13	1,30%	442.511
76	БУТЕЛ	37371	1,85	5479	0,22	4	0,23	223	2,48	1,02%	345.764
77	ГАЗИ БАБА	72617	3,59	11086	0,45	13	0,74	47	0,52	1,61%	548.050
78	ГОРЧЕ ПЕТРОВ	41634	2,06	6693	0,27	6	0,34	138	1,53	1,04%	352.216
79	КАРПОШ	59666	2,95	3521	0,14	2	0,11	13	0,14	1,12%	380.504
80	КИСЕЛА ВОДА	57236	2,83	3424	0,14	2	0,11	13	0,14	1,08%	365.743
81	САРАЈ	35408	1,75	22906	0,92	22	1,24	101	1,12	1,30%	440.693
82	ЦЕНТАР	45362	2,24	752	0,03	1	0,06	0	0,00	0,81%	274.376
83	ЧАИР	64823	3,21	352	0,01	1	0,06	0	0,00	1,14%	386.965
84	ШУТО ОРИЗАРИ	20800	1,03	748	0,03	1	0,06	2	0,02	0,38%	130.561
Р. Македонија		2022547		2487701		1768		8995		100,00%	34.000.000

АКТУЕЛНИ ВЕСТИ

МАКЕДОНИЈА НА 50-ТО МЕСТО СПОРЕД ВОДЕЊЕ БИЗНИС

Економските експерти велат дека овој напредок од 32 места во однос на лани се должи пред се на поволните економски мерки што ги реализирала Владата во изминатата година и половина

Македонија е на 50-то место според условите кои ги нуди државата за водење бизнис, во конкуренција од 121 земја, што претставува напредок од 32 места во споредба со лани. Во квалификацијата на американскиот магазин „Форбс“ на листата како најдобро рангирана држава за водење бизнис е Данска, пред Ирска и Финска, а следат САД, Велика Британија, Шведска, Канада, Сингапур, Хонг Конг и Естонија. Благодарение на огромниот напредок од 32 места, на листата се најдовме и пред соседна Грција, која е рангирана на 53 место.

Македонија веќе беше прогласена за една од 10 најдобри земји во светот во спроведувањето на реформи за подобрување на бизнис климата, според извештајот Doing Business на Светската банка. Нашата земја, во 2007/2008 година беше рангирана на високото четврто место, споредено со 178 земји во светот, за напредокот кој го постигна во областа на даночните реформи, процедурите за регистрирање бизнис, регулаторната гилотина, реформите во царината и забрзувањето на процедурите за добивање на дозволи за градба.

Економските експерти велат дека овој напредок се должи пред се на поволните економски мерки

што ги реализирала Владата во изминатата година и половина.

Владата презеде значителни мерки за подобрување на бизнис климата. Се воведе рамниот ранок и едношалтерскиот систем, а на странските инвеститори им се понудија бенифиции за инвестирање во слободните економски зони. Со ова се подобрија условите за водење бизнис, што придонесе да се зголемат и странските инвестиции во земјава. Мерките се очигледни и во секторите во кои имаме компаративна предност, а тоа е аграрот и во извозно ориентираните.

Македонија е високо рангирана и во категоријата ефикасна администрација, каде што по воведувањето на едношалтерскиот систем, го зазема 19 место. Според магазинот „Форбс“, во категоријата монетарна слобода Македонија се најде меѓу првите десет земји, заземајќи го високото осмо место. Најлоша оценка, нашата земја, има во категоријата иновации, каде што се наоѓа на 86 место.

Во категоријата трговска слобода Македонија е на 39 место, во категоријата заштита на инвеститорите е 62-ра, во категоријата лична слобода е 64-та, а во категоријата борба против корупцијата е на 67 место.

Македонија е послабо рангирана во заштита на правото на имот, каде се наоѓа на 79 место и во воведување на нови технологии, каде е на 81 место.

ВО РЕК БИТОЛА ЗГОЛЕМЕНО ПРОИЗВОДСТВОТО НА ЈАГЛЕН И СТРУЈА

Во првите шест месеци од оваа година значително е зголемено производството на струја и јаглен во рударско енергетскиот комбинат „Битола“.

Оваа година произведени се 400.000 тони јаглен повеќе од лани, а воедно е зголемено и производството на струја, кое за првите шест месеци изнесува 2.131.156.000 мегаватчасови електрична енергија.

Притоа, завршен е капиталниот ремонт на вториот блок, а во моментот се врши генерален ремонт на ТЕ „Битола-1“.

– Нашата главна определба во наредниот период е и ќе биде модернизација и ревитализација на трите блока. Соработката со „З и О Подолск“, од Русија е на цврсти основи и со нив посебно внимание ќе посветиме на котлите во термоелектраните – потврди Коњановски.

Од РЕК Битола најавуваат дека за зимската сезона 2008/2009 година ќе ги обезбедат првите 300.000 тони јаглен од новиот рудник Брод-Гнеотино, како и отворање на третиот коп, односно подинската серија.

РУСКА ЕНЕРГОМАШИНОГРАДБА ЌЕ ГИ ОДРЖУВА БЛОКОВИТЕ НА „РЕК БИТОЛА“

Руска компанија за енергомашиниградба во наредниот период ќе се грижи за одржување на

енергетските блокови во термоелектраната „РЕК Битола“.

За таа цел во Москва, Рударско-енергетскиот комбинат РЕК од Битола и руската компанија Енергомашиноградба потпишаа спогодба за соработка со која се предвидува заедничка реализација на програмата за долгорочен развој на битолскиот рударско-енергетски комбинат, соопшти ЕЛЕМ.

Договорот предвидува доследно спроведување на мерки за обезбедување трајна и ефикасна работа на енергетските блокови на термоелектраните за периодот до 2025 година и готовност на руската компанија за енергомашиниградба да обезбеди сè каква техничка и финансиска поддршка и помош за реализација на таа задача.

Соработката меѓу двете компании, која е традиционална, треба да се темели врз современите технички решенија и модернизација на енергетските блокови на термоелектраните „Битола“, што ќе биде во функција за подобрување на нејзините техничко-економски карактеристики на работа, информира ЕЛЕМ.

ДВОЈНО ЗГОЛЕМЕН КАПАЦИТЕТОТ НА ХЕЦ ПЕНА

Најстарата хидроцентрала во Македонија Пена, по завршената ревитализација од страна на чешката компанија „Хидропол“, работи со зголемена моќност. Наместо досегашните 2,5 мегавати, сега ХЕЦ Пена работи со капацитет од 4,1 мегават, што е скоро двојно повеќе од претходно.

Освен зголемувањето на моќноста, преку процесот на ревитализација зголемен е и прагот на ефикасноста на оваа хидроцентрала за 90%, со што се овозможува и целосно искористување на водата. ЕВН Македонија соопшти дека хидроцентралата е и комплетно автоматизирана и може да се управува од далечина. Таа беше ревитализирана од страна на чешката компанија „Хидропол“ според РОТ договорот.

Според Претседателот на Управниот одбор на ЕВН Македонија Георг Валднер, ревитализацијата на ХЕЦ Пена има големо значење за стабилноста на електроенергетскиот систем во Тетовскиот регион. Со неа, вели тој, се продолжува животниот век на

најстарата хидроцентрала во Македонија и таа и во иднина ќе ги задоволува потребите на граѓаните.

ХЕЦ Пена е една од седумте мали хидроцентрали што се дадени под концесија на чешката компанија Хидропол, која има обврска да ги ревитализира и да менаџира со нив до 2013 година кога треба да и ги предаде на ЕВН-Македонија. Неодамна

заврши и ревитализацијата на ХЕЦ Калиманци. По завршувањето на овој зафат, ХЕЦ Калиманци стана првата автоматизирана хидро централа во Македонија.

АМЕРИКАНСКА КОМПАНИЈА ЌЕ ГРАДИ ВЕТЕРНИЦИ ВО СВЕТИНИКОЛСКО

Градоначалникот на Свети Николе Слободан Даневски и Дејвид Браун од американската компанија „ЕИГ“ потпишаа договор за монтажа на 90 ветерници.

Монтирањето на ветерниците ќе започне за шест месеци, а ќе бидат поставени во близината на четири села во светиниколско. Целиот проект е во вредност од 360 милиони евра.

– Една ветерница ќе има можност од два мегавати, а сите заедно ќе имаат капацитет значително поголем од потребите на Свети Николе – изјави Даневски.

Инсталирањето на ветерниците е само прва фаза од целиот проект. Во втората е предвидено поставување на системи на соларна енергија.

БИТОЛА СО ИНВЕСТИЦИИ ОД 88,6 МИЛИОНИ ЕВРА ВО ПОСЛЕДНИТЕ ДВЕ ГОДИНИ

Во последните две години во Битола се инвестирани 88,6 милиони евра. Од секторот за локален економски развој на Општината велат дека во тој период се инвестирани 27 милиони евра во Битолската млекара, 17,5 милиони евра во Идеал Шипка, 34 милиони евра во Соко Мак, 5 милиони евра во Цермат, фабрика за сладолед, 2,1 милиони евра во Монтинг, 1,5 милиони евра во Шеровски, компанија од месната индустрија, и 1,5 милиони евра во Фринко. Од овие инвестиции, 20% се домашни и 80% се странски инвестиции. Општинските инвестиции во инфраструктура и комунални дејности изнесуваат шест милиони евра.

Влезот на овие инвестиции се должи на подобрената бизнис клима во Битола, што покажува и неодамнешното рангирање на Битола како град со најдобро деловно опкружување во Југоисточна Европа. Според регионалниот извештај на Светска банка, Битола е најдобра во делот на започнување на бизнис, најкратко се чека за отварање на бизнис, за обезбедување на одобренија и извршување на договори. Битола, во конкуренција на 22 градови во Југоисточна Европа, е град со најмалку трошоци по глава на жител за водење на бизнис.

Наскоро ќе заврши изградбата на индустриската зона Жабени каде што ќе се инвестираат седум

милиони евра. Инвестициите во најголем дел ќе бидат во прехранбената индустрија, метало-пре-работувачката и текстилната индустрија.

СВЕДМИЛК ДОБИ ДОЗВОЛА ЗА ИЗВОЗ ВО ЕУ

Сведмилк Македонија официјално доби дозвола за извоз во земјите членки на Европската унија. Под извозен број МК 01 09 0001, млекарницата се впиша како прва компанија од Македонија која е сертифицирана за извоз според новиот Правилник.

– Со официјализирањето на одлуката за дозвола за извоз на производите од најдоброто македонско млеко Сведмилк Македонија започнува со финализирање на начелните договори за извоз со Франција, Бугарија и други земји. Изминативе шест месеци покажавме дека македонскиот производ е конкурентен. Ако до минатата година 55% од купувачите немаа доверба во македонскиот произ-

вод, годинава веќе се смени сликата. Ние успешно го заменивме увозот од сите производители, во моментот последните податоци велат дека од 35% од увозот е заменет со македонското најдобро млеко – изјави Роџер Оскарсон генералниот менаџер на Сведмилк Македонија.

Фабриката, исто така, го заврши и шестмесечниот тест период за добивање на ХАСАП сертификатот. Досегашната инвестиција на Сведмилк изнесува 25 милиони евра, а на пазарот до крајот на септември ќе бидат присутни со 70 производи.

ИДЕАЛ ШИПКА СО АМБИЦИЈА ДА БИДЕ ЛИДЕР ВО РЕГИОНОТ

Млекарницата Идеал Шипка со поддршка на Дукат и Лакталис на македонскиот пазар ќе го заземе лидерското место во производство на сирење и млечни производи и ќе стане водечки регионален производител на традиционални македонски и врвни француски сирења од познатата марка „Президент“. Ова го истакна Мато Задро, претседател на Управата на хрватската млечна компанија „Дукат“ во Битола, по повод успешното завршување на интеграцијата на Идеал Шипка во рамки на хрватската компанија.

– Аквизицијата ни овозможи на брз начин да дојдеме на македонскиот пазар кој за нас е многу важен. Со преземањето на Идеал Шипка, станавме лидери во производство на сирење во Македонија, а планираме во иднина да ја зацврстиме и развиеме сегашната позиција – рече Задро.

Директорот за производство во Идеал Шипка, Димитар Павлевски го претстави планот за развој на битолската млекарница во чие производство во наредните три години ќе бидат вложени шест милиони евра.

– Зголемувањето на производствените капацитети, нови производствени линии и технологии, имплементирање на HACCP стандардите за производство, како и добивањето ЕУ извознички број се нашите приоритети во наредниот тригодишен период. Посебно ќе се ориентираме на развојот на примарното производство на млеко, на зголемувањето на количината и квалитетот на овој производ, а во периодот до 2010 година групацијата Лакталис ќе инвестира во подобрување на добрите односи со кооперантите преку инвестирање во нови штали, молзни крави и во подобрување на стандардите, бидејќи тие се условот за влез на европскиот пазар – нагласи Павлевски.

Според него, цената на откупното млеко оваа година е зголемено за 80% во однос на лани, но и покрај тоа Идеал Шипка успеала да ги намали

цените на своите производи за 7%. Тој информираше дека со вака високи откупни цени на млекото не се конкурентни во регионот и дека тоа мора да се промени.

Идеал Шипка во Македонија држи 25% од пазарот на кашкавал и бело сирење и е втора по големина млекарница во Македонија со 13% удел на пазарот.

Директорот за откуп, производство и инвестиции во Лакаталис, Патрис Филов ја претстави групацијата која ги поседува најголемите трговски марки Президент, Галбани и Дукат. Овој француски лидер годишно откупува 8,8 милијарди литри млеко и остварува приход од 9,6 милијарди евра.

ИНВЕСТИЦИЈА ОД ТРИ МИЛИОНИ ЕВРА ВО ИМБ

Инвестицијата од три милиони евра во ИМБ од Битола ќе донесе нови стандарди во Македонија и во регионот, соопштуваат од Компанијата. Софистицираната опрема, која е потполно автоматизирана ќе го подобри квалитетот на кисело-млечните производи (јогурт, павлака, кисело млеко) кои ќе ги задоволуваат високите стандарди на ЕУ. Станува збор за инвестицијата која прв пат се имплементира во Македонија, а ќе биде ставена во функција до крајот на август.

Инвестицијата само ја потврдува долгорочната стратегија на Компанијата да инвестира во развојот на млечната индустрија во земјава. Исто така, забрзано се спроведуваат обврските од правилникот за безбедно производство на храна (законска норма за имплементација на HACCP 2009 јан), како и одржување на стандардите BSI и ISO 9001 кои млекарницата прва ги спроведе во земјава.

Исплатата на млекото за јуни е целосно реализирана, се вели во соопштението, а во тек е и исплата за јули. ИМБ со краткорочни заеми и понатаму ќе ги помага своите кооперанти со цел тие да ги пребродат предизвиците на примарното млекопроизводство.

МЗТ ХЕПОС СТАНА ЧЛЕНКА НА ВАБТЕК КОРПОРАЦИЈАТА

Македонскиот производител на сопирачки системи за шински возила, МЗТ ХЕПОС соопшти дека официјално станал дел од американската Вабтек Корпорација.

– Со превземањето на ПОЛИ од страна на Вабтек Корпорација, МЗТ ХЕПОС, станал дел од глобалниот снабдувач со производи и услуги за железничката и транспортната индустрија, со годишна продажба од 1,36 милијарди долари – се вели во соопштението.

За одговорните во Вабтек, превземањето вредно 53 милиони евра, овозможува нов раст на Корпорацијата и нивно позиционирање на европскиот и на пазарите на кои се присутни ПОЛИ и МЗТ ХЕПОС.

Влегувањето во семејството на Вабтек, според зборовите на генералниот директор на МЗТ ХЕПОС, Владо Атанасовски, претставува привилегија и обврска за вработените, од кои се очекува да дадат свој придонес во идните успеси на Вабтек.

ВИНАТА НА ФОНКО СЕ ЗАКИТИЈА СО СРЕБРО ВО КАНАДА

Виното Chardonnay на винаријата Фонко доби сребрен медал на најголемата винска манифестација во Северна Америка, Selections Mondiales des Vins Canada. На овој престижен вински натпревар, во конкуренција на 2.130 вина од 30 земји од светот, врвното бело вино Chardonnay успеа во конкуренција со најреномираните светски производители да освои голем број поени, со што го обезбеди ова високо признание.

Овој сребрен медал претставува уште една потврда за врвниот квалитет на македонските вина, со што ширум се отвораат вратите за пласман на вина на најпребливиот, но и најбогатиот пазар во светот – северно американскиот.

Винаријата Фонко е прва во Македонија која е сертифицирана според ISO 22000 стандардот, во кој се инкорпорирани широко применетите HACCP принципи за управување со квалитет во производството на храна, како и според ISO 9001:2000 стандардот за управување со квалитет.

СО ИТАЛИЈАНСКА ПОМОШ МАКЕДОНИЈА ЌЕ РАЗВИВА АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗАМ

Развој на ловниот и на традиционалниот селски туризам во Македонија е целта на проектот што со финансиски средства од италијанската Влада ќе го спроведуваат Министерството за земјоделство, Меѓународната менаџмент група и Битолскиот, Тетовскиот и Штипскиот универзитет.

Студентите од овие три универзитети заедно со експерти од Меѓународната менаџмент група ќе ги истражуваат можностите на терен, а откако ќе бидат воспоставени тие ќе имаат можност за вработување.

– Ловниот туризам е важен и може да донесе многу туристи. Имаме ловишта со огромен капацитет. Освен за ловниот и за селскиот туризам има огромен интерес од туристите кои сакаат да видат едно традиционално село каде ќе им биде понудена македонска храна, каде ќе може да бидат во допир со природата. И третиот сегмент од проектот е историскиот туризам – рече по потпишувањето на Меморандумот за разбирање за развој и соработка на проекти меѓу институциите вклучени во реализацијата на проектот Христијан Делев, државен секретар во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Со проектот, кој ќе се реализира до крајот на 2008 година, се опфатени три реони – Василево, Росоман и Стоби.

Делев додаде дека средствата се обезбедени и оти се планираат уште пет проекти што се во фаза на изработка во областа на руралниот развој.

ПРОГРАМА НА USAID - АГБИЗ ЗА АГРОБИЗНИСОТ 3,2 ДОЛАРИ

Девет македонски компании од областа на агробизнисот добија грантови од АгБиз програмата на USAID за проекти кои ќе ја подобрат нивната конкурентност и деловен развој. Договори за доделување на грантовите со АгБиз потпишаа компаниите: „Баџо“, „Ларс“, „Випро“, „Агрос 2004“, „Коколански“, „Бонум плус“, „Авто Риа“, „Дентина“ и „Попова кула“. Вкупната инвестиција е околу 3,2 милиони американски долари и се очекува до крајот на 2010 година компаниите да резултираат во зголемување на извозот за над 28 милиони американски долари.

Според директорката на мисијата на USAID во Македонија Патриша Рејдер, со помагањето на индивидуалните фирми од агробизнисот треба да се зголеми нивната конкурентност и продуктивност, да се отворат нови пазари и нови работни места за македонските граѓани. Програмата АгБиз ја финансира Агенцијата за меѓународен развој на САД (USAID), која што за четиригодишна програма има одвоено 5,5 милиони долари.

ИЗРАЕЛСКИ „ГАЗИТ ГЛОУБ“ ЌЕ ГРАДИ ДЕЛОВЕН ПРОСТОР И ТРГОВСКИ ЦЕНТАР

Израелскиот инвеститор стана сопственик на имотот на Алумина. Изградбата на деловниот простор и трговскиот центар ќе започне за три-четири месеци. За оваа инвестиција Израелците ќе вложат 100–120 милиони евра.

– Ова е развоен проект во Македонија, кој вклучува создавање на голем шопинг центар и деловен простор што ќе опслужува над еден милион Македонци. Овој проект ќе вработи неколку стотици Македонци – изјави претседателот на Бордот на директори на Газит Глоуб, Чаим Катцман. Тој додаде дека Компанијата разгледува и други можности за нови проекти во Македонија, доколку успешно се реализира оваа инвестиција.

Министерот без ресор, Глигор Ташковиќ рече дека од купената Алумина ќе бидат исплатени здравствено и пензиско осигурување, како и заостанати плати и пензии на 700 работници од Алумина.

Газит Глоуб на глобално ниво поседува имот вреден над 20 милијарди евра. Во моментот во регионот работи на инвестиции во Бугарија и во Турција.

СВЕТСКА БАНКА: БИОГОРИВАТА ГИ ПОДИГНАА ЦЕНИТЕ НА ХРАНАТА ЗА 75%

Биогоривата ги подигнаа цените на храната во светот за дури 75%, значително повеќе од тоа што се проценуваше, констатира Светската банка во извештај кој го објави дневниот весник The Guardian.

Во периодот од 2002 до февруари оваа година кошничката на цените на храната опфатена во Извештајот порасна за 140%. Според авторите, за 75% од тој пораст директно „одговорни“ се биогоривата, а за останатите 15% повисоките цени на нафтата и другите енергенси, пренесува лондонскиот весник.

Биогоривата и силниот раст на цените на храната ќе бидат тема на годинешниот состанок на члените на осумте индустриски најразвиени земји во светот (Г8). Поддржувачите на биогоривата тврдат дека таа претставува еколошки прифатлива алтернатива на фосилните горива и дека помага во намалување на нивото на емисија на јаглерод диоксид.

Авторот на Извештајот, економист во Светската банка, проценил дека зголемувањето на побарувачката од Кина и Индија не е причина за растот на цената на храната.

– Големiot раст на приходите во земјите во развој не доведе до големо зголемување на глобалната потрошувачка на житарици и со тоа не е клучен причинител одговорен за големите поскапувања – стои во Извештајот.

Една од причините се и сушите во Австралија, но највлијателни се настојувањата на САД и ЕУ за зголемување на производството на биогорива, се тврди во Извештајот.

Во рамки на иницијативата за поголемо насочување кон обновливи извори на енергија,

Европската унија планира да го зголеми уделот на биогорива во транспортните горива на 10% до 2020 година. Така, на пример, компонентата биогорива во сите бензински и дизел горива во Британија од април оваа година мора да изнесува најмалку 2,5%.

– Да нема зголемен акцент на биогоривата, не би дошло до толку голем пад на светските залихи на пченица и пченка, и тој раст на цените под влијание на другите фактори би бил поумерен – тврди Светската банка.

Зголеменото производство на биогорива го погоди пазарот на храна со пренасочување на житарици од производство на храна во производство на горива; ги поттикна земјоделците, земјоделската површина да ја употребуваат за производство на биогорива, што предизвика финансиски шпекулации на пазарот на житарици.

ДО 2030 ГОДИНА ЧЕТВРТИНА ОД ЕНЕРГИЈАТА ВО ЕУ ЌЕ БИДЕ ОД ВЕТЕР

До 2030 година од енергијата на ветерот може да биде произведена повеќе од една четвртина од вкупната електрична енергија во ЕУ, под претпоставка да се обезбеди подобра поврзаност на постојните разводни системи и да се изградат нови мрежи за користење на еолската енергија, наведува интернет сајтот „ЈурАктив“.

– Во 2030 година енергијата од ветерот ќе биде главен извор на енергија, која ќе биде сигурна и конкурентна ако се имаат превид трошоците по киловатчас, се наведува во стратегијата на Европската организација за развој на еолската енергија „ТПВинд“, чии делови пренесува „ЈурАктив“.

„ТПВинд“ обединува неколку приватни и јавни субјекти, чија цел е до 2030 година еолската енергија да покрива до 28% од вкупното производство на струја во ЕУ, односно околу 300 гигавати. Во моментот од енергија на ветерот во ЕУ се произведуваат 57 гигавати струја.

Количеството на произведена струја од еолска енергија во рамките на Унијата годишно се зголемува за по 19 до 20%, раст кој е идентичен со оној забележан во употребата на интернетот или во мобилната телефонија.

Според „ЈурАктив“, главен проблем во остварувањето на целта за производство на 300 гигавати струја од ветер до 2030 година, може да претставува достапноста до дистрибутивните мрежи и нивното приклучување на електраните на ветер.

ДРЖАВИТЕ ОД РЕГИОНОВ ОД ЕСЕН ЌЕ МОЖАТ ДА КУПУВААТ И ПРОДАВААТ СТРУЈА НА БЕРЗА: БЕРЗАНСКАТА ПОЕВТИНА ОД ТЕНДЕРСКАТА СТРУЈА

Македонија ќе може да обезбеди пониска цена на електричната енергија што ја увезува ако струјата ја купува на берза. Ваква берза на струја од октомври годинава ќе почне да функционира во Југоисточна Европа и таа ќе треба да го интегрира енергетскиот пазар во регионот. Таканаречениот Јужен пул, чиј основач е словенечката компанија Борзен, се формира со основна цел да го заживее регионот, но и да овозможи либерализација на пазарот на електрична енергија, поголема сигурност во снабдувањето со енергија и транспарентност на цените.

Просечната цена на увозната струја за годинава, што државниот преносен систем МЕПСО ја купуваше на тендер, се движи околу 90 евра за мегават-час. Со увоз се надополнува повеќе од 30% од потребите на земјава.

За професорот на машинскиот факултет Константин Димитров со берзата за струја земјава ќе има избор, бидејќи и електричната енергија што се нуди на овој начин е исто како како и секоја друга трговска стока и зависи од понудата и побарувачката.

Според Министерството за економија, Бугарија, Романија и Србија би можеле да понудат елек-

трична енергија, но Македонија, Албанија и Грција, кои константно се соочуваат со недостаток на струја, ќе бидат дел од земјите кои ќе го побаруваат овој енергенс.

„МИЦИБУШИ“ ГРАДИ ВЕТЕРНИЦИ НА ЦРНО МОРЕ ВО БУГАРИЈА

Јапонската компанија „Мицубуши хеви индустрис“ пушти во употреба фарма за ветерници за производство на електрична енергија во Бугарија. Ветерниците се лоцирани на брегот на Црното Море.

– Оваа фарма ќе помогне во намалување на емисијата на штетни гасови во атмосферата. Со изградбата на ваквите постројки сакаме да помогнеме во остварувањето на целта поставена на состанокот на Г8 (осумте индустриски најразвиени земји во светот) во Токио, а тоа е намалување на емисијата на штетните гасови за 50% до 2050 година – изјави Цунехару Такеда, јапонски амбасадор во Софија.

Фармата има 35 ветерници кои ќе произведуваат 35 мегавати електрична енергија. Целокупната инвестиција чини 60 милини евра.

НОВА ПАТНА МАГИСТРАЛА ОД ТИРАНА ДО СКОПЈЕ, ПРЕКУ ТЕТОВО

Министерството за градежништво, транспорт и телекомуникации на Албанија им издаде наредба на фирмите кои работат на изградбата на патната магистрала меѓу Тирана и Скопје да ги забрзаат работите на проектот, пишува албанскиот весник „Шкип“.

Магистралата, наречена уште и „патот на Арбер“ ќе ги поврзува Тирана и Скопје, преку Тетово, односно ќе оди по регионот што доминантно е населен со Албанци.

Патот ќе ги обедини Албанците кои живеат од двете страни на границата, а Македонија ќе добие уште една дестинација и достапност до Драч и морето.

До границата со Македонија магистралата ќе биде во должина од 75 километри, пишува весникот.

СЕ ИНТЕНЗИВИРА ИЗГРАДБАТА НА КОРИДОРОТ 10

Во близина на македонско-српска граница кај Прешево, Србија започнаа интензивни градежни работи за изградбата на автопатот од македонската граница до Лесковац, кој продолжува на веќе изградениот автопат до Белград и до сите други правци на Коридорот 10. Истовремено, Србија започна и изградба на новиот современ граничен премин и голема шопинг зона во близина на границата со Македонија.

Во рамки на инвестициите во инфраструктурата, предвидена е и изградба на автопат Хоргош – Нови Сад, со што Србија ќе ја исполни својата обврска за комплетирање на Коридорот 10 низ својата земја.

Работите треба да бидат завршени за две години, со што целиот Коридор 10 кој поаѓа од Салзбург преку Љубљана, Загреб, Белград, Ниш, Скопје, Солун ќе биде најмодерната и најдолга сообраќајница во Европа.

Досега низ Србија се завршени делниците на автопатот Белград – Загреб, Белград – Ниш и Унгарска граница – Суботица – Белград.

Србија од Коридорот 10 само од патарини остварува годишен приход од 200 милиони евра. Оваа сума ќе биде повеќекратно зголемена со изградба на нови хотели, мотели, бензински пумпи, неколку мегамаркети и паркинзи со осмислени содржини и инфраструктура.

БРИТАНСКАТА ЕКОНОМИЈА ПРЕД ИСКУШЕНИЕ

Со цел надминување на проблемите во економијата Владата во Лондон се наоѓа пред големото искушение дали да ги зголеми даноците за фирмите и компаниите, што би било „катастрофална мерка“, соопшти британската трговска комора.

Анкетата, извршена меѓу пет илјади британски фирми во услужниот сектор, покажува дека тие бележат намалено вложување, примаат помалку нарачки за работа и најавуваат зголемување на бројот на отпуштените работници. Доколку овој сектор продолжи и натаму со ваквиот тренд, тогаш ќе се најде на само три месеци до избувнувањето на т.н. техничка рецесија, заклучува Комората.

Според предвидувањата за оваа година, Велика Британија требаше да има раст од 2,5% и инфлација од само 2%, но најновите проекции на економските експерти предупредуваат дека земјата не ќе може да постигне поголем раст од 1,3%, а дека инфлацијата ќе се искачи и до 4%.

Лондонски „Индепендент“ пишува дека британската Влада се соочува со дефицит во буџетот за следната година од 7,5 милијарди фунти.

БРУТО СТРАНКИОТ ДОЛГ НА ХРВАТСКА ИЗНЕСУВА 35 МИЛИЈАРДИ ЕВРА

Хрватската Народна банка (ХНБ) објави дека Бруто странскиот долг на Хрватска во текот на првите пет месеци се зголемил за 1,7 милијарди евра и на крајот на мај изнесуваше 35 милијарди евра.

Притоа неговиот раст се забрза од 4,4% во првите пет месеци во 2007 година на 5,2% во истиот период во 2008 година, напоменуваат аналитичарите во најновиот билтен на ХНБ. Најголем раст на странскиот долг е забележан кај трговските друштва за 1,4 милијарди евра, па така на крајот на мај нивната задолженост изнесуваше 15,1 милијарди евра. Странскиот долг на банките, по големиот раст на почетокот на годината, на крајот на мај се врати на ниво од крајот на 2007 година, додека странскиот долг на секторот Држава во текот на првите пет месеци го продолжи трендот на намалување. Така, долгот на државата кон странство на крајот на мај изнесуваше 6,6 милијарди евра, што е за 144 милиони евра помалку во однос на крајот на 2007 година.

ГОЛЕМ РАСТ НА ПАЗАРОТ НА ВОЗИЛА ВО ИСТОЧНА И СРЕДНА ЕВРОПА

– Во Западна Европа продажбата на автомобили оваа година опаднала за 2,5%

Општествената несигурност во Европа влијае на пазарот на автомобили, заклучи ЈАТО Динамикс, водечкиот светски добавувач на податоци на автомобилската индустрија. Продажбата на нови возила во јули 2008 година паднала за 5,3% (70.402 парчиња) во однос на истиот месец од 2007 година, што значи дека вкупниот волумен на продажба изнесувал 1,25 милиони возила. Додека

од една страна опаѓаат големите пазари, како британскиот или шпанскиот, пазарите во Средна и Источна Европа покажуваат здрав раст. Причината за падот на западноевропските пазари е комбинацијата на економска несигурност и високата цена на горивото, што врз купувачите делува исклучително демотивирачки. Сепак, причина за оптимизам во автомобилската индустрија може да биде добриот прием на новите модели кои секаде покажуваат солидни перформанси.

Вкупната продажба на нови автомобили во првите седум месеци од оваа година паднала за 2,5% (243.447 автомобили) во однос на истиот период од 2007 година, што значи дека во 2008 година се продадени 9,47 милиони нови автомобили. Фолксваген ја продолжува својата доминација на европскиот пазар, а со тоа ја задржа својата позиција на најпродавана европска марка. „Форд“, „Опел“, „Пежо“ и „Рено“ го комплетираат списокот на топ пет марки во Европа. Шестиот на ред на листата е „Фиат“ кој го продолжува одличниот тренд, и посебноста на домашниот италијански пазар.

ВО СРБИЈА ЌЕ СЕ ПРОИЗВЕДУВААТ ДЕЛОВИ ЗА МЕРЦЕДЕС

Новата фабрика за производство на делови ќе биде сместена во Свилајнац и во неа ќе се произведуваат делови за „Мерцедес“, „БМВ“ и „Ауди“. Во фабриката ќе бидат вложени околу 10 милиони евра и ќе вработува 300 вработени. Годишно од оваа фабрика ќе се извезуваат делови во вредност од 50 милиони евра.

Пред-договорот за изградба на фабриката го потпишаа претставници на општината Свилајнац, германската компанија „Реум“ и словенечката „Грах“.

„Реум“ е најголема германска компанија за производство на автомобилски делови со седиште во Штудгарт, срцето на европската автомобилска индустрија.

ЕВРОТО И ИНФЛАЦИЈАТА ЈА НАМАЛИЈА КОНКУРЕНТНОСТА НА СЛОВЕНЕЧКИОТ ТУРИЗАМ

Инфлацијата и јакото евро го ослабнаа словенечкиот туризам на глобалниот пазар, а тој тренд ќе продолжи и во следните неколку години, покажа истражувањето на економскиот факултет во Љубљана, објави љубљанскиот весник „Дело“.

Словенија пред година и половина ја прифати европската заедничка валута и поради големата инфлација во евро зоната, ослабна положбата на туризмот.

– Словенија не може да ја неутрализира растечката инфлација преку политиката на девизниот курс. Инфлацијата и силното евро во следните години ќе ја ослабнат туристичката конкуренција на Словенија на светскиот пазар – изјави Александар Кешелевик од љубљанскиот Економски факултет.

Според него, скапата понуда во туризмот многу повеќе ќе се одрази на странските туристи отколку на домашните. Врз намалениот број на ноќевања и посетеноста ќе влијае растот на евро-то во однос на британската фунта, ако се земе предвид дека Британците се едни од најбројните туристи во Словенија.

ШЕСТ МИЛИОНИ ТУРИСТИ ЈА ПОСЕТИЛЕ ХРВАТСКА

Шест милиони и 130 илјади туристи ја посетиле Хрватска во првите седум месеци од годинава, што е за 3% повеќе во споредба со истиот период лани. Годишната туристичка сезона поминува подобро од очекуваното. Најголем раст се бележи кај бројот на туристи од Полска, Шпанија, Холандија и државите од поранешна Југославија.

СТАТИИ

Бернард КОЕНИГ

КОРПОРАТИВНА ОПШТЕСТВЕНА ОДГОВОРНОСТ

Корпоративната општествена одговорност е концепт со кој организациите ги земаат предвид интересите на општеството со преземање одговорност за влијанието на своите активности врз клиентите, снабдувачите, работодавачите, акционерите, заедниците и другите учесници, како и врз животната средина

1. КОНЦЕПТ НА КОРПОРАТИВНА ОПШТЕСТВЕНА ОДГОВОРНОСТ (КОО) - НАЈНОВИ ТРЕНДОВИ

Концептот на Корпоративна општествена одговорност во рамки на компаниите потекнува

Бернард КОЕНИГ

Роден на 26.02.1949 година во Форбах (Франција)

Националност: Французин, Женет, 2 деца

Јазици: француски, англиски, германски

Академски квалификации:

1966–1969 дипломиран економист, универзитет во Стразбур, Франција;

1969–1970 Магистериум по индустриска сопственост, универзитет во Стразбур;

1970–1972 МБА, ХЕЦ Монреал, Канада

Позиции:

1972–1974 Предавач за финансии во ХЕЦ Монреал, Канада

1974–1976 Societe Generale Alsacienne de banque SOGENAL – поврзано друштво со Societe Generale,

Меѓународен комерцијален сектор

1976–1989 SOGENAL, Франкфурт, подоцна раководител на Сектор за ризик, раководител на Комерцијален сектор, заменик-директор и директор на филијала

1989–1994 Директор за пазари на капитал и управување со средства во SOGENAL, Стразбур

1994–2001 Извршен директор во SOGENAL, Стразбур, задолжен за сите француски активности

2001–2002 Член на Управниот одбор на SKB Banka, Словенија

2002–2006 Потпретседател на Управниот одбор и Главен извршен директор на SKB Banka, Словенија,

Ное. 2006 Societe Generale/меѓународни работи со население, Париз

Мај 2007 Прв генерален директор на Охридска банка, Македонија

Мај 2008 Претседател на Управен одбор на Охридска банка

Други назначувања:

1991–2001 Предавач на IECS (школа за бизнис) во Стразбур во рамките на постдипломската програма за меѓународна трговија.

Од 1994 година Советник на француската влада за меѓународна трговија (со указ на францускиот премиер)

1995–2000 Предавач на Универзитетот во Стразбур во рамките на постдипломската програма за актуари

2003–2006 Претседател на Надзорниот одбор на SKB Leasing, Словенија

2001–2005 Потпретседател на надзорниот одбор на Plasis (процесор на картички), Словенија

2003–2007 Претседател на советниците на француската влада за меѓународна трговија за Словенија

2005–2007 Претседател на француско-словенскиот бизнис-клуб

Од 2008 Советник на француската влада за меѓународна трговија во Република Македонија

Одликувања:

2005 Француски ред за национални заслуги (одликување за витез)

од почетокот на XX век и го достигна врвот во текот на последните две децении, како резултат на важните промени што се случуваа во макро и микро окружувањето. КОО е придонес на бизнисот за одржлив развој. Постојат многу дефиниции што ја опишуваат КОО, но во

"Мислењата изразени во овој текст се на авторот и не мора во целост да ги претставуваат ставовите на Министерството за финансии"

суштината на тоа, ние разбираме како бизнисот го зема предвид своето економско, социјално влијание и влијание врз животната средина во начинот на кој функционира – максимизирајќи ги користите и минимизирајќи ги негативностите. Но мора да внимаваме: не зборуваме за алтруизам – КОО треба да биде добра за долгорочниот деловен успех, како и за поширокото општество. Како што признава Светскиот самит за одржлив развој (ССОД), КОО е партнерство меѓу бизнисот, владата и цивилното општество. Само со интеракција меѓу трите страни може да се промовира успешна КОО во општеството.

Корпоративната општествена одговорност е преточена во верување дека корпорациите им должат на стеикхолдерите - клиенти, вработени, снабдувачи, групи активисти и на општата јавност, годишен отчет за своите еколошки, социјални и економски перформанси, исто како и за финансиските податоци кои мора да им ги обезбедат на своите акционери

Бизнисот има голема улога во овозможување на користите од глобализацијата, вклучувајќи го социјалното влијание и влијанието врз животната средина. Компаниите се сметаат за водечки учесници во меѓународни рамки во размислувањето и практикувањето на КОО. Комуникациските компании, финансиските институции, екстрактивните индустрии и голем број други, генерираат инвестиции и иновации и работат со локалните партнери и со владата за создавање нови можности. Таа ги поврзува бизнисот, невладините организации (НВО) и владите за да ја подобри транспарентноста и да обезбеди пораст и стабилност во земјите во кои работат.

Корпоративната општествена одговорност (се нарекува и корпоративна одговорност, корпоративно граѓанство, одговорен бизнис и корпоративна социјална можност) е концепт со кој организациите ги земаат предвид интересите на општеството со преземање одговорност за влијанието на своите активности врз клиентите, снабдувачите, работодавачите, акционерите, заедниците и другите учесници, како и врз живот-

ната средина. Оваа обврска се смета дека е поголема од законската обврска за усогласување со законите и со тоа организациите доброволно преземаат понатамошни чекори за подобрување на квалитетот на животот на вработените и нивните семејства, како и на локалната заедница и општеството во целина.

Практикувањето на КОО е предмет на голема дебата и критика. Приврзаниците тврдат дека постои силен бизнис аргумент за КОО во тоа што корпорациите профитираат на повеќе начини, така што работат со поширока и подолга перспектива од моменталниот, краткорочен профит. Критичарите тврдат дека КОО се пренасочува од фундаменталната економска улога на бизнисот, додека други тврдат дека тоа не е ништо друго освен површна „фасада“.

Покрај тоа, сѐ поголем број компании сметаат дека имаат обврска кон корпоративната општествена одговорност како начин за соочување со економските трендови. Во практична смисла, корпоративната општествена одговорност е преточена во верување дека корпорациите им должат на стеикхолдерите – клиенти, вработени, снабдувачи, групи активисти и на општата јавност годишен отчет за своите еколошки, социјални и економски перформанси, исто како и за финансиските податоци кои мора да им ги обезбедат на своите акционери. Компаниите стануваат свесни дека треба да ги земат предвид не само интересите на потрошувачите, туку и социјалните и еколошките прашања, доколку сакаат да создадат долгорочна одржливост. Ставовите за корпоративното граѓанство варираат во различни бизниси или економски сектори, во зависност од социјалните, политичките и економските системи кои ја формираат нивната компаративна граѓанска политика.

Во меѓувреме, КОО е промовирана преку меѓународни инструменти и иницијативи, како што се Насоките на OECD за мултинационални претпријатија, „Глобал компакт на ОН“ и Меѓународната организација на трудот (ILO) кои ги поттикнуваат компаниите да си конкурираат на повисоко ниво на КОО.

2. ЦЕЛИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА КОО

2.1. КОО - конкурентност

КОО ги поттикнува компаниите да земат предвид поширока низа интереси на стеикхолдерите, кои може да го прошират разбирањето на потенцијалните ризици и можности за бизнисите, нудејќи поширока социјална и еколошка добивка. Поголемата транспарентност за прашањата со кои се соочуваат и како се управува со нив, може да помогне во подобрување на клучните односи со вработените, потрошувачите и другите учесници.

Потесните врски со потрошувачите може да доведат до поголема свесност за нивните потреби, што би резултирало во поголема конкурентност на компанијата во смисла на квалитет на производот. Во некои случаи, КОО, исто така, може да доведе до поголема ефикасност (на пример, заштеди во трошоците од донесувањето на најдобрите практики во техниките на минимизирање на отпадот), а ова би можело да доведе до поголема конкурентност од аспект на цените. Но, не постои „единствено решение за сите“. Разликите во нивната големина, природа и сфери на работење ќе влијаат на тоа како компаниите придонесуваат во општествените и еколошките цели и предизвиците во конкурентноста со кои се соочуваат. Растечкиот пазар го рефлектира растечкото признавање на нефинансиските фактори во проценувањето на перформансите на компанијата. „Јаглеродниот ризик“ особено го привлече вниманието на голем број инвеститори, вклучувајќи ги оние вклучени во Проектот за откривање на емисиите на јаглерод, во кој институционалните инвеститори извршија притисок на водечките компании да даваат подобри информации за емисијата и влијанието на климата.

2.2. КОО и животната средина

КОО инструментите имаат за цел да обезбедат поддршка, насоки и флексибилна рамка за

поттикнување и овозможување бизнисите да се однесуваат одговорно во заштитата на животната средина. За да се олесни активноста во оваа зона, бизнисите ја поддржуваат иновацијата и секторските стратегии за одржливост, подготвуваат насоки и кодекси на практика, ги поддржуваат советодавните услуги за бизнисите со низа инструменти и техники за подобрување на нивните перформанси, вклучувајќи го и известувањето за животната средина. Поддршката за бизнисите се обезбедува преку одреден број финансирани програми кои имаат за цел да им помогнат на компаниите да ја зголемат ефикасноста на своите ресурси. Широка низа организации продолжуваат да ги користат системите за управување со животната средина (ЕМС) за да им помогнат во подобрување на нивните еколошки перформанси. Во голем број случаи, ова, исто така, може да доведе до идентификување на заштедите во ефикасноста на ресурсите кои одат до крај.

Потесните врски со потрошувачите може да доведат до поголема свесност за нивните потреби, што би резултирало во поголема конкурентност на компанијата во смисла на квалитет на производот

Еколошките принципи на „Глобал компакт“ обезбедуваат влезна точка за решавање на клучните еколошки предизвици. Особено принципите насочуваат активност на области како што е истражување, иновација, соработка, едукација и саморегулирање, кои можат позитивно да го надминат значителното нарушување на животната средина и да ги оштетат системите кои го одржуваат животот на планетата, кои се предизвикани од човечката активност. Клучните еколошки предизвици се: загубата за биодиверзитетот и долгорочна штета на екосистемите; загадување на атмосферата и последици од промена на климата; оштетување на акватичните екосистеми; деградација на земјиштето; влијание од употреба и отстранување хемикалии;

создавање отпад; осиромашување на необновливите ресурси.

Тие претставуваат предизвик за компаниите да бидат во согласност со трите принципи на „Глобал компакт“ 7–9:

- Бизнисите треба да поддржуваат претпазлив пристап кон еколошките предизвици;
- Бизнисите треба да преземат иницијативи за промовирање на поголема еколошка одговорност и
- Бизнисите треба да го поттикнуваат развојот и ширењето на еколошки технологии.

2.3. КОО и работното место

Вработените се едни од клучните учесници за секој бизнис и постојат сè поголеми докази за важноста што вработените им ја даваат на компаниите кои покажуваат КОО преку прогресивни практики на вработување и преку своето однесување како добри корпоративни граѓани. Како компаниите се ангажираат во поширокото општество во кое работат и како се справуваат со важните прашања за својата работна сила, обично е определено од природата на бизнисот. Но едно нешто што ги обединува сите е потребата да привлечат и да ги задржат најдобрите луѓе за да овозможат долгорочен успех. Владата има

вработени. Предизвикот за работодавачите е да се поттикнат да одат понатаму од почитувањето на условите и континуирано да се подобруваат во клучните области и да ги поттикнуваат организациите да го разгледуваат здравјето и безбедноста на ниво на одбори и редовно да поднесуваат извештаи за низа здравствени и безбедносни прашања.

Принципите и правата идентификувани во Декларацијата на ILO го сочинуваат делот за работна сила на „Глобал компакт“. Тие се:

- промовирање и реализирање, во добра волја, на правото на работниците и работодавачите на слобода на здружување и ефективно признавање на правото на колективно преговарање;
- работење кон елиминирање на сите форми на принудна и присилна работа;
- ефективно укинување на детскиот труд; и
- елиминирање на дискриминацијата во врска со вработувањето и занимањето.

Принципите на трудот се занимаваат со основните принципи на работното место и предизвикот за бизнисите е да се применат овие универзално прифатени вредности на ниво на компанија.

2.4. КОО и обврската кон општеството

Спроведувањето на концептот на општествено одговорна компанија е интегрален сегмент на целокупниот развој на КОО стратегијата. Преку спонзорства, донации и покровителски активности, компаниите покажуваат општествена одговорност и се идентификувани како дел од социјалната заедница каде што работат. Без оглед дали се работи за подобрување на пробивањето на нови пазари, развивање на нови таленти, зголемување на вработеноста за резидентите или подобри локални услуги, инвестирањето во недоволно развиените области може да донесе користи и за компаниите и за пошироката

Компаниите треба да делуваат во согласност со трите принципи на "Глобал компакт" 7-9: бизнисите треба да поддржуваат претпазлив пристап кон еколошките предизвици; тие треба да преземат иницијативи за промовирање на поголема еколошка одговорност и да го поттикнуваат развојот и ширењето на еколошки технологии

улога во дефинирање на пристојни минимални стандарди охрабрувајќи ги компаниите да одат подалеку од нив. Исто така, таа воведува законска должност за работодавачите да се погрижат, што е можно повеќе, за здравјето, безбедноста и благосостојбата на работа на сите свои

заедница. Реалната вклученост на бизнисите е од суштинско значење за менување на сиромашните области и изградбата на силни и здрави заедници. Компаниите имаа КОО–инструменти на располагање за да се вклучат во голем број активности.

Учеството во културните, спортските или хуманитарните настани и нивната поддршка од страна на компаниите донесува резултати во: поддржување на репутацијата на компанијата, зајакнување на корпоративниот имиџ и изградба на социјално одговорен бренд. Обврската кон општеството се демонстрира преку помош на луѓето, поддршка на потребите за образование, развој на проекти за социјално обесправените да ги задоволат своите основни потреби, учество и спонзорирање на здравствените програми – сето ова манифестира дека компанијата и припаѓа на заедницата.

3. Практикување на КОО од страна на „Сосиете Женерал“

Централната стратегија на „Сосиете женерал“ е да создаде трајна вредност за своите акционери, клиенти и персонал. Оваа цел има значење само ако е дел од политиката на корпоративна општествена одговорност која промовира социјален развој и заштита на животната средина. Успешната политика на долгорочен растеж се потпира на фундаменталните вредности на групацијата: професионализам, тимски дух и иновација. Групацијата им помага на поединци да ги остварат своите цели и се стреми кон тоа да биде партнер од доверба во развојот на компаниите, градовите и регионите, да обезбеди доверба кај новите клиенти и во ангажирањето нов персонал.

Банкарството дава значаен придонес во економскиот и социјалниот напредок, имајќи предвид дека неговите активности се тесно поврзани со сите членови на општеството. Ова придонесува за тоа на финансискиот сектор да се гледа поинаку од другите бизниси.

Заложбата на „Сосиете женерал“, се базира на 10те принципи на „Глобал компакт“ на Обединетите нации и ја направи корпоративната општествена одговорност составен дел од својот бизнис, земајќи ги предвид специфичните географски, социјални и економски карактеристики на секоја земја во која работи.

Без оглед дали се работи за подобрување на пробивањето на нови пазари, развивање на нови таленти, зголемување на вработеноста за резидентите или подобри локални услуги, инвестирањето во недоволно развиените области може да донесе користи и за компаниите и за пошироката заедница. Реалната вклученост на бизнисите е од суштинско значење за менување на сиромашните области и изградбата на силни и здрави заедници

Групацијата „Сосиете женерал“ се залага за заштита на животната средина и основните човекови и социјални права во секој аспект на својот бизнис и во секоја фаза од својот развој. Заложбите за КОО на групацијата се забележливи преку:

- Потпишувањето, во 2001 година, на Програмата на ОН за животната средина од страна на финансиските институции за животна средина и одржлив развој;
- Вклучување, во 2003 година, во „Глобал компакт“, иницијатива на Генералниот секретар на Обединетите нации;
- Основачки член на групацијата „Волфсберг“, (спречување на перењето пари);
- Потпишување, во 2004 година на Повелбата за диверзитет на Франција;
- Потпишување, во 2006 година, на Принципите за разумно инвестирање;
- Потпишување на Проектот за откривање на емисиите на јаглерод во 2006 година и обновување во 2007 година;

- Усвојување на Екваторските принципи во 2007 година.

Учеството на „Сосиете женерал“ во општеството продолжува да расте и вкупните добротворни, културни и спортски спонзорства и донации на групацијата во 2007 година изнесуваа 32,7 милиони евра.

Во милиони евра	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Добротворни активности	1,6	2,2	2,3	4,1	4,9	6,1
Култура и образование	2,0	2,3	2,6	5,3	11	9,9
Спортски партнерства	4,5	6	7,7	8,8	6,4	16,7
Вкупно	8,1	10,5	12,6	18,2	22,3	32,7

Централната стратегија на "Сосиете женерал" е да создаде трајна вредност за своите акционери, клиенти и персонал. Успешната политика на долгорочен раст се потпира на фундаменталните вредности на групацијата: професионализам, тимски дух и иновација. Групацијата им помага на поединци да ги остварат своите цели и се стреми кон тоа да биде партнер од доверба во развојот на компаниите, градовите и регионите, да обезбеди доверба кај новите клиенти и во ангажирањето нов персонал

4. Корпоративна општествена одговорност - предизвици во Македонија

Земјите во кои КОО концептот е интегриран во политиките на компаниите се попривлечни за странски инвестиции. Ова е уште еден фактор повеќе за Македонија да стане една од тие земји каде што ќе преовладуваат такви компании. Тоа ќе го зголеми нивото на земјата и одржливиот развој, социјалниот аспект на бизнисот и грижата за животната средина.

Првите чекори се веќе направени. Владата на Република Македонија во својата Програма за инвестиции веќе ја инкорпорираше корпоративната општествена одговорност. Намерата е КОО да биде вклучена во Законот за трговски друштва како обврска за компаниите да известуваат, заедно со финансиските извештаи, за своето

учество на полето на КОО. Законот за спонзорства и донации, спроведен во 2007 година е уште еден чекор кон олеснување на КОО концептот. Компаниите во Македонија веќе практикуваат програми за усогласување на интересите на заедницата со своите интереси. Оваа година, во февруари, за првпат беа доделени оскари за општествено одговорни компании, во согласност со Програмата за промоција на КОО концептот во компаниите. Координативното тело за општествена одговорност, формирано од Владата во согласност со Економско-социјалниот совет ветува дека врската меѓу јавниот и приватниот сектор ќе се зајакне во иднина.

Меѓутоа, треба уште многу да се направи на полето на КОО во Македонија. Постојат многу предизвици за компаниите, како и за банките. Во банкарскиот сектор, треба да се направат подобрувања во неколку КОО области. Овие карактеристики претставуваат предизвик и за Охридска банка како дел од нејзината политика на КОО:

- Вклучување во општеството: јасно раздвојување на спонзорството во спортот, музиката и хуманитарната помош или добротворните донации;
- Односи со клиентите: покрај усогласеноста на производите и услугите со регулативите, почитувањето на транспарентноста и обврската за совет се ревидира од комисија за одобрување на нови производи и услуги. За овие релации, исто така, е потребен графикон на квалитет кој ќе ги дава обврските на банката кон клиентот;
- Односи со вработените: банката се обврзува да нуди еднакви можности за сите луѓе без дискриминација по основ на раса, пол, националност, етничко или национално потекло, јазик, возраст, брачна состојба, сексуална ориентација, вера или инвалидитет;

Исто така, не се врши дискриминација во наградувањето, при што праведно се земаат предвид квалификациите, резултатите, конкурентите

и условите на локалниот пазар. Предизвик е да се проучи можноста за подобрување на здравствената заштита и пензиските планови повеќе од задолжителните и да се вложат напори за вклучување на персоналот во светската програма за еднаквост на „Сосиете женерал“: овие елементи можат успешно да се спроведат само ако се поддржани од Владата, односно, ако нема социјални давачки или даноци на дополнителните здравствени и пензиски планови и за светската програма за еднаквост кога ќе им се даде можност на македонските граѓани слободно да купуваат и да плаќаат за акции во странство;

- Односи со снабдувачите: систематска употреба на јавни (преку одреден износ) или приватни тендери за набавки, како и за продажба на фиксни средства;

- Еколошки аспекти: воспоставување таргети за користење рециклирана хартија, за намалување на отпадот од хартија и електрична енергија.

Заложбата на "Сосиете женерал" се базира на 10 принципи на "Глобал компакт" на Обединетите нации и ја направи корпоративната општествена одговорност составен дел од својот бизнис, земајќи ги предвид специфичните географски, социјални и економски карактеристики на секоја земја во која работи

Македонија сега е на патот кон ЕУ и ја приспособува својата економска легислатива со онаа во ЕУ зоната во која основните КОО стандарди се веќе вградени. Според тоа, усогласеноста на компаниите со оваа легислатива автоматски води кон исполнување на принципите на КОО.

Златко ВЕТЕРОВСКИ

ОВЛАСТЕН ЕКОНОМСКИ ОПЕРАТОР - НОВИНА ВО ЦАРИНСКОТО ЗАКОНОДАВСТВО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Златко Ветеровски дипломирал на Економскиот факултет при Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ во Скопје, насока Надворешна трговија. Во моментот ги завршува магистерските студии од областа на Европски интеграции. Вработен е во Царинската управа на Република Македонија од 1992 година. Сега работи како Началник на одделение за обуки.

Во 2001 година учествувал на пракса во Светската царинска организација во Брисел. Заменик е на главниот и одговорен уредник на месечното списание Царина.

Ефикасното преку-гранично движење на стоките во денешно време претставува главна насока во развојот на Доха развојната агенда на Светската трговска организација

Во современите економски текови, царинската служба е соочена со нови предизвици во нејзиното работење – да се осигури непреченото движење на трговијата со истовремена примена на сите неопходни контроли од една страна, а од друга страна да се обезбеди заштитата на здравјето и безбедноста на сите граѓани на

Република Македонија. За да се постигне правилна рамнотежа помеѓу овие барања, контролните методи мора да бидат модернизирани, при што мора да зајакне соработката помеѓу различни служби кои се присутни во спроведувањето на царинската постапка.

“Мислењата изразени во овој текст се на авторот и не мора во целост да ги претставуваат ставовите на Министерството за финансии”

Влијанието на терористичките напади од септември 2001 година во САД и ширењето на глобалниот тероризам, придонесоа да се зголемат очекувањата од царинските служби во поглед на осигурувањето на меѓународната трговија, особено во спречувањето на трговијата со оружје за масовно уништување и неговото движење преку границите. Традиционалната улога на царинските служби, како чувар на границите при увозот на стоките, сега е проширена не само на целиот тек на меѓународниот синџир на снабдување, туку и на извозот на стоките. Во царинското работење почнуваат да се користат нови техники, како анализа на ризик, со цел да се идентификува товарот со висок ризик во секоја фаза од движењето на стоките, врз основа на размена на разузнавачки информации кои се прибираат уште од постапката на извозот на стоките, или пак воведувањето на концептот за овластен економски оператор преку издавање на одобренија за овластен економски оператор.

Ефикасното преку-гранично движење на стоките во денешно време претставува главна насока во развојот на Доха развојната агенда на Светската трговска организација. И покрај тоа што постојат многу емпириски студии за влијанието на трговската либерализација врз економскиот развој, не се правени многу студии за влијанието на царинскиот фактор во севкупното функционирање на надворешно трговското работење на земјите.

Во таа насока потребно е да се продлабочи нашето познавање за надворешно трговското и царинското окружување на 21-от век, како и за главните карактеристики на трговијата во наредните 10 до 20 години, особено оние кои се однесуваат на царинската служба. Без сомнение, и Царинската управа на Република Македонија и економските оператори постојано ќе се соочуваат со посложени и покомплексни трговски трансакции, кои ќе бидат насочувани од развојот на технологијата и барањата на потрошувачите, како и од промените на политиките во областа на надворешната трговија. Од царинската служба

се очекува прилагодување на реалноста на глобалната економија од една страна и промовирање на интеграцијата во регионалните економски униии од друга страна. За да можат ефикасните царински постапки правилно да функционираат, потребно е да постои координиран пристап помеѓу сите владини институции.

Царинските органи треба да направат детално утврдување на работата на економските оператори и проверка на резултатите од нивното работење, со цел да им одобрат статус на Овластен економски оператор

Со најновите измени на Царинскиот закон на Република Македонија, кои се објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр.4/08 во царинското законодавство на Република Македонија се воведува концептот на овластен економски оператор (ОЕО). Во согласност со Рамката на стандардите на Светската царинска организација за безбедност и олеснување на меѓународната трговија, основна цел за воведување на овој концепт е зголемување на безбедноста во меѓународната трговија со истовремено олеснување на законската трговија. За да се постигне ова, царинските органи треба да направат детално утврдување на работата на економските оператори и проверка на резултатите од нивното работење, со цел да им одобрат статус на Овластен економски оператор.

Одобренијата за овластен економски оператор, Царинската управа ќе почне да ги издава од 1 јануари 2009 година, кога ќе стапат во сила измените на Царинскиот закон и до кој период треба да бидат донесени измените на Уредбата за спроведување на Царинскиот закон.

Имателите на одобрението за Овластен економски оператор во Република Македонија ќе имаат погодности во форма на царински поедноставувања или безбедносни олеснувања. Овој

пристап ќе овозможи стратешко партнерство помеѓу Царината и економските оператори. Царинските контроли ќе може да се вршат многу попрецизно со што ќе се зголеми нивната ефикасност.

Овој пристап ќе овозможи стратешко партнерство помеѓу Царината и економските оператори. Царинските контроли ќе може да се вршат многу попрецизно со што ќе се зголеми нивната ефикасност

Правна основа за менување на Царинскиот закон и воведување на концептот на Овластен економски оператор, произлегува од одредбите за менување на Царинскиот закон на Европската унија, а кои во Европската унија почнаа да се применуваат од 1 јануари 2008 година. Република Македонија во процесот за приближување на националното царинско законодавство, согласно Националната програма за усвојување на правото на ЕУ, има обврска постојано да го менува и усогласува царинското законодавство со европското царинско законодавство. Во овие рамки, Овластениот економски оператор е многу важен, ако не е и најважен развој во модерното европско царинско законодавство. Овластен економски оператор е правно лице кое е создадено со Регулацијата на Европската унија бр. 648 од 2005 година, така наречена безбедносна измена од мај 2005 година, чии одредби се предвидени во член 6-а од Царинскиот закон на Република Македонија.

Воведувањето на Овластениот економски оператор ќе има значителни практични ефекти на сите оние кои се вклучени во царинските постапки. Царинската управа и економските оператори мора соодветно да се подготват за овие промени, со цел да можат рамноправно да учествуваат на европскиот пазар и во процесот на се поголема глобализација на светската трговија.

Во овој текст ќе бидат објаснети овие промени и новини, кои се однесуваат на основниот кон-

цепт со кој се предвидува Овластениот економски оператор, различните видови на одобренија за Овластен економски оператор, критериуми за издавање на одобрение, предности на ОЕО, и конечно одземање на одобрението за ОЕО.

Во согласност со безбедносната програма на Светската царинска организација, основна цел која е предвидена со ОЕО е да се зголеми безбедноста во меѓународната трговија и во исто време да се олесни законската трговија. Со цел да се постигне ова, царинските органи треба да спроведуваат детално испитување на економските оператори врз основа на претходно утврдени критериуми и ако резултатите се позитивни да им одобрат статус на Овластен економски оператор. Импортерите на овие одобренија може да бараат погодности во форма на царински поедноставувања и/или поедноставувања на безбедносните контроли.

Согласно законските одредби постојат три вида на одобренија за Овластен економски оператор:

- Првата опција е само ОЕО за царинско поедноставување, кој е наменет за економските оператори кои сакаат да имаат погодности само од царинско поедноставување;

- Втората е ОЕО безбедносен и сигурносен сертификат. Со ова се овозможува олеснување на царинските контроли кога се увезуваат и извезуваат стоки во или надвор од царинското подрачје на Република Македонија;

- Третиот вид на одобрение е ОЕО за царинско поедноставување и безбедност и сигурност и е наменето за економските оператори кои што сакаат да имаат корист од царинските поедноставувања и поедноставување на безбедносните контроли.

Врз основа на член 6-а, став 4 од Царинскиот закон на Република Македонија, статус на Овластен економски оператор се одобрува ако економскиот оператор ги исполнува следниве критериуми:

- ги почитува барањата на царинските органи за спроведување на царинските формалности и соодветно постапува со истите;
- не е лице за кое постои поголем ризик;
- поседува ефикасен систем на управување со деловната евиденција, а кога е потребно и со транспортната евиденција која овозможува спроведување на соодветни царински контроли;
- е солвентен, кога тоа е неопходно поради видот на одобрението и
- применува соодветни безбедносни и сигурносни стандарди кога е тоа неопходно поради видот на барањето.

Статус на Овластен економски оператор се признава од страна на царинските органи на Република Македонија согласно со правилата и условите од став 5 на член 6а од Царинскиот закон, без исклучување на примања на царинските контроли. Врз основа на признаениот статус на овластен економски оператор и доколку се исполнети пропишаните услови за дадениот вид на поедноставување, царинските органи му одобруваат на Овластениот економски оператор да го користи тоа поедноставување.

Во однос на постапката за издавање, економските оператори мора да поднесат барање за добивање на ОЕО одобрение. Барањето ќе биде содржано во Уредбата за спроведување на Царинскиот закон, која треба да биде усвоена од страна на Владата на Република Македонија во октомври 2008 година. Барањето ќе се поднесува до Централната управа, а таа ќе одлучи дали условите за издавање на одобрението се исполнети или не се исполнети.

Добивањето на одобрение за ОЕО ќе им дава на имателите – фирмите во Република Македонија, многу погодности. Со одобрението за ОЕО за царински поедноставувања и комбинираното одобрение за ОЕО за царински поедноставувања

и за сигурност и безбедност се нудат голем број погодности – прво олеснување во поглед на царинската контрола, како и поедноставени постапки. Во согласност со основните концепти кои го определуваат ОЕО, царинските органи нема да вршат контрола во случај кога кај економските оператори кои биле испитувани е откриено дека се веродостојни. На овој начин царинските контроли ќе бидат намалени, бидејќи ОЕО одобрението се смета дека е намалувачки фактор за ризик во смисла на преглед на стоките или документите кои што се предмет на контрола. Поради оваа причина, Овластениот економски оператор генерално нема да подлежи на царински контроли. Постојат исклучоци од ова правило, во случај на најави за специфичен ризик, кој произлегува од видот на стоките, нивното потекло, како и учеството на неовластени економски оператори во синџирот на снабдување или контролни обврски кои се наведени во друго законодавство.

Во согласност со безбедносната програма на Светската царинска организација, основна цел која е предвидена со ОЕО е да се зголеми безбедноста во меѓународната трговија и во исто време да се олесни законската трговија

Понатаму статусот на ОЕО може да се користи за да се извршуваат некои нелегални активности. Ако е потребна контрола на стоките кои се опфатени со царинска декларација на ОЕО, таа треба да се направи како приоритетна работа пред контролата на другите лица. Исто така, на барање на економскиот оператор, овие царински контроли треба да бидат извршени на место кое е различно од местото каде што е лоцирана надлежната царинска испостава.

Статусот на ОЕО за царинско поедноставувања не значи автоматско право за поедноставени постапки. Меѓутоа, ОЕО статусот служи за намалување на можноста за проверки на стоките.

Добивањето на одобрение за Овластен економски оператор ќе значи заштеда на дополнителни трошоци, на пример, како резултат на по-кратко, попредвидливо време за чекање на границата, како и намалено време за обработка на нивните барања. Мерките кои се преземени со цел да се добие одобрение за ОЕО може да водат кон економски предности за имателите на одобренија за ОЕО на пример, преку подобрување на нивните внатрешни постапки, преку избегнување на штетите, како и преку намалување на осигурителните премии.

Имателите на овие одобренија може да бараат погодности во форма на царински поедноставувања и/или поедноставувања на безбедносните контроли

Согласно со член 6–а, став 6 од Царинскиот закон, царинскиот орган може да го одземе статусот на овластен економски оператор кога:

- е утврдено дека повеќе не се исполнуваат условите или критериумите врз основа на кои статусот на овластен економски оператор е одобрен или кога
- царинските органи имаат оправдани причини да веруваат дека е сторено кривично дело поврзано со повреди на прописите од страна на овластениот економски оператор.

Царинскиот орган го укинува статусот на овластен економски оператор:

- кога Овластениот економски оператор чиј статус е привремено одземен не ги презел потребните мерки за исполнување на условите или критериумите врз основа на кои статусот на овластен економски оператор е одобрен;

- кога Овластениот економски оператор сторил царински прекршок согласно овој Закон, поради што со правосилни и извршни одлуки му се изречени глоби во вкупен износ поголем од 10.000 евра во денарска противвредност во последните дванаесет месеци;

- кога Овластениот економски оператор сторил кривично дело од областа на царинското работење за кое е донесена правосилна и извршна пресуда, или

- на барање на Овластениот економски оператор.

Воведувањето на одобренијата за Овластен економски оператор претставува голема новина во царинското работење, како за Царинската управа на Република Македонија, така и за сите учесници во царинската постапка.

Сепак, најважната економска предност произлегува од фактот дека ОЕО статусот претставува печат на квалитет за компанијата. Со добивање на овој статус царинските органи потврдуваат дека тие го сметаат економскиот оператор како сигурен партнер за извршување на царинските трансакции, бидејќи нему му е извршено целосно испитување на севкупното работење, вклучувајќи испитување на карактеристиките кои се поврзани со сите финансиски трансакции, при што се потврдува дека тој е веродостоен и тоа дека нему треба да му се верува. Со ова се потврдува дека овластениот економски оператор е препорачлив трговски партнер за трговија со трети лица и со тоа му дава компаративна предност и можност за учество и натпревар на светскиот пазар.

Одобрението за овластен економски оператор е вредна инвестиција за глобалните играчи.

СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ

Табела 1: ОСНОВНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ИНДИКАТОРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*	2007*
Реален БДП	%	3,4	4,3	4,5	-4,5	0,9	2,8	4,1	4,1	4,0	5,0
БДП	мил.долари	3.581	3.674	3.588	3.437	3.769	4.631	5.368	5.815	6.345	7.583
Инфлација (просек)	%	-0,1	-0,7	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	3,2	2,3
Инфлација (крај на период)	%	-2,4	2,4	6,1	3,7	1,1	2,6	-1,9	1,2	2,9	6,6
БДП дефлатор	%	1,4	2,7	8,2	3,6	3,4	0,3	1,3	3,8	3,2	н/а
Буџетско салдо (централен буџет и фондови)	% БДП	-1,7	0,0	1,8	-7,2	-5,7	-0,6	0,4	0,3	-0,6	0,6
Девизен курс, просек	ДЕН/1\$	54,5	56,9	65,9	68,1	64,7	54,3	49,4	49,3	48,8	44,7
Девизен курс, просек	ДЕН/1€	61,1	60,6	60,7	60,9	61,0	61,3	61,3	61,3	61,2	61,2
Девизен курс, крај на период	ДЕН/1\$	51,8	60,3	65,3	69,2	58,6	49,9	45,9	51,7	46,5	42,0
Девизен курс, крај на период	ДЕН/1€	60,9	60,6	60,8	61,0	61,1	61,3	61,4	61,2	61,2	61,2
Извоз (Ф.О.Б.)	мил. долари	1.291	1.190	1.321	1.155	1.112	1.362	1.672	2.041	2.401	3.349
Увоз (Ф.О.Б.)	мил. долари	1.807	1.686	2.011	1.681	1.916	2.211	2.785	3.097	3.763	4.976
Трговски биланс	мил. долари	-516	-496	-690	-526	-804	-849	-1.113	-1.056	-1.362	-1.627
како % од БДП	%	-14,4	-13,5	-19,3	-15,3	-21,4	-18,4	-21,2	-18,3	-20,3	-21,4
Биланс на тековна сметка	мил. долари	-279	-65	-98	-236	-378	-184	-453	-158	-56	-238
како % од БДП	%	-7,8	-1,8	-2,7	-6,9	-10,0	-4,0	-8,4	-2,7	-0,9	-3,1
Девизни резерви	млд. долари	0,33	0,45	0,71	0,78	0,73	0,90	0,99	1,33	1,87	2,29
Покривање на увозот (резерви/увоз)	месеци	2,2	3,2	3,7	4,7	4,0	3,9	3,3	3,6	5,5	4,0
Бруто надворешен долг ¹⁾	млд. долари							2.816	2.970	3.286	2.711
како % од БДП	%							61,4	51,1	51,8	35,8
Странски директни инвестиции	мил. долари	127,7	32,4	175,1	440,7	77,7	96,0	155,0	97,0	383,8	321,0
како % од БДП	%	3,6	0,9	4,9	12,8	2,1	2,1	2,9	1,7	6,0	4,2

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии на Република Македонија и Народна Банка на РМ

Табела 2: ОДБРАНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ИНДИКАТОРИ ВО ОДДЕЛНИ ТРАНЗИЦИОНИ ЕКОНОМИИ

	Реален БДП				Потрошувачки цени ¹				Тековна сметка (салдо) ²⁾			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Пазари во развој - Вкупно	6,9	6,1	6,6	5,8	6,3	5,1	5,4	5,6	-5,4	-4,7	-6,2	-6,6
Бугарија	6,6	6,2	6,3	6,2	6,1	6,0	7,4	7,6	-6,6	-12,0	-15,6	-21,4
Чешка	4,5	6,4	6,4	6,5	2,8	1,8	2,5	2,8	-5,3	-1,6	-3,1	-2,5
Естонија	8,3	10,2	11,2	7,1	3,0	4,1	4,4	6,6	-12,3	-10,0	-15,5	-16,0
Унгарија	4,8	4,1	3,9	1,3	6,8	3,6	3,9	7,9	-8,4	-6,8	-6,5	-5,6
Латвија	8,7	10,6	11,9	10,2	6,2	6,7	6,5	10,1	-12,8	-12,5	-22,3	-23,3
Литванија	7,3	7,9	7,7	8,8	1,2	2,7	3,8	5,8	-7,7	-7,1	-10,8	-13,0
Полска	5,3	3,6	6,2	6,5	3,5	2,1	1,0	2,5	-4,2	-1,6	-3,2	-3,7
Романија	8,4	4,1	7,9	6,0	11,9	9,0	6,6	4,8	-8,4	-8,9	-10,4	-13,9
Словачка	5,2	6,6	8,5	10,4	7,5	2,8	4,4	2,8	-7,8	-8,5	-7,1	-5,3
Словенија	4,4	4,1	5,7	6,1	3,6	2,5	2,5	3,6	-2,7	-2,0	-2,8	-4,8
Хрватска	4,3	4,3	4,8	5,8	2,0	3,3	3,2	2,9	-4,9	-6,2	-7,9	-8,5
Малта	0,2	3,4	3,4	3,8	2,7	2,5	2,6	0,7	-6,0	-8,7	-6,7	-6,2
Турција	9,4	8,4	6,9	5,0	8,6	8,2	9,6	8,8	-4,0	-4,7	-6,1	-5,7

1) Годишен просек

2) Процент од БДП

Извор: World Economic Outlook, IMF, Washington D.C., April 2008

Табела 3: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД

(реални стапки на раст, квартал во однос на ист квартал претходна година, 2000–2008)

		Земјоделство, лов, шумарство и риб- арство	Вадење руди и камен, преработувач. индус. снабдување со ел. енергија, гас и вода	Градежништво	Трговија на голе- мо и трговија на мало	Хотели и ресторани	Сообраќај, складирање и врски	Финансиско посреду. активности во врска со недвижен имот, изнајмување и импутирани станарини	Јавна управа и одбрана, социјална заштита, образование, здравство и социјална работа	Импутирани банкарски услуги	Додадена вредност	Нето да- ноци на произ- водство	БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
		A + Б	В + Г + Д	Ѓ	Е	Ж	З	С + И + Ј	К + Л + Љ + М				
2000	I	2,4	16,3	4,1	37,7	-7,1	13,4	2,4	1,0	0,5	11,4	15,1	12,0
	II	3,6	17,1	-9,9	4,6	-14,8	11,1	2,5	1,3	0,8	5,6	9,0	6,1
	III	1,2	1,8	5,3	-8,7	-9,6	10,1	2,7	-0,8	1,9	0,6	3,9	1,0
	IV	-3,1	4,5	12,5	-12,7	-13,1	0,7	3,2	-1,1	3,7	-0,3	3,0	0,2
	00/99	1,0	9,4	2,6	3,0	-11,3	8,5	2,7	0,1	1,7	4,1	7,5	4,5
2001	I	-6,9	-2,8	0,7	-18,9	6,7	-4,8	3,0	-8,7	-6,9	-6,2	-6,9	-6,3
	II	-12,5	-4,7	-4,9	4,5	-7,1	-7,2	2,6	-5,1	-8,5	-3,8	-4,4	-3,9
	III	-13,3	-10,6	-22,9	4,4	-14,7	-11,1	1,4	0,8	-13,1	-6,2	-6,9	-6,4
	IV	-10,3	-0,5	-22,8	9,7	-0,1	-9,9	1,3	3,7	-13,5	-1,5	-2,2	-1,6
	01/00	-10,8	-4,6	-14,4	-0,8	-4,5	-8,3	2,1	-2,3	-10,5	-4,4	-5,1	-4,5
2002	I	-5,6	-10,1	-7,0	6,0	-1,0	-3,4	-2,8	10,0	-2,5	-1,8	1,1	-1,3
	II	-2,5	-3,5	0,7	4,6	16,1	-6,7	-4,1	4,7	1,7	-0,9	2,0	-0,4
	III	-1,6	-1,3	5,3	4,2	32,2	-0,5	-4,1	0,8	6,2	0,3	3,2	0,8
	IV	1,8	10,2	1,4	6,8	18,8	3,5	-3,7	-0,8	2,2	3,6	6,6	4,1
	02/01	-2,0	-0,8	0,6	5,4	16,7	-1,8	-3,7	3,5	1,8	0,4	3,3	0,9
2003	I	3,2	3,9	8,8	1,8	14,2	-2,7	-4,4	5,7	4,4	2,3	-0,5	1,8
	II	3,5	4,0	8,1	2,2	6,7	5,2	-3,7	6,5	-3,2	3,5	0,7	3,0
	III	6,5	15,0	13,8	1,1	11,1	0,5	-3,0	4,9	-4,3	5,9	3,1	5,4
	IV	6,2	-0,7	21,6	2,0	7,0	-0,9	-3,3	2,7	-1,6	1,7	-1,0	1,2
	03/02	4,8	5,0	13,3	1,8	9,6	0,4	-3,6	4,9	-1,2	3,3	0,6	2,8
2004	I	4,5	0,7	2,7	13,3	-11,2	-7,6	11,5	0,0	10,4	3,4	3,4	3,4
	II	6,3	0,7	10,1	14,9	-8,4	-5,0	12,4	-0,4	13,2	4,8	4,8	4,8
	III	6,7	1,3	6,6	16,6	-14,2	-4,7	12,0	-1,3	13,7	4,6	4,6	4,6
	IV	7,3	-5,0	8,6	17,6	-10,7	-2,2	11,2	-0,8	12,6	3,4	3,4	3,4
	04/03	6,2	-0,8	7,4	15,7	-11,3	-4,8	11,8	-0,6	12,5	4,0	4,4	4,1
2005*	I	1,1	0,6	-4,1	2,7	-1,3	10,7	-2,9	3,7	17,5	1,2	14,2	3,0
	II	0,7	8,7	-3,3	5,0	3,2	11,7	-2,4	3,4	20,1	3,3	16,5	5,1
	III	-0,1	1,8	3,0	5,4	3,3	12,4	-1,9	5,1	18,5	2,4	15,6	4,2
	IV	-1,0	0,0	6,0	5,4	0,2	7,1	-0,3	6,5	31,6	2,1	15,3	4,0
	05/04	0,1	2,7	0,9	4,7	1,5	10,4	-1,9	4,7	21,9	2,3	15,4	4,1
2006	I	5,0	-1,8	9,1	8,1	9,1	11,0	9,2	1,4	18,1	4,2	-4,6	2,9
	II	4,8	3,9	13,4	5,9	6,3	9,5	9,5	2,7	19,3	5,7	-3,2	4,3
	III	4,4	7,3	13,8	6,1	7,2	7,3	9,9	2,5	23,2	6,3	-2,7	4,9
	IV	4,3	0,5	8,2	7,2	7,7	11,6	8,8	2,6	14,7	4,9	-3,9	3,6
	06/05	4,6	2,6	11,3	6,8	7,5	9,8	9,4	2,3	18,7	5,3	-3,6	4,0
2007	I	3,5	11,8	5,8	13,5	-2,1	9,3	1,7	1,1	14,0	6,7	6,7	6,7
	II	-1,5	-0,8	4,0	16,5	11,2	11,0	2,3	0,6	11,9	3,9	3,9	3,9
	III	-2,4	1,8	5,7	14,4	10,7	9,5	4,0	-0,1	11,9	4,4	4,4	4,4
	IV	-7,6	5,6	7,7	17,0	5,7	13,0	2,9	0,4	-0,7	5,1	5,1	5,1
	07/06	-3,0	4,3	5,7	15,4	6,8	10,7	2,7	0,5	8,9	5,0	5,0	5,0
2008	I	4,2	6,5	9,7	10,2	3,7	3,2	2,2	1,9	6,8	5,2	5,2	5,2

* Претходни податоци

/ Извор: Државен завод за статистика.

Табела 4: ОСНОВНИ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ТРЕНДОВИ

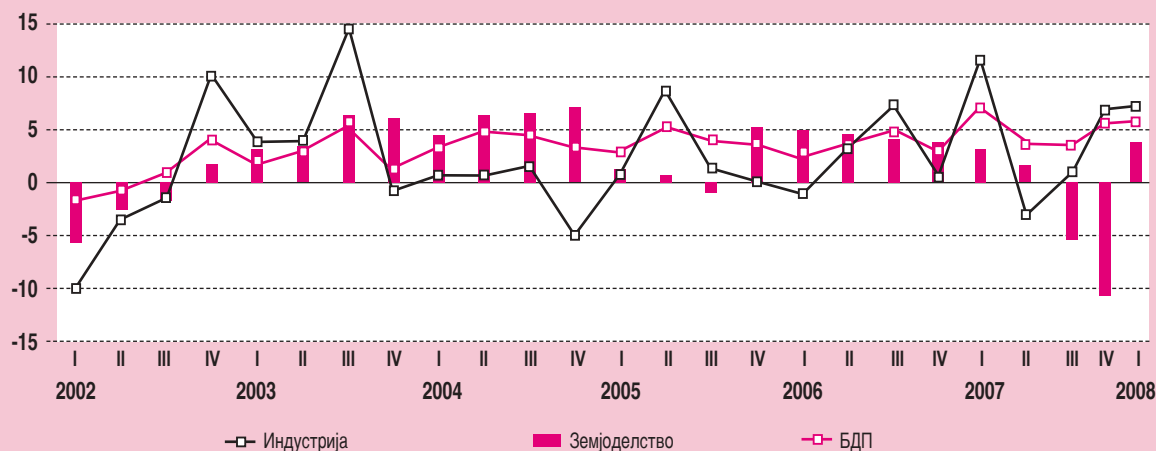
Процентуална промена во однос на истиот период од претходната година, освен ако не е поинаку назначено

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007				2007	2008	
								К - 1	К - 2	К - 3	К - 4		К - 1	К - 2
РЕАЛЕН СЕКТОР														
реални промени														
Бруто домашен производ	4,6	-4,5	0,9	2,8	4,1	4,1	4,0	6,8	4,3	4,2	5,2	5,1	5,2	
Индустриско производство	3,5	-3,1	-0,8	6,6	-2,1	7,0	3,6	11,6	-2,8	1,1	6,2	3,7	6,4	12,0
номинални промени														
Инвестиции во машини и опрема	20,8	-16,9	16,4	-7,7	4,9	4,9	18,3	10,7	5,7	38,4				
Цени														
Трошоци на живот	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	3,2	0,7	1,1	2,4	4,8	2,3	9,5	9,9
Цени на производители на индустриски производи	8,9	2,0	-0,9	-0,3	0,9	3,2	4,5	1,0	0,3	1,1	4,1	2,5	10,5	13,6
Конкурентност на индустријата														
Продуктивност	6,0	0,5	3,0	13,1	3,9	11,8	6,4	17,4	1,7	2,8	6,2	7,0	7,0	
Трошоци за работна сила по единица производ	-4,7	-0,7	0,2	-10,3	0,7	-11,8	-3,2	-10,6	4,6	0,7	2,2	-0,8	1,3	
Реални трошоци за работна сила по единица производ	-12,5	-2,7	1,1	-10,1	-0,4	-15,1	-7,6	-10,4	6,0	1,5	-1,8	-1,2	-7,4	
Берзански цени на најважните извозни и увозни производи														
цени во САД \$														
Сурова нафта-брент	28,3	24,4	25,0	28,9	38,3	54,4	65,4	58,1	68,7	75,0	88,9	72,7	96,7	122,4
Јагнешко месо (с/kg)	261,9	291,2	330,3	388,4	461,4	443,3	403,6	402,1	399,3	416,5	437,9	413,9	453,6	493,0
Никел	8.638,0	5.944,7	6.772,0	9.629,0	13.823,4	14.744,0	24.254,0	41.440,0	48.033,0	30.205,0	29.219,0	37.226,0	28.957,0	25.680,0
Бакар	1.813,0	1.578,3	1.559,0	1.779,0	2.866,0	3.679,0	6.722,0	5.933,0	7.641,0	7.712,0	7.188,0	7.118,0	7.796,0	8.440,0
Олово	45,4	47,6	45,3	51,5	88,7	97,6	129,0	178,7	217,6	314,3	321,5	258,0	289,9	230,7
Цинк	112,8	88,6	77,9	82,8	104,8	138,1	327,5	345,6	366,4	322,7	262,3	324,3	243,0	211,3
Ладно валани челични лимови	385,8	299,2	328,3	444,6	607,1	733,3	693,8	650,0	650,0	650,0	650,0	650,0	762,5	900,0
Топло валани челични лимови	295,8	216,5	246,7	320,2	502,5	633,3	600,0	550,0	550,0	550,0	550,0	550,0	700,0	833,3
НАДВОРЕШЕН СЕКТОР														
номинални промени на доларски вредности														
Извоз на стоки (FOB)	11,0	-12,7	-3,7	22,2	22,4	21,8	17,6	55,4	47,6	18,7	39,5	39,8	25,1	29,9
Увоз на стоки (CIF)	17,9	-19,4	16,3	15,3	25,9	10,1	16,6	42,4	19,3	30,7	60,0	38,2	50,2	63,9
Трговски биланс (милиони САД \$)	-771	-533	-849	-937	-1.230	1.187	1.362,0	-335,4	-310,3	-434,5	-805,0	-1871,3	-662,8	-804,6
Тековна сметка на Платниот биланс (милиони САД \$) fob	-236	-38	-324	-277	-415	-81,5	-18,9	39,7	62,5	10,1	-383,6	-238,0	-277,1	
Промена во девизните резерви (милиони САД \$) "-" значи намалување	235,6	62,0	-40,5	168,8	82,3	415,1	375,8	-6,1	15,9	139,9	-6,8	143,0	-12,9	
Бруто надворешен долг (крај на период, во милиони САД \$) ¹⁾					2.570,4	3.131,3	3.216,0	3.288,9	3.294,1	3.533,2	3.983,7	3.983,7	4.312,3	

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007				2007	2008	
								K - 1	K - 2	K - 3	K - 4		K - 1	K - 2
Курсеви														
денар/ЕУРО	60,73	60,91	60,98	61,26	61,34	61,30	61,19	61,2	61,2	61,17	61,20	61,18	61,29	61,23
денар/САД \$	65,89	68,04	64,73	54,30	49,41	49,29	48,79	46,69	45,40	44,56	42,27	44,72	40,93	39,20
ВЛАДИНИ ФИНАНСИИ														
номинални промени														
Приходи	22,5	-10,3	10,1	-7,4	5,8	7,5	2,8	23,6	6,2	38,6	16,7	21,0	29,7	14,5
Даночни приходи	22,1	-6,9	14,0	-9,6	6,8	4,8	7,1	24,7	9,4	18,4	16,1	16,8	21,0	15,2
ДДВ	75,2	-1,8	19,8	3,2	21,6	5,1	0,6	35,9	10,2	25,3	16,3	21,0	24,6	12,2
Расходи	12,7	27,0	-0,1	-13,8	0,3	6,1	5,8	-1,5	9	8,9	47,7	18,7	21,7	16,0
Тековни расходи	1,8	31,9	17,2	-1,2	1,4	2,2	9,4	-1,9	11,9	9,2	24,2	11,7	16,1	8,0
Капитални расходи	94,5	28,3	11,8	-447,0	-3,4	47,4	-20,5	7,2	-17,8	5,8	226,9	89,2	120,8	117,6
Салдо на централниот буџет (во милиони денари)	6.285	-12.490	7.343	-2.551,0	371,0	1.183,0	-600,0	2.065,0	1.257,0	6.418,0	-9.041,0	717,0	4.246,0	1.248,0
Салдо на консолидираниот буџет (во милиони денари)	5.905	-13.171	-13.019	-2.596,0	7,0	-1.708,0	-1.704,0	2.284,0	1.883,0	6.225,0	-8.265,0	2.168,0	3.815,0	198,0
МОНЕТАРЕН СЕКТОР														
номинални промени (крај на период)														
Нето девизни средства	73,8	57,6	-19,1	5,3	4,7	30,3	28,4	22,8	13,7	5,6	1,6	2,6	-2,2	-2,0
Кредити на приватен сектор	17,2	7,3	12,7	15,8	18,7	20,5	30,5	33,3	32,2	38,8	39,1	40,1	42,2	42,1
Готови пари во оптек	16,6	48,5	0,0	0,3	-0,1	2,0	12,2	9,7	8,7	13,0	10,6	11,6	4,7	2,1
M1	22,6	5,6	4,6	1,1	-1,1	7,5	17,1	22,5	18,0	22,6	31,7	32,7	24,4	30,4
M2	29,4	61,9	-7,0	15,9	15,1	16,0	24,5	26,4	31,4	28,4	28,3	29,3	23,1	19,5
M4	25,6	56,7		13,2	15,3	15,1	24,9	26,4	32,2	29,6	29,5	30,5	25,3	21,4
Однос на девизните резерви спрема M1	1,65	1,88	1,51	1,51	1,62	2,30	2,49	2,6	3,2	2,4	2,1	2,2	2,2	2,0
СОЦИЈАЛЕН СЕКТОР														
Пазар на работна сила														
Стапка на невработеност (APC)	32,2	30,5	31,9	36,7	36,7	36,5	36,0	35,8	35,0	34,2	34,7	34,9	34,8	
Вкупно нововработени (крај на период)	101.996	90.308	110.401	79.921	112.013	147.965	150.815	45.254	91.238	141.826	191.472	191.472	53.920	103.997
Нововработени на неопределено работно време (крај на период)	63.987	63.346	74.341	49.661	63.538	85.033	68.878	21.455	41.605	65.210	88.393	88.393	22.699	45.602
Плати														
Номинални нето плати	5,5	3,5	6,9	4,8	4,0	4,5	7,3	5,7	6,4	7,5	11,8	7,9	10,5	
Реални нето плати	-0,3	-1,9	5,0	3,6	4,4	2,0	4,0	5,0	5,3	5,0	6,6	5,5	1,0	
Потрошувачка кошница	2,5	5,2	2,7	-0,7	-2,7	-1,2	4,5	0,4	-0,1	3,7	9,9	12,3	17,5	18,3
Социјална заштита														
Број на пензионери (крај на период)	241.221	247.200	249.421	254.267	260.075	265.152	269.681	270.118	269.798	270.658	272.386	272.386	272.647	272.651
Број на домаќинства кои примаат социјална помош (крај на период)	77.309	80.160	82.673	64.453	66.940	66.485	65.540	67.340	62.576	63.078	62.443	62.443	61.007	
Број на лица кои примаат надомест за невработени (крај на период)	35.046	41.375	46.772	47.324	45.867	40.230	30.572	28.317	26.793	25.892	24.686	24.686	24.545	

Извор: Државен завод за статистика, Народна банка на Македонија, Министерство за финансии, Министерство за труд и социјална политика, Агенција за вработување, World Development Prospects (Pink Sheets), пресметки на Министерството за финансии.

График 1: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
(реални стапки на пораст, К / К - 4)

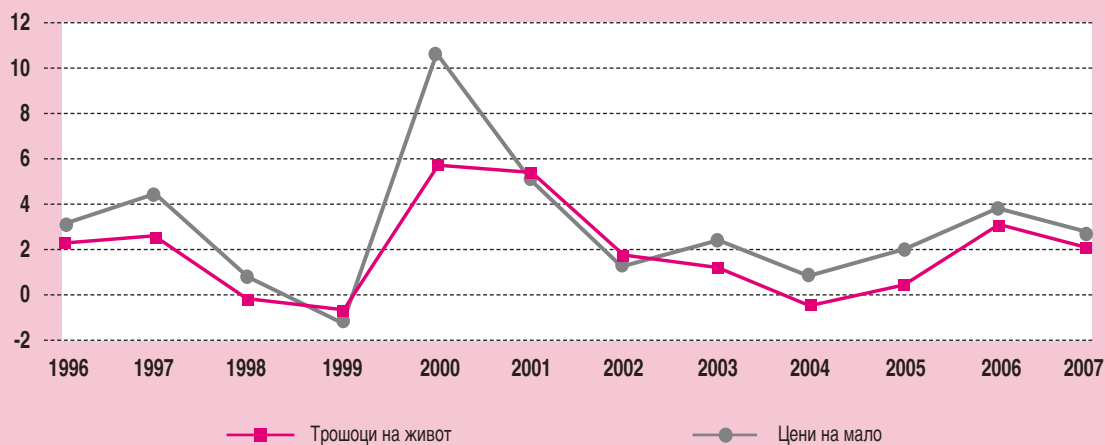

Бруто домашен производ ¹⁾	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
во милиони САД \$ ²⁾	2.377	2.815	2.955	3.157	3.340	3.588	3.706	3.872	4.119	4.298	4.534	4.882
(по глава на жител) во САД \$ ²⁾	1.209	1.420	1.480	1.573	1.656	1.771	1.821	1.917	2.032	2.114	2.226	2.393

1) Податоците за 2006 година се претходни

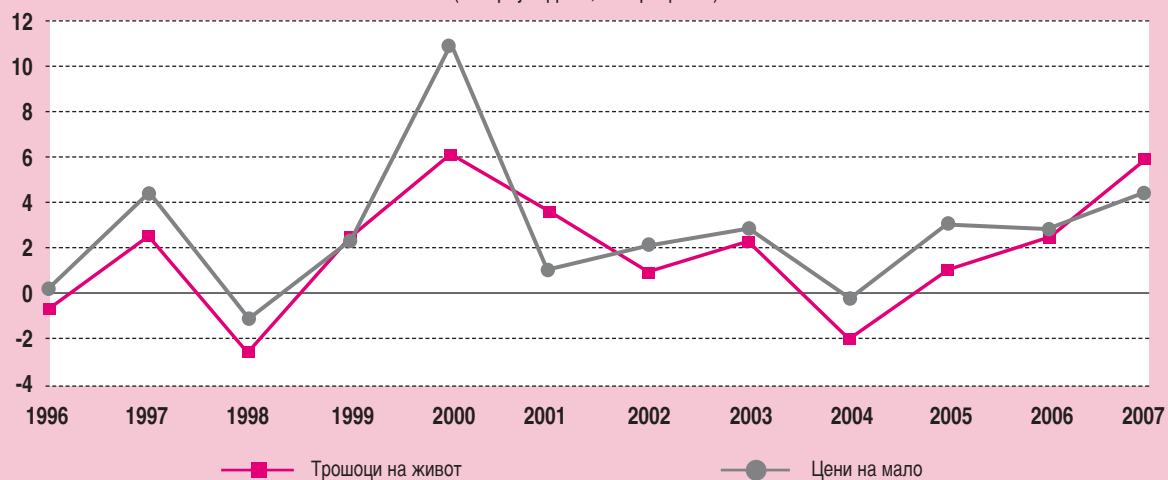
2) Конверзијата е направена со методот на ценовно прилагоден курс

График 2: ИНФЛАЦИЈА
(просечни стапки, во проценти)

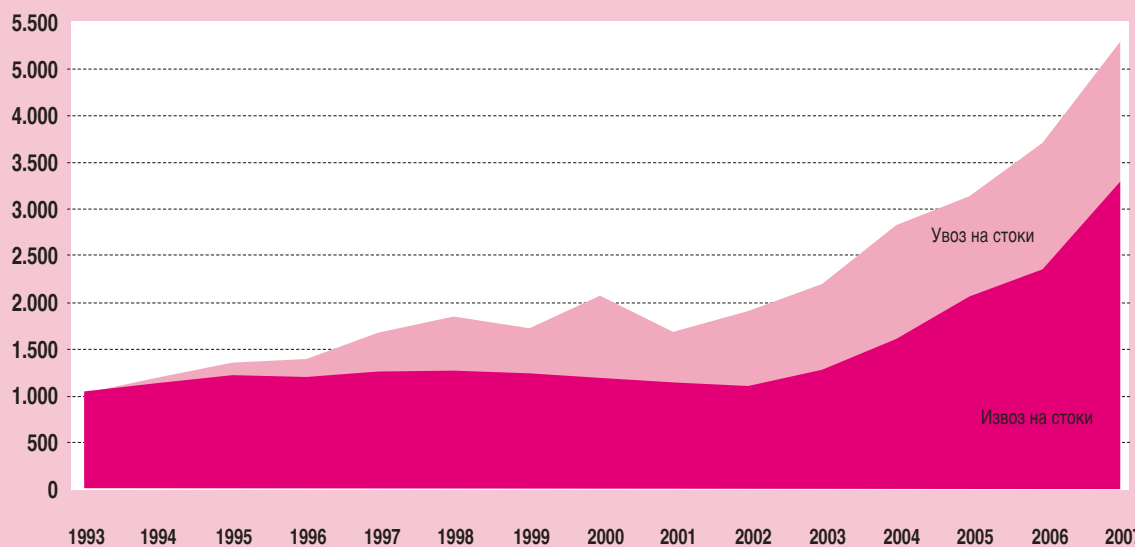
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Трошоци на живот	2,3	2,6	-0,1	-0,7	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	3,2	2,3
Цени на мало	3,0	4,4	0,8	-1,1	10,6	5,2	1,4	2,4	0,9	2,1	3,9	2,6

График 3: ИНФЛАЦИЈА
(на крај година, во проценти)

	крај на година, во проценти											
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Трошоци на живот	-0,7	2,7	-2,4	2,4	6,1	3,7	1,1	2,6	-1,9	1,2	2,9	6,1
Цени на мало	0,2	4,5	-1	2,3	10,8	1,2	2,2	2,9	-0,1	3,2	2,9	4,6

График 4: НАДВОРЕШНО ТРГОВСКА РАЗМЕНА
(во милиони САД \$)

	во милиони САД \$														
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Извоз на стоки	1.055	1.086	1.204	1.147	1.237	1.292	1.190	1.321	1.153	1.112	1.359	1.674	2.041	2.401	3.356
Увоз на стоки (FOB)	1.013	1.271	1.427	1.462	1.623	1.807	1.686	2.011	1.677	1.917	2.211	2.793	3.097	3.682	5.227
Салдо	42	-185	-223	-315	-386	-515	-496	-690	-524	-805	-852	-1.119	-1.056	-1.281	-1.871

Табела 5: НАДВОРЕШНО - ТРГОВСКА РАЗМЕНА ПО ЗЕМЈИ

		Вкупно			Германија			Србија*		
		Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо
2003		1.363,2	2.299,9	-936,7	278,3	303,8	-25,5	273,8	212,6	61,2
2004		1.675,9	2.931,6	-1.255,7	317,1	368,1	-51,0	347,6	249,7	97,9
2005		2.041,3	3.228,0	-1.186,7	364,2	335,0	29,2	459,4	264,1	195,3
2006		2.400,7	3.762,7	-1.362,0	375,5	369,3	6,2	557,8	282,8	275,0
2007		3.356,3	5.227,5	-1.871,2	473,1	514,8	-41,7	619,0	447,2	171,8
2004	K1	366,1	616,9	-250,8	82,1	84,4	-2,3	57,9	48,2	9,7
	K2	368,0	716,6	-348,6	63,4	90,3	-26,9	84,4	63,7	20,7
	K3	443,4	708,3	-264,9	78,5	83,1	-4,6	97,5	68,1	29,4
	K4	498,4	889,8	-391,4	93,1	110,3	-17,2	107,8	69,7	38,1
2005	K1	482,0	701,2	-219,2	112,0	73,7	38,3	75,0	58,8	16,2
	K2	512,7	892,6	-379,9	80,7	90,6	-9,9	123,2	71,2	52,0
	K3	507,9	769,0	-261,1	84,9	79,2	5,7	128,9	66,9	62,0
	K4	538,7	865,2	-326,5	86,6	91,5	-4,9	132,3	67,2	65,1
2006	K1	450,9	727,6	-276,7	87,3	74,0	13,3	88,2	49,1	39,1
	K2	586,9	985,9	-399,0	88,3	97,8	-9,5	141,8	71,5	70,3
	K3	701,4	969,5	-268,1	100,4	91,1	9,3	177,3	74,6	102,7
	K4	661,5	1.079,7	-418,2	99,5	106,4	-6,9	150,5	87,6	62,9
2007	K1	733,7	1.051,9	-318,2	105,0	99,7	5,3	126,2	75,0	51,2
	K2	866,8	1.177,7	-310,9	105,1	122,7	-17,6	147,6	96,0	51,6
	K3	832,7	1.269,7	-437,0	131,0	116,1	14,9	159,3	108,5	50,8
	K4	923,1	1.728,2	-805,1	132,0	176,3	-44,3	185,9	167,7	18,2
2008	K1	918,3	1.581,2	-662,8	154,2	139,7	14,5	200,6	135,4	65,1
	K2	1.126,6	1.922,9	-796,3	144,9	182,0	-37,2	275,6	142,4	133,2
2005	I	147,9	209,9	-62,0	43,3	21,7	21,6	19,0	15,8	3,2
	II	156,6	224,0	-67,4	35,5	25,7	9,8	22,4	16,7	5,7
	III	177,5	267,3	-89,8	33,2	26,3	6,9	33,6	26,3	7,3
	IV	174,5	312,7	-138,2	29,5	25,7	3,8	38,8	30,2	8,6
	V	179,1	284,6	-105,5	23,1	31,2	-8,1	42,8	19,0	23,8
	VI	159,1	295,3	-136,2	28,1	33,7	-5,6	41,6	22,0	19,6
	VII	184,5	256,8	-72,3	35,8	28,2	7,6	41,7	18,5	23,2
	VIII	146,8	239,5	-92,7	22,8	26,5	-3,7	42,3	21,6	20,7
	IX	176,6	272,7	-96,1	26,3	24,5	1,8	44,9	26,8	18,1
	X	191,4	283,7	-92,3	28,3	30,6	-2,3	50,7	24,5	26,2
	XI	171,7	280,9	-109,2	25,5	29,2	-3,7	42,5	20,1	22,4
	XII	175,6	300,6	-125,0	32,8	31,7	1,1	39,1	22,6	16,5
2006	I	123,2	208,0	-84,8	26,4	21,0	5,4	22,5	12,8	9,7
	II	147,9	219,4	-71,5	29,1	23,7	5,4	29,3	14,6	14,7
	III	179,8	300,2	-120,4	31,8	29,3	2,5	36,4	21,7	14,7
	IV	176,6	320,1	-143,5	29,2	28,4	0,8	41,2	20,6	20,6
	V	203,7	326,7	-123,0	29,1	36,0	-6,9	51,5	27,0	24,5
	VI	206,6	339,1	-132,5	30,0	33,4	-3,4	49,1	23,9	25,2
	VII	232,0	343,6	-111,6	37,5	31,0	6,5	49,2	24,5	24,7
	VIII	215,3	316,6	-101,3	29,4	32,4	-3,0	63,8	24,1	39,7
	IX	254,1	309,3	-55,2	33,5	27,7	5,8	64,3	26,0	38,3
	X	233,6	331,2	-97,6	26,6	34,3	-7,7	54,0	26,0	28,0
	XI	204,5	342,4	-137,9	31,3	34,2	-2,9	48,0	25,7	22,3
	XII	223,4	406,1	-182,7	41,6	37,9	3,7	48,5	35,9	12,6
2007	I	208,8	334,8	-126,0	33,0	32,7	0,3	36,3	25,0	11,3
	II	229,9	340,9	-111,0	40,8	35,9	4,9	40,1	23,0	17,1
	III	295,0	376,2	-81,2	31,2	31,1	0,1	49,8	27,0	22,8
	IV	272,2	397,2	-125,0	31,6	38,0	-6,4	48,8	31,2	17,6
	V	286,9	377,6	-90,7	34,3	41,0	-6,7	51,9	31,7	20,2
	VI	307,7	402,9	-95,2	39,2	43,7	-4,5	46,9	33,1	13,8
	VII	269,4	449,7	-180,3	39,8	44,2	-4,4	49,7	33,1	16,6
	VIII	293,2	394,5	-101,3	43,0	29,2	13,8	54,8	36,3	18,5
	IX	270,1	425,5	-155,4	48,2	42,7	5,5	54,8	39,1	15,7
	X	307,1	617,9	-310,8	38,4	62,3	-23,9	61,6	73,7	-12,1
	XI	305,8	545,0	-239,2	44,5	59,1	-14,6	58,9	46,5	12,4
	XII	310,2	565,3	-255,1	49,1	54,9	-5,8	65,4	47,5	17,9
2008	I	268,2	453,4	-185,2	49,3	37,0	12,2	58,0	36,0	21,8
	II	317,0	552,2	-235,1	50,5	49,0	1,6	64,4	55,0	9,1
	III	333,1	575,6	-242,5	54,4	54,0	0,7	78,2	44,0	34,3
	IV	360,4	600,4	-240,0	47,8	63,0	-15,6	83,9	46,0	37,6
	V	403,4	644,3	-240,9	51,9	56,9	-5,0	109,5	47,6	61,9
	VI	362,8	678,2	-315,4	45,2	61,8	-16,6	82,2	48,5	33,7

* до 2006 – Србија и Црна Гора

во милиони САД долари

САД			Италија			Грција			Русија				
Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо		
72,8	56,2	16,6	95,4	122,5	-27,1	179,8	300,2	-120,4	13,7	177,8	-164,1	2003	
71,9	47,7	24,2	134,4	163,6	-29,2	228,8	277,9	-49,1	19,7	265,4	-245,7	2004	
44,0	45,0	-1,0	169,5	185,2	-15,7	312,9	296,8	16,1	21,4	418,6	-397,2	2005	
22,4	41,0	-18,6	236,8	226,8	10,0	361,2	319,9	41,3	25,5	569,5	-544,0	2006	
50,3	76,7	-26,4	338,9	298,9	40,0	418,5	412,1	6,4	23,4	632,9	-609,5	2007	
14,8	13,4	1,4	24,5	26,3	-1,8	52,7	59,4	-6,7	3,9	63,1	-59,2	2004	K1
14,1	11,6	2,5	29,1	45,4	-16,3	55,1	73,6	-18,5	4,7	47,9	-43,2		K2
23,4	11,1	12,3	38,5	43,0	-4,5	54,6	69,9	-15,3	5,5	74,5	-69,0		K3
19,6	11,6	8,0	42,3	48,9	-6,6	66,4	75,0	-8,6	5,6	79,9	-74,3		K4
7,5	13,7	-6,2	43,6	37,2	6,4	74,2	66,3	7,9	5,3	77,4	-72,1	2005	K1
11,9	12,2	-0,3	39,9	47,6	-7,7	80,8	79,2	1,6	5,1	99,9	-94,8		K2
15,5	9,0	6,5	45,7	48,3	-2,6	81,1	72,2	8,9	5,3	113,0	-107,7		K3
9,1	10,1	-1,0	40,3	52,1	-11,8	76,8	79,1	-2,3	5,7	128,3	-122,6		K4
6,5	8,7	-2,2	52,6	41,1	11,5	60,1	62,5	-2,4	6,0	137,5	-131,5	2006	K1
6,5	11,3	-4,8	56,2	61,5	-5,3	98,6	90,4	8,2	6,4	98,6	-92,2		K2
5,8	9,6	-3,8	63,0	57,4	5,6	120,0	75,4	44,6	8,3	150,5	-142,2		K3
3,6	11,4	-7,8	65,0	66,8	-1,8	82,5	91,6	-9,1	4,8	182,9	-178,1		K4
50,3	76,7	-26,4	338,9	298,9	40,0	418,5	412,1	6,4	23,4	632,9	-609,5	2007	K1
9,7	22,1	-12,4	102,1	87,3	14,8	110,8	104,3	6,5	5,3	95,3	-90,0		K2
13,8	18,5	-4,7	72,9	65,0	7,9	95,4	101,6	-6,2	6,8	170,3	-163,5		K3
20,6	19,6	1,0	94,3	93,8	0,5	116,3	110,3	6,0	6,5	210,0	-203,5		K4
3,1	20,3	-17,2	74,6	75,0	-0,4	124,3	110,8	13,5	5,7	272,1	-266,3	2008	K1
2,0	21,1	-19,1	73,9	115,8	-41,9	166,6	140,6	26,0	7,8	270,4	-262,6		K2
2,0	21,1	-19,1	73,9	115,8	-41,9	166,6	140,6	26,0	7,8	270,4	-262,6	2005	I
1,8	5,7	-3,9	13,8	10,2	3,6	26,8	21,0	5,8	1,7	23,4	-21,7		II
2,6	3,5	-0,9	17,5	17,4	0,1	27,2	26,7	0,5	2,6	28,1	-25,5		III
3,5	4,2	-0,7	10,3	7,9	2,4	31,8	29,7	2,1	1,5	33,5	-32,0		IV
4,4	3,7	0,7	16,9	20,2	-3,3	23,9	25,3	-1,4	1,9	22,4	-20,5		V
4,0	4,3	-0,3	12,7	19,5	-6,8	25,1	24,2	0,9	1,7	44,0	-42,3		VI
6,0	3,0	3,0	20,4	18,6	1,8	34,4	27,2	7,2	1,7	28,9	-27,2		VII
4,5	3,0	1,5	10,8	14,8	-4,0	19,9	19,8	0,1	1,9	37,4	-35,5		VIII
5,0	3,0	2,0	14,5	14,9	-0,4	26,8	25,2	1,6	1,7	46,7	-45,0		IX
4,1	2,7	1,4	14,8	16,8	-2,0	27,7	23,7	4,0	1,7	53,4	-51,7		X
3,0	3,7	-0,7	12,8	15,0	-2,2	25,5	25,8	-0,3	1,6	40,3	-38,7		XI
2,0	3,7	-1,7	12,7	20,3	-7,6	23,6	29,6	-6,0	2,4	34,6	-32,2		XII
2,7	3,5	-0,8	14,7	10,7	4,0	16,1	17,3	-1,2	1,8	47,3	-45,5	2006	I
2,4	2,0	0,4	17,4	13,8	3,6	18,2	18,9	-0,7	2,2	39,6	-37,4		II
1,4	3,2	-1,8	20,5	16,6	3,9	25,8	26,3	-0,5	2,0	50,6	-48,6		III
1,5	2,4	-0,9	19,9	14,6	5,3	24,9	25,9	-1,0	1,8	33,4	-31,6		IV
2,9	5,1	-2,2	19,0	21,9	-2,9	35,1	29,6	5,5	2,2	27,1	-24,9		V
2,1	3,8	-1,7	17,3	25,0	-7,7	38,6	34,9	3,7	2,4	38,1	-35,7		VI
2,0	3,4	-1,4	21,8	26,3	-4,5	38,3	29,0	9,3	3,3	48,1	-44,8		VII
2,1	3,2	-1,1	13,7	15,4	-1,7	38,5	20,8	17,7	2,6	52,9	-50,3		VIII
1,7	3,0	-1,3	27,5	15,7	11,8	43,2	25,6	17,6	2,4	49,5	-47,1		IX
2,0	4,1	-2,1	22,5	22,7	-0,2	33,0	30,2	2,8	2,2	40,5	-38,3		X
1,2	3,0	-1,8	18,2	18,6	-0,4	25,2	30,4	-5,2	1,5	63,2	-61,7		XI
0,4	4,3	-3,9	24,3	25,5	-1,2	24,3	31,0	-6,7	1,1	79,2	-78,1		XII
0,6	4,2	-3,6	25,4	16,9	8,5	27,6	26,9	0,7	1,4	48,6	-47,2	2007	I
1,0	3,8	-2,8	17,1	16,6	0,5	29,9	30,7	-0,8	1,9	53,5	-51,6		II
4,6	8,5	-3,9	27,1	19,3	7,8	38,5	38,3	0,2	1,5	55,2	-53,7		III
2,4	6,7	-4,3	35,0	28,7	6,3	35,0	33,6	1,4	1,6	46,4	-44,8		IV
4,4	5,2	-0,8	27,2	28,0	-0,8	37,9	35,4	2,5	1,6	18,4	-16,8		V
2,9	10,2	-7,3	39,9	30,6	9,3	37,9	35,3	2,6	2,1	30,5	-28,4		VI
5,5	6,9	-1,4	32,4	28,4	4,0	32,5	38,1	-5,6	2,4	64,9	-62,5		VII
3,5	3,0	0,5	24,7	18,0	6,7	24,1	26,7	-2,6	2,8	45,4	-42,6		VIII
4,8	8,6	-3,8	15,8	18,6	-2,8	38,8	36,8	2,0	1,6	60,0	-58,4		IX
7,7	6,1	1,6	29,5	29,3	0,2	45,5	35,5	10,0	2,2	58,6	-56,4		X
1,0	6,7	-5,7	33,2	31,4	1,8	42,4	37,7	4,7	1,9	66,5	-64,6		XI
11,9	6,8	5,1	31,6	33,1	-1,5	28,4	37,1	-8,7	2,4	84,9	-82,5		XII
0,8	6,0	-5,5	22,4	18,0	4,3	34,9	36,0	-0,6	1,4	91,0	-89,6	2008	I
1,1	8,0	-7,4	25,4	26,0	-0,8	47,7	36,0	11,9	1,7	98,0	-96,1		II
1,2	6,0	-4,4	26,9	31,0	-3,8	41,7	39,0	2,3	2,6	83,0	-80,7		III
1,0	6,0	-5,2	22,0	35,0	-13,3	51,6	44,0	7,1	2,7	87,0	-84,6		IV
0,5	6,5	-6,0	24,1	36,1	-12,0	58,2	50,2	8,0	2,4	83,2	-80,8		V
0,5	8,4	-7,9	27,8	44,4	-16,6	56,8	45,9	10,9	2,7	99,9	-97,2		VI

Табела 6: ПЛАТЕН БИЛАНС НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ^{1,3}

(во милиони САД долари)

	2004	2005	2006	I	II	III	K1/2007	IV	V	2007	I	II	III	K1/2008	IV	V	I-V 2008
ТЕКОВНИ ТРАНСАКЦИИ	-452,82	-157,91	-56,39	-4,01	9,51	53,97	59,46	1,12	63,41	-248,10	-49,34	-109,88	-116,54	-275,76	-106,28	-88,36	-470,4
Стоки, нето	-1.138,97	-1.063,03	-1.284,99	-105,36	-97,31	-73,18	-275,86	-112,74	-75,88	-1.626,99	-169,11	-193,44	-193,07	-555,61	-221,08	-218,37	-995,1
Извоз, f.o.b.	1.674,85	2.040,58	2.396,26	208,32	229,56	294,72	732,59	270,76	286,52	3.349,49	267,51	316,80	333,01	917,31	359,82	402,85	1.680,0
Увоз, f.o.b. ²	-2.813,82	-3.103,61	-3.681,24	-313,68	-326,87	-367,90	-1.008,45	-383,50	-362,41	-4.976,49	-436,61	-510,23	-526,08	-1.472,92	-580,90	-621,22	-2.675,0
Услуги, нето	-54,37	-33,64	28,25	-2,54	1,27	-0,13	-1,39	1,69	-0,75	34,98	12,91	-8,01	-6,11	-1,21	-3,98	-0,75	-5,9
Доход, нето ⁵	-39,19	-113,46	-36,65	14,88	12,78	15,97	43,63	-8,60	19,18	-35,81	18,00	4,76	-5,03	17,72	0,14	-9,38	8,5
од кој: камата, нето	-25,67	-25,93	-24,34	-0,28	-2,26	-0,12	-2,65	-2,01	0,17	-25,29	0,36	-3,13	-8,07	-10,84	-8,97	-13,26	-33,1
Тековни трансфери, нето	779,71	1.052,21	1.237,00	89,01	92,77	111,30	293,08	120,76	120,87	1.379,73	88,86	86,81	87,68	263,35	118,64	140,14	522,1
Официјални	70,09	65,45	73,75	4,13	1,93	5,22	11,27	7,22	8,00	30,47	0,76	6,55	4,22	11,53	6,42	10,31	28,3
Приватни	709,62	986,76	1.163,25	84,88	90,84	106,09	281,81	113,54	112,86	1.349,26	88,10	80,26	83,46	251,82	112,23	129,83	493,9
КАПИТАЛНА И ФИНАНСИСКА СМЕТКА	434,05	165,47	48,54	2,81	-13,93	-50,54	-61,66	0,60	-56,75	276,71	53,82	112,81	109,85	276,49	115,19	77,01	468,7
Капитална сметка, нето	-4,62	-2,02	-1,11	-1,61	0,12	-0,21	-1,70	0,76	0,42	1,70	-0,48	-0,44	-0,56	-1,49	1,35	0,28	0,1
Капитални трансфери, нето	-4,62	-2,02	-1,11	-1,61	0,12	-0,21	-1,70	0,76	0,42	-1,61	-0,48	-0,44	-0,56	-1,48	1,35	0,28	0,2
Официјални	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
Други	-4,62	-2,02	-1,11	-1,61	0,12	-0,21	-1,70	0,76	0,42	-1,61	-0,48	-0,44	-0,56	-1,48	1,35	0,28	0,2
Стекнување/располагање со нефинансиски средства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,32	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
Финансиска сметка, нето	438,68	167,49	49,66	4,42	-14,06	-50,33	-59,96	-0,16	-57,18	275,01	54,30	113,25	110,42	277,98	113,84	76,73	468,5
Директни инвестиции, нето	321,87	94,23	423,96	3,39	8,66	9,57	21,62	58,61	27,40	320,75	57,02	102,88	43,62	203,53	48,66	103,17	355,4
Портфолио инвестиции, нето	12,54	237,87	92,87	15,96	-10,09	21,17	27,04	35,10	22,69	150,72	-1,37	-5,03	-6,17	-12,57	-6,93	-6,45	-25,9
Други инвестиции, нето	123,74	250,45	-91,36	-49,76	-28,66	-36,27	-114,68	-29,65	-93,82	-53,44	-10,95	32,67	52,34	74,06	41,82	0,19	116,1
Трговски кредити, нето	90,42	131,50	5,18	-3,90	8,95	-50,02	-44,97	6,33	-76,52	-39,64	-8,20	2,19	-7,58	-13,59	39,51	-0,31	25,6
Заеми, нето	8,72	123,13	-20,42	-54,99	-20,68	21,09	-54,58	-31,31	-19,80	-137,70	-7,21	-1,74	-16,55	-25,49	3,57	-42,87	-64,8
Валути и депозити, нето	-3,71	-24,21	-103,75	7,63	-18,79	-10,85	-22,01	-13,86	-1,23	12,47	-6,09	28,78	71,02	93,71	-12,97	1,19	81,9
од кои: монетарна власт, нето	26,44	0,77	-3,26	0,00	-0,02	-0,02	-0,03	-0,02	-0,02	-0,22	10,55	-0,05	4,99	15,49	0,00	9,36	24,9
комерцијални банки, нето	-105,07	26,61	-15,58	4,80	-10,78	1,09	-4,88	-1,53	6,08	98,23	-13,81	28,53	58,64	73,35	-13,30	-1,54	58,5
население, нето	75,06	-52,10	-84,90	2,83	-8,00	-11,93	-17,10	-12,31	-7,29	-85,55	-2,82	0,30	7,40	4,87	0,33	-6,63	-1,4
Други, нето	28,32	20,04	27,63	1,50	1,85	3,52	6,87	9,19	3,73	111,42	10,55	3,43	5,45	19,43	11,72	42,18	73,3
Бруто официјални резерви																	
(„-“ значи зголемување) ⁴	-19,47	-415,07	-375,82	34,83	16,04	-44,80	6,06	-64,22	-13,45	-143,01	9,59	-17,27	20,62	12,95	30,28	-20,18	23,1
ГРЕШКИ И ПРОПУСТИ	18,77	-7,55	7,84	1,20	4,43	-3,43	2,20	-1,72	-6,66	-28,61	-4,48	-2,93	6,69	-0,73	-8,90	11,34	1,7

1/ Претходни податоци.

2/ Увозот е прикажан на ф.о.б. паритет согласно V издание на прирачникот за платен биланс од ММФ. Пресметката на ц.и.ф. – ф.о.б. факторот како процент од увозот ц.и.ф. по години изнесува: 1993–20%, 1994–20%, 1995–20%, 1996–14%, 1997–10%, 1998–5,02%, 1999–4,86%, 2000–3,9%, 2001–4,2%, 2002–3,8%, 2003–4,06%, 2004, 2005 и 2006–4,14%.

3/ За 2006 година направено е и временско прилагодување за увозот на електрична енергија.

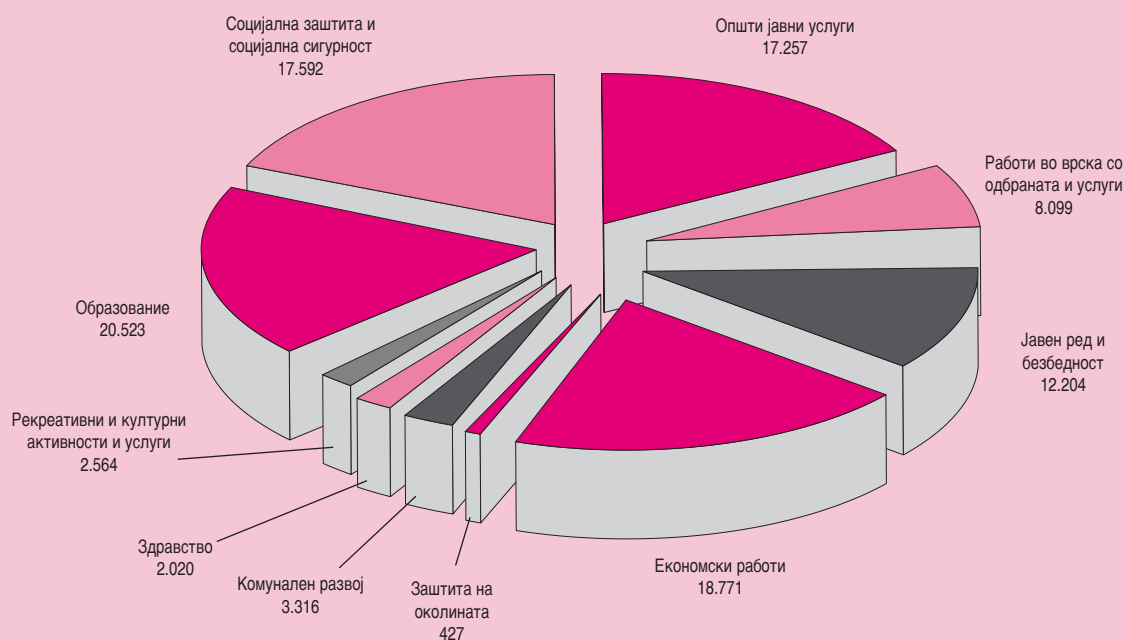
3/ Без монетарно злато и курсни разлики ; Добените средства од сукцесијата на поранешната СФРЈ во јуни 2001 годна во износ од 23,9 милиони УСД долари, во мај 2003 година во износ од 17,8 милиони УСД долари и во 2005 година во износ од 14,9 милиони УСД долари, не се платно билансна трансакција заради што истите се вклучени само во состојбите на девизните резерви, а не и во промените.

Табела 7: ФУНКЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА НА РАСХОДИТЕ НА ЦЕНТРАЛНИОТ БУЏЕТ

	Буџет 2005	Буџет 2006	Буџет 2005	Буџет 2006	Буџет 2005	Буџет 2006
	во милиони денари		структура		% од БДП	
ВКУПНО	66.327	91.868	100,0	100,0	23,9	31,3
Општи јавни услуги	5.885	13.609	8,9	14,8	2,1	4,6
Работи во врска со одбраната и услуги	5.885	6.130	8,9	6,7	2,1	2,1
Јавен ред и безбедност	8.398	9.902	12,7	10,8	3,0	3,4
Економски работи	15.877	23.846	23,9	26,0	5,7	8,1
Заштита на околината	368	615	0,6	0,7	0,1	0,2
Комунален развој	858	3.555	1,3	3,9	0,3	1,2
Здравство	613	1.165	0,9	1,3	0,2	0,4
Рекреативни и културни активности и услуги	1.471	1.968	2,2	2,1	0,5	0,7
Образование	9.869	13.363	14,9	14,5	3,6	4,6
Социјална заштита и социјална сигурност	17.103	17.716	25,8	19,3	6,2	6,0

Забелешка: Функционалната класификација на расходите на Централниот буџет е подготвена според меѓународните стандарди

График 5: ФУНКЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА НА РАСХОДИТЕ 2008 ГОДИНА
(во милиони денари)

Табела 8: БУЏЕТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (Централен буџет и буџети на фондови)

	Вкупно 2006	Буџет 2007	Реб. Буџ. 2007	Втор Р. Б. 2007	I	II	III	K1 2007	IV	V	VI	K2 2007
ВКУПНИ ПРИХОДИ	104.101	108.634	114.400	116.118	8.721	7.650	10.074	26.445	9.574	9.075	9.233	27.882
Даночни приходи и придонеси	90.598	92.824	96.738	98.270	7.807	6.734	8.937	23.478	8.447	7.889	8.312	10.825
Даночни приходи (Сметка за сопствени приходи)	199	211	211	211	11	30	18	59	13	16	16	45
Даноци	59.575	61.511	65.202	66.734	5.580	3.986	6.189	15.755	5.754	5.280	5.480	16.514
Персонален данок на доход	8.414	7.471	8.046	8.320	624	589	631	1.844	665	655	686	2.006
Данок на добивка	4.708	3.704	5.318	5.721	252	397	1.386	2.035	407	405	425	1.237
ДДВ	27.259	30.390	30.996	31.841	2.940	1.756	2.410	7.106	3.116	2.510	2.524	8.150
Акцизи	12.174	12.627	12.955	13.200	1.091	786	903	2.780	1.002	1.049	1.183	3.234
Увозни давачки	7.712	5.519	5.887	5.652	417	378	707	1.502	399	498	483	1.380
Други даноци	1.213	1.800	2.000	2.000	256	80	152	488	165	163	179	507
Придонеси	30.825	31.102	31.325	31.325	2.216	2.718	2.730	7.664	2.680	2.593	2.816	8.089
Фонд за ПИОМ	19.948	20.671	20.878	20.878	1.443	1.769	1.759	4.971	1.726	1.667	1.826	5.219
Агенција за вработување	1.370	1.390	1.390	1.390	89	128	126	343	120	118	126	364
Фонд за здравство	9.507	9.041	9.057	9.057	684	821	845	2.350	834	808	864	2.506
Неданочни приходи	10.480	13.755	15.282	15.445	775	798	948	2.521	996	1.056	792	2.844
Неданочни приходи (Сметка за сопствени приходи)	5.503	6.471	7.055	7.198	446	470	585	1.501	612	434	409	1.455
Профит од јавни финансиски институции	823	2.370	3.673	3.693	23	44	5	72	57	292	19	368
Административни такси	1.493	1.500	1.500	1.500	129	137	153	419	122	128	134	384
Партиципација за здравствени услуги	243	452	472	472	25	18	27	70	26	20	32	78
Други административни такси	220	300	300	300	24	20	28	72	21	25	22	68
Други неданочни приходи	619	677	672	672	29	25	24	78	23	15	34	72
Надоместоци за Фондот за патишта	1.581	1.680	1.610	1.610	99	84	126	309	135	142	142	419
Капитални приходи	948	550	564	564	75	43	49	167	51	58	42	151
Странски донации	1.423	1.505	1.796	1.819	44	75	140	259	56	63	81	200
Приход од отплата на заеми	560	0	20	20	20	0	0	20	24	9	6	39
ВКУПНИ РАСХОДИ	105.759	112.027	117.896	119.615	6.855	7.907	9.382	24.144	8.081	8.561	9.326	25.968
Тековни трошоци	96.524	100.098	103.024	105.307	6.522	7.645	8.871	23.038	7.689	8.018	8.589	24.296
Плати и надоместоци	23.421	24.852	25.175	24.335	1.981	1.995	2.049	6.025	2.018	2.044	2.050	6.112
Стоки и услуги	12.903	14.833	16.714	17.166	841	904	994	2.739	965	966	1.143	3.074
Трансфери	56.675	57.279	58.382	61.053	3.471	4.574	5.670	13.715	4.359	4.876	5.000	14.235
Трансфери (сметка за сопствени приходи)	781	633	912	934	76	54	61	191	63	41	60	164
Социјални трансфери	48.830	50.987	50.433	50.468	3.265	4.228	4.843	12.336	3.697	4.269	4.483	12.449
Фонд за ПИОМ	26.734	28.865	28.532	28.532	2.232	2.283	2.365	6.880	2.315	2.318	2.335	6.968
Агенција за вработување	2.117	2.058	1.756	1.748	142	138	137	417	153	140	144	437
Социјална помош	4.097	4.131	4.136	4.152	84	581	361	1.026	334	325	217	876
Структурни реформи	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Реформи на јавната администрација	0	4	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Здравствена заштита	15.879	15.929	16.005	16.032	807	1.226	1.980	4.013	895	1.486	1.787	4.168
Други трансфери	6.996	5.601	6.971	9.585	130	282	759	1.171	596	557	450	1.603
Трошоци за бегалци	70	58	66	66	0	10	7	17	3	9	7	19
Каматни плаќања	3.137	2.965	2.753	2.753	229	172	158	559	347	132	396	875
Камати по домашен долг	1.082	1.337	982	982	20	25	49	94	231	41	183	455
Камати по надворешен долг	2.055	1.628	1.771	1.771	209	147	109	465	116	91	213	420
Гаранции	387	169	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Капитални трошоци	9.235	11.929	14.872	14.308	333	262	511	1.106	392	543	737	1.672
Буџетско салдо	-1.749	-3.393	-3.496	-3.497	1.866	-257	692	2.301	1.493	514	-93	1.914
Финансирање	1.739	3.393	3.496	3.497	-1.866	257	-692	-2.301	-1.493	-514	93	-1.914
Прилив	18.080	14.791	22.239	23.540	918	1.716	405	3.039	2.677	-460	6.727	8.944
Приходи од приватизација	17.774	750	3.241	3.241	53	0	609	662	0	0	0	0
Странски заеми	1.673	3.477	3.571	3.571	31	135	107	273	193	104	78	375
Депозити	-5.890	7.014	13.877	15.178	963	1.479	-457	1.985	2.026	-564	7.041	8.503
Државни записи	2.019	3.500	1.500	1.500	-129	102	145	118	458	0	-400	58
Продажба на акции	2.459	50	50	50	0	0	1	1	0	0	8	8
Одлив	16.331	11.398	18.743	20.043	2.784	1.459	1.097	5.340	4.170	54	6.634	10.858
Отплата на главница	16.331	11.398	18.743	20.043	2.784	1.459	1.097	5.340	4.170	54	6.634	10.858
Надворешен долг	10.944	6.461	12.842	12.842	2.784	1.459	1.097	5.340	1.177	54	5.790	7.021
Домашен долг	5.387	4.937	5.901	7.201	0	0	0	0	2.993	0	844	3.837

VII	VIII	IX	K3	X	XI	XII	K4	Вк. 2007	Буд. 2008	Р. Б. 2008	I	II	III	K1 2008	IV	V	VI	K 2	Вк. 2008
10.825	12.164	9.610	32.599	11.972	10.379	10.332	32.683	119.609	128.739	144.705	10.011	9.561	13.567	33.139	10.834	10.513	10.367	31.714	64.853
9.382	8.624	8.580	26.586	10.776	9.096	8.635	28.507	103.219	107.287	118.803	8.816	8.440	10.748	28.004	9.564	9.232	9.339	28.135	56.139
19	21	6	46	53	21	23	97	247	401	410	37	68	30	135	11	6	14	31	166
6.496	5.916	5.870	18.282	7.989	5.887	5.088	18.964	69.515	73.669	80.639	6.309	5.152	7.585	19.046	6.403	6.271	6.332	19.006	38.052
759	699	762	2.220	748	966	1.109	2.823	8.893	8.331	8.900	654	710	711	2.075	699	617	818	2.134	4.209
424	403	451	1.278	430	449	469	1.348	5.898	5.254	9.000	431	564	1.828	2.823	780	692	603	2.075	4.898
3.381	2.866	2.721	8.968	4.391	2.549	1.798	8.738	32.962	36.305	38.661	3.529	2.231	3.097	8.857	3.262	3.061	2.822	9.145	18.002
1.335	1.297	1.156	3.788	1.188	1.235	1.040	3.463	13.265	14.185	14.358	1.121	965	1.205	3.291	955	1.155	1.279	3.389	6.680
417	451	535	1.403	952	490	472	1.914	6.199	7.420	7.420	324	463	533	1.320	521	530	624	1.675	2.995
180	200	245	625	280	198	200	678	2.298	2.174	3.300	250	219	211	680	186	216	186	588	1.268
2.867	2.687	2.704	8.258	2.734	3.188	3.524	9.446	33.457	33.217	37.754	2.470	3.220	3.133	8.823	3.150	2.955	2.993	9.098	17.921
1.842	1.793	1.809	5.444	1.819	2.130	2.353	6.302	21.936	22.526	24.954	1.674	2.173	2.109	5.956	2.105	1.957	1.992	6.054	12.010
127	122	123	372	126	155	163	444	1.523	1.457	1.650	89	185	142	416	145	140	140	425	841
898	772	772	2.442	789	903	1.008	2.700	9.998	9.234	11.150	707	862	882	2.451	900	858	861	2.619	5.070
1.131	3.443	943	5.517	1.042	1.069	969	3.080	13.962	18.763	22.278	948	988	2.615	4.551	1.066	1.107	860	3.033	7.584
576	231	479	1.286	619	560	491	1.670	5.912	9.934	9.637	479	532	871	1.882	607	556	380	1.543	3.425
121	2.889	22	3.032	19	20	21	60	3.532	3.420	5.284	22	14	1.302	1.338	15	15	16	46	1.384
134	118	154	406	161	162	151	474	1.683	1.700	2.100	155	165	152	472	139	152	161	452	924
0	31	50	81	55	53	30	138	367	401	500	30	46	45	121	44	40	35	119	240
21	22	24	67	34	38	45	117	324	300	520	38	40	43	121	52	48	43	143	264
124	8	88	220	31	100	26	157	527	1.205	2.404	75	48	23	146	34	107	37	178	324
155	144	126	425	123	136	205	464	1.617	1.803	1.833	149	143	179	471	175	189	188	552	1.023
197	50	54	301	82	68	628	778	1.397	695	1.299	155	67	118	340	122	69	89	280	620
100	47	33	180	72	99	96	267	906	1.994	2.225	40	65	86	191	56	102	79	237	428
15	0	0	15	0	47	4	51	125	0	100	52	1	0	53	26	3	0	29	82
9.424	7.873	9.079	26.376	10.373	11.580	18.995	40.948	117.436	134.281	150.371	8.384	10.468	10.068	28.920	10.224	10.748	10.544	31.516	60.436
8.174	7.505	8.316	23.995	9.530	9.918	12.918	32.366	103.695	112.846	123.409	8.023	9.274	9.023	26.320	9.413	9.596	9.004	28.013	54.333
2.049	1.846	2.045	5.940	1.820	1.847	1.863	5.530	23.607	23.204	22.979	1.723	1.727	1.771	5.221	1.664	1.663	1.644	4.971	10.192
1.203	833	1.102	3.138	1.328	1.444	3.090	5.862	14.813	18.696	21.493	750	1.194	1.222	3.166	1.418	1.460	1.198	4.076	7.242
4.772	4.713	5.060	14.545	6.039	6.480	7.387	19.906	62.401	68.637	76.225	5.454	6.247	5.813	17.514	6.066	6.337	5.881	18.284	35.798
39	27	40	106	63	48	65	176	637	961	1.530	46	136	138	320	204	136	112	452	772
4.193	4.258	4.318	12.769	4.239	4.521	3.677	12.437	49.991	52.935	57.595	4.356	4.821	4.561	13.738	4.671	4.657	4.579	13.907	27.645
2.342	2.330	2.394	7.066	2.380	2.423	2.468	7.271	28.185	30.798	33.618	2.388	2.674	2.730	7.792	2.750	2.721	2.692	8.163	15.955
140	139	132	411	127	132	130	389	1.654	1.733	1.782	123	123	122	368	145	130	132	407	775
360	368	390	1.118	353	331	343	1.027	4.047	4.140	4.053	310	323	371	1.004	341	341	340	1.022	2.026
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.351	1.421	1.402	4.174	1.379	1.635	736	3.750	16.105	16.264	18.142	1.535	1.701	1.338	4.574	1.435	1.465	1.415	4.315	8.889
536	423	699	1.658	1.728	1.903	3.636	7.267	11.699	14.671	17.030	1.052	1.281	1.106	3.439	1.185	1.540	1.186	3.911	7.350
4	5	3	12	9	8	9	26	74	70	70	0	9	8	17	6	4	4	14	31
150	113	109	372	343	147	578	1.068	2.874	2.309	2.712	96	106	217	419	265	136	281	682	1.101
70	15	41	126	236	54	88	378	1.053	951	958	18	34	88	140	160	37	211	408	548
80	98	68	246	107	93	490	690	1.821	1.358	1.754	78	72	129	279	105	99	70	274	553
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.250	368	763	2.381	843	1.662	6.077	8.582	13.741	21.435	26.962	361	1.194	1.045	2.600	811	1.152	1.540	3.503	6.103
1.401	4.291	531	6.223	1.599	-1.201	-8.663	-8.265	2.173	-5.542	-5.666	1.627	-907	3.499	4.219	610	-235	-177	198	4.417
-1.401	-4.291	-531	-6.223	-1.599	1.201	8.663	8.265	-2.173	5.542	5.666	-1.627	907	-3.499	-4.219	-610	235	177	-198	-4.417
-1.111	-3.751	-368	-5.230	889	1.398	10.255	12.542	19.295	12.525	12.747	-1.504	970	-3.162	-3.696	1.155	572	1.238	2.965	-731
0	0	0	0	0	0	0	0	662	150	3.312	44	617	0	661	0	0	0	0	661
547	125	132	804	144	259	1.788	2.191	3.643	4.945	5.463	75	138	142	355	99	299	188	586	941
-1.269	-3.726	147	-4.848	985	355	8.474	9.814	15.454	3.380	1.197	-2.550	566	-3.126	-5.110	1.302	298	1.183	2.783	-2.327
-389	-196	-647	-1.232	-240	784	-14	530	-526	4.000	2.750	927	-353	-195	379	-304	-25	-146	-475	-96
0	46	0	46	0	0	7	7	62	50	25	0	2	17	19	58	0	13	71	90
290	540	163	993	2.488	197	1.592	4.277	21.468	6.983	7.081	123	63	337	523	1.765	337	1.061	3.163	3.686
290	540	163	993	2.488	197	1.592	4.277	21.468	6.983	7.081	123	63	337	523	1.765	337	1.061	3.163	3.686
159	540	163	862	797	97	83	977	14.200	1.749	1.974	123	63	206	392	205	87	26	318	710
131	0	0	131	1.691	100	1.509	3.300	7.268	5.234	5.107	0	0	131	131	1.560	250	1.035	2.845	2.976

ТАБЕЛА 9. ФОНД ЗА ПЕНЗИСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2008
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-јун.	Извршено	јан.-јун.
ПРИХОДИ	24.289	25.811	28.191	28.983	28.878	31.467	16.306	34.028	17.852
Придонес од плати	15.671	15.784	16.882	17.204	17.484	19.369	9.909	21.340	11.711
Придонес од доходот	331	283	307	383	388	303	145	299	159
Приходи од Буџетот на Републиката	5.744	6.961	7.741	8.486	8.291	9.385	5.282	10.390	4.969
Приходи од приватен сектор	377	409	394	412	390	244	123	269	129
Приходи од индивидуални земјоделци	41	61	71	41	39	33	13	28	11
Приходи од акцизи	716	688	677	661	659	661	313	682	333
Придонес од Агенцијата за вработување за невработени лица	1.126	1.404	1.536	1.719	1.550	1.230	454	861	399
Други приходи	73	29	65	57	59	219	66	152	138
Приходи од дивиденди и од продажба на хартии од вредност	209	192	42	21	18	23	1	7	3
Пренесени приходи од претходна година	0	0	476	0	0	0	0	0	0
РАСХОДИ	24.697	25.889	27.740	29.132	29.015	31.204	16.088	32.773	18.419
Пензии	21.278	22.255	24.008	25.121	24.969	25.410	12.997	26.308	14.795
Редовни пензии	19.041	19.982	21.667	22.824	23.335	24.272	12.462	25.304	14.293
Воени пензии	514	518	499	509	479	455	224	442	231
Земјоделски пензии	297	262	234	217	178	154	66	130	64
Ретроактивна исплата на 8%	1.167	1.136	1.131	1.027	455	0	0	0	0
Предвременно пензионирање според Законот од 2000 година	112	103	121	88	90	70	30	60	35
Предвременно пензионирање според Законот од 2001 година	148	254	262	247	240	178	60	60	0
Предвременно пензионирање според Законот од 2004 година					91	115	70	143	88
Разлика за Министерство за внатрешни работи						166	85	169	84
Транзициони трошоци						1.325	851	1.877	1.160
Надоместок за телесно оштетување	72	83	80	82	82	82	41	83	42
Надоместоци од инвалидско осигурување	91	76	98	97	110	138	82	162	15
Вработување и интернатско сместување на деца инвалиди	7	9	6	6	6	4	1	1	6
Придонес за здравствена заштита	2.805	2.934	3.184	3.349	3.416	3.582	1.842	3.720	2.098
Надоместок на стручната служба	153	165	172	170	172	208	114	240	127
Други расходи	254	222	192	257	190	258	149	340	163
Капитални средства	37	145	0	50	70	196	11	42	13
РАЗЛИКА									
Дефицит / Суфицит	-408	-78	451	-149	-137	263	218	1.255	-567

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 10. ФОНД ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2008
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-јун.	Извршено	јан.-јун.
ПРИХОДИ	12.295	13.656	14.698	14.886	15.083	15.669	8.473	17.271	9.089
Придонеси	7.528	7.823	8.418	8.762	8.982	9.447	4.856	9.998	5.070
Придонеси од Пензискиот Фонд	2.616	3.075	3.184	3.349	3.417	3.584	1.842	3.718	2.098
Придонеси од Агенцијата за вработување	1.554	1.763	1.849	1.998	2.062	2.145	1.162	2.144	974
Придонеси од Министерството за труд	48	54	64	41	64	67	36	66	38
Други приходи	70	734	1.064	676	79	97	27	67	10
Средства од Буџетот на РМ за задолжително здравствено осигурување	166	111	29	60	479	43	402	911	659
Приходи од кофинансирање						286	148	367	240
Пренесен вишок од претходната година	313	96	91	1	0	0	0	0	0
РАСХОДИ	12.205	13.611	14.678	14.722	15.206	16.280	8.352	16.489	9.090
Амбулантни трошоци	2.505	4.430	5.132	5.959	7.129	14.282	7.442	14.681	7.989
Болничко лекување	5.919	4.929	5.038	5.098	6.311	0	0	0	0
Трошоци по програми	306	123	21	0	0	0	0	0	0
Лекови	1.555	1.305	1.868	2.006	0	0	0	0	0
Забна заштита	522	521	630	0	0	0	0	0	0
Ортопедски трошоци	111	134	150	280	171	219	120	201	104
Лекување во странство	90	144	221	117	151	185	34	79	82
Друг вид лекување (надоместоци)	769	832	968	941	1.062	1.135	585	1.144	714
Администрација	268	360	309	254	276	396	157	305	188
Опрема и одржување	44	656	219	23	106	63	14	79	13
Други трошоци	48	23	32	27	0	0	0	0	0
Кредити и камати	71	154	90	17	0	0	0	0	0
РАЗЛИКА									
Дефицит/суфицит	90	45	21	164	-123	-611	121	782	-1

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 11. АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2008
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-јун.	Извршено	јан.-јун.
ПРИХОДИ	4.827	5.918	6.241	7.456	6.940	5.685	2.621	5.049	2.354
Приходи од придонеси	1.136	1.180	1.224	1.270	1.313	1.371	707	1.523	841
Придонес од плати	1.113	1.178	1.223	1.155	1.192	1.259	609	1.403	720
Придонес од работни луѓе кои самостојно вршат дејност	23	2	0	24	23	20	11	23	11
Придонес што го уплатуваат работниците									
на привремена работа во странство	0	0	1	4	5	3	0	0	0
Придонес од претходната година	0	0	0	88	93	89	87	97	110
Дотации од Буџетот на Републиката	3.677	4.726	5.002	6.163	5.616	4.303	1.909	3.514	1.503
За покривање на дефицитот на									
Агенцијата за вработување	3.170	3.742	3.958	4.522	4.612	3.864	1.771	3.246	1.385
За исплата на паричен надомест на вработените од претпријатијата кои во своето работење исказуваат загуба (загубари)	481	944	980	988	418	285	120	225	99
Реформа на јавната администрација	26	19	3	61	22	11	6	12	6
По други основи	26	21	61	592	564	143	12	31	13
Други приходи	13	12	16	23	11	11	5	12	10
РАСХОДИ	4.749	5.868	6.214	7.325	6.938	5.937	2.667	5.065	2.351
Расходи за функцијата	4.571	5.658	6.005	7.102	6.710	5.703	2.561	4.840	2.223
Средства за обезбедување паричен надоместок									
на невработени лица	1.879	2.273	2.377	2.697	2.425	1.992	843	1.607	770
Придонеси за здравствено осигурување	1.555	1.763	1.849	1.998	2.063	2.144	1.160	2.144	975
Придонеси за пензиско и инвалидско осигурување	1.138	1.453	1.557	1.729	1.552	1.236	457	871	398
Средства за вработување на инвалидни лица	-	128	121	58	114	220	68	114	42
Исплата според Закон за поттикнување на вработеноста	-	-	61	592	526	66	11	52	5
Надоместок за преквалификација	-	41	40	29	30	45	22	52	33
Расходи за стручната служба	178	210	209	223	228	234	106	225	128
Основни плати и наемнини	116	124	134	132	133	136	66	135	72
Надоместоци	18	22	20	20	22	20	7	18	7
Стоки и останати услуги	43	42	51	68	69	73	33	71	49
Каматни плаќања	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Капитални трошоци	2	22	4	3	4	5	0	1	0
РАЗЛИКА									
Дефицит / Суфицит	78	50	27	132	2	-252	-46	-16	3

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 12. ФОНД ЗА МАГИСТРАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ПАТИШТА

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2008
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-јун.	Извршено	јан.-јун.
ПРИХОДИ	4.012	3.434	3.668	3.299	3.031	2.975	1.299	3.288	2.046
Приходи од Буџет	1.655	1.305	1.603	1.610	1.320	1.350	550	1.649	990
Надоместок за употреба на патишта што ги користат странските моторни возила	73	87	82	77	90	102	48	100	24
Годишен надоместок за патни моторни возила	704	761	797	853	842	790	402	831	363
што подлежат на регистрација	375	381	728	741	743	687	278	686	636
Надоместок за употреба на автопат	1.098	862	418	9	0	0	0	0	0
Странски кредит	21	2	39	9	36	46	21	22	33
Други приходи	87	36	1	0	0	0	0	0	0
Грант									
РАСХОДИ	4.013	3.420	3.661	3.889	3.389	3.525	1.346	4.236	2.351
Инвестиции	1.756	1.250	1.107	1.753	1.405	1.630	655	2.206	1.568
Расходи за студии, проектирање, надзор, провизии и материјални трошоци	286	289	205	156	164	148	107	291	131
Одржување на патиштата	926	900	1.063	1.081	1.013	1.032	337	987	334
Отплата на кредити	299	304	424	242	254	274	113	243	0
Средства за локални патишта	596	528	666	611	508	431	134	499	318
Останати трошоци	0	0	46	45	45	10	0	10	0
Обврски спрема Агенцијата за санација на банки	150	149	150	0	0	0	0	0	0
РАЗЛИКА									
Дефицит / суфицит	-1	14	7	-590	-358	-550	-47	-948	-305

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 13: БРУТО НАДВОРЕШЕН ДОЛГ - состојба

(во милиони ЕУР)

претходни податоци

	31.12.2004	31.12.2005	31.03.2006	30.06.2006	30.09.2006	31.12.2006	31.03.2007	30.06.2007	30.09.2007	31.12.2007	31.03.2008
1. ДРЖАВЕН СЕКТОР	1.016,46	1.282,82	1.078,76	1.079,64	1.076,08	1.066,92	1.003,13	894,08	887,29	910,45	901,21
1.1 Краткорочен	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,64	0,00	0,00
1.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,63	0,00	0,00
1.1.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
Достасани неплатени обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2 Долгорочен	1.016,45	1.282,82	1.078,76	1.079,64	1.076,08	1.066,92	1.003,13	894,08	879,65	910,45	901,21
1.2.1. Обврзници	23,25	187,47	190,99	191,87	191,67	191,74	191,04	187,07	185,00	183,03	183,00
1.2.2. Заеми	993,20	1.095,36	887,76	887,77	884,41	875,19	812,09	707,01	694,65	727,41	718,21
1.2.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. МОНЕТАРНА ВЛАСТ (НБРМ)	45,97	52,66	51,81	47,82	47,26	42,39	38,09	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1 Краткорочен	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Достасани неплатени обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2 Долгорочен	45,97	52,66	51,81	47,82	47,26	42,39	38,09	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.2. Заеми	45,97	52,66	51,81	47,82	47,26	42,39	38,09	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. БАНКАРСКИ СЕКТОР	123,24	192,02	181,68	191,44	205,47	269,88	266,70	312,94	340,70	387,92	336,21
3.1 Краткорочен	67,32	81,41	72,25	77,76	83,57	115,44	111,15	144,87	165,51	175,93	132,46
3.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.1.2. Заеми	7,04	1,30	0,00	0,00	0,00	0,00	24,22	30,76	41,67	16,50	10,72
3.1.3. Валуте и депозити	51,71	69,46	61,74	67,18	72,85	104,70	77,56	104,54	114,30	152,26	112,52
3.1.4. Останати обврски	8,57	10,66	10,52	10,58	10,72	10,74	9,37	9,56	9,55	7,17	9,22
Достасани неплатени обврски	8,57	10,66	10,52	10,58	10,72	10,74	9,37	9,56	9,55	7,17	9,22
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2 Долгорочен	55,93	110,60	109,42	113,68	121,90	154,44	155,55	168,07	175,19	211,99	203,75
3.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2.2. Заеми	55,79	106,40	103,29	107,48	115,91	146,31	147,36	159,90	166,73	202,07	188,93
3.2.3. Валуте и депозити	0,14	4,20	6,14	6,20	5,99	8,13	8,20	8,17	8,47	9,92	14,82
3.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4. ОСТАНАТИ СЕКТОРИ	600,40	721,01	664,92	727,28	701,21	786,69	823,94	846,00	868,99	973,37	995,99
4.1 Краткорочен	370,02	475,84	409,86	425,28	390,24	435,42	448,80	473,29	501,86	619,50	617,95
4.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1.2. Заеми	4,78	53,03	15,56	30,32	17,16	11,65	26,15	19,93	34,60	31,70	37,37
4.1.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1.4. Комерцијални кредити	322,58	362,86	341,53	343,08	314,62	349,59	359,78	364,52	371,00	442,89	442,35

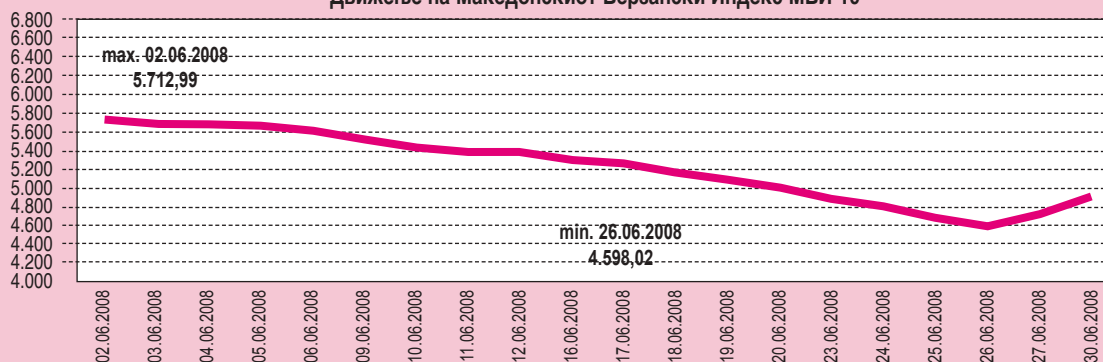
4.1.5. Останати обврски	42,66	59,95	52,76	51,89	58,46	74,17	62,87	88,84	96,26	144,92	138,24
Достасани неплатени обврски	42,66	58,40	52,76	51,89	58,46	74,17	62,87	88,84	96,26	144,92	138,24
Останато	0,00	1,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2 Долгорочен	230,39	245,18	255,06	302,00	310,97	351,27	375,14	372,71	367,13	353,87	378,04
4.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.2. Заеми	207,63	234,14	242,23	283,70	290,16	331,68	357,18	358,06	354,13	341,67	363,90
4.2.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.4. Комерцијални кредити	22,76	11,04	12,83	18,30	20,81	19,59	17,96	14,65	13,00	12,20	13,78
4.2.5. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,36
5. ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ:											
Заеми меѓу поврзани субјекти	284,52	269,57	327,43	334,18	332,61	329,30	337,70	386,11	394,89	439,80	496,55
5.1. Обврски кон директно инвестирани субјекти	3,70	5,68	5,68	5,68	5,68	13,16	13,16	13,16	13,16	13,16	13,16
5.2. Обврски кон директните инвеститори	280,82	263,89	321,75	328,50	326,93	316,14	324,54	372,95	381,73	426,63	483,39
БРУТО НАДВОРЕШЕН ДОЛГ	2.070,61	2.518,09	2.304,60	2.380,36	2.362,63	2.495,18	2.469,56	2.439,14	2.491,88	2.711,54	2.729,96
Меморандум ставки											
Јавен долг	1.201,88	1.477,78	1.267,80	1.261,58	1.261,49	1.262,13	1.189,22	1.049,86	1.037,16	1.061,09	1.046,16
Приватен долг	868,73	1.040,31	1.036,80	1.118,78	1.101,14	1.233,06	1.280,34	1.389,27	1.454,72	1.650,45	1.683,81

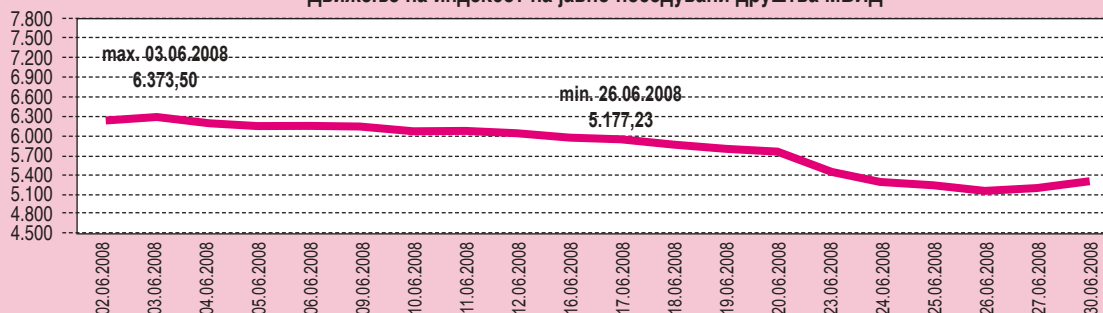
ТАБЕЛИ 14. МАКЕДОНСКА БЕРЗА

БЕРЗАНСКИ ПОКАЗАТЕЛИ			
	мај 2008	јуни 2008	% промена
ПРОМЕТ (денари)			
КЛАСИЧНО ТРГУВАЊЕ	463.991.497	591.450.588	27,47
АКЦИИ	404.604.937	516.153.154	27,57
ОБВРЗНИЦИ	59.386.560	75.297.434	26,79
ПРОСЕЧЕН ДНЕВЕ ПРОМЕТ (денари)	22.094.833	29.572.529	33,84
ПРОСЕЧЕН ДНЕВЕН БРОЈ НА ТРАНСАКЦИИ	144	157	8,57
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	86.910.800	213.877.600	146,09
ЈАВНИ БЕРЗАНСКИ АУКЦИИ	-	12.531.999	-
ВКУПНО	550.902.297	817.860.186	48,46
БРОЈ НА ТРАНСАКЦИИ			
КЛАСИЧНО ТРГУВАЊЕ	3.022	3.115	3,08
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	5	5	-
ЈАВНИ БЕРЗАНСКИ АУКЦИИ	-	10	-
ВКУПНО	3.027	3.130	3,40
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА (денари)			
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА НА АКЦИИ	222.257.183.838	195.194.515.139	-12,18
БЕРЗАНСКА КОТАЦИЈА-АКЦИИ	84.434.080.998	72.532.689.768	-14,10
ПАЗАР НА ЈАВНО ПОСЕДУВАНИ ДРУШТВА	137.823.102.840	122.661.825.371	-11,00
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА НА ОБВРЗНИЦИ	19.415.813.109	18.081.978.249	-6,87
ВКУПНО ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА	241.672.996.947	213.276.493.388	-11,75
МБИ-10	5.751,32	4.885,99	-15,05
МБИД	6.386,80	5.319,28	-16,71
ОМБ	107,89	107,42	-0,44
БРОЈ НА КОТИРАНИ ДРУШТВА	38	38	-
БРОЈ НА ДЕНОВИ НА ТРГУВАЊЕ	21	20	-4,76

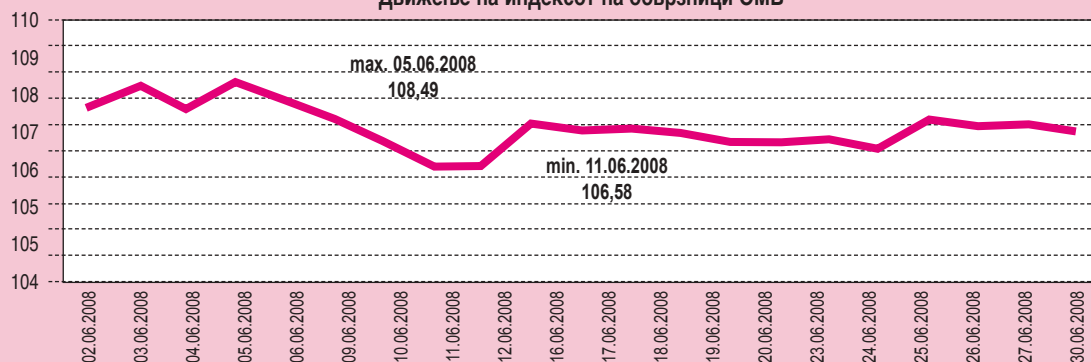
Движење на Македонскиот Берзански Индекс МБИ-10

Движење на индексот на јавно поседувани друштва МБИД

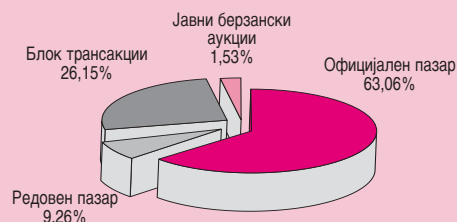

Движење на индексот на обврзници ОМБ

Структура на прометот во јуни 2008 година

Пазарен сегмент	Промет (денари)	Промет (Еур)	%	Број на транс.
ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР	515.710.301	8.430.347	63,06	2.442
РЕДОВЕН ПАЗАР	75.740.287	1.238.124	9,26	673
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	213.877.600	3.496.032	26,15	5
ЈАВНИ БЕРЗ. АУКЦИИ	12.531.999	204.875	1,53	10
ВКУПНО	817.860.186	13.369.378	100,00	3.130

10 АКЦИИ СО НАЈГОЛЕМ ОСТВАРЕН ПРОМЕТ НА ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР

Хартија од вредност	Макс. (денари)	Мин (денари)	Просечна цена (денари)	Количина	Промет во денари	Промет во ЕУР	% на учество во прометот	Број на трансакции	Пазар. капитал. (денари)
Алкалоид Скопје	8.500,00	7.102,00	7.999,10	18.855	154.529.884	2.525.948	24,87	389	11.321.163.887
Макошпед АД Скопје	1.350,00	1.011,00	1.230,77	83.480	100.295.100	1.639.507	16,14	22	797.096.664
Макпетрол АД Скопје	83.004,00	57.245,00	72.710,97	1.006	71.779.408	1.173.344	11,55	201	6.692.535.778
Комерци. Банка АД Скопје	5.750,00	5.050,00	5.416,40	12.536	66.351.072	1.084.654	10,68	225	10.840.847.332
Топлификација АД Скопје	10.220,00	5.994,00	8.145,66	5.135	43.314.778	708.102	6,97	217	2.755.998.000
Макстил АД Скопје	430,00	380,00	405,41	102.096	40.989.229	670.059	6,60	245	5.847.170.932
Гранит АД Скопје	1.655,00	1.208,00	1.451,33	22.805	32.091.644	524.615	5,16	286	4.329.063.804
ЗК Пелагонија АД Битола	8.120,00	6.015,00	7.378,83	2.310	18.036.793	294.889	2,90	51	1.819.065.512
Инвестбанка АД Скопје	8.800,00	8.700,00	8.743,04	2.101	17.903.440	292.664	2,88	15	2.230.246.016
Скопски пазар АД Скопје	37.000,00	34.000,00	35.664,80	475	16.827.808	275.085	2,71	49	2.660.551.000
Останати				19.714	59.292.511	969.250	9,54	431	23.238.950.843
Вкупно				270.513	621.411.667	10.158.117	100,00	2.131	72.532.689.768

АКЦИИ СО НАЈГОЛЕМ ПОРАСТ НА ЦЕНАТА*

Акција	Просечна цена (денари) 30.05.2008	Просечна цена (денари) 30.06.2008	% на промена
Инвестбанка	8.700,00	8.768,00	0,78%

АКЦИИ СО НАЈГОЛЕМО НАМАЛУВАЊЕ НА ЦЕНАТА*

Акција	Просечна цена (денари) 30.05.2008	Просечна цена (денари) 30.06.2008	% на промена
ТТК Банка АД Скопје	2.045,04	1.463,00	-28,46%
Тетекс АД Тетово	2.900,00	2.188,95	-24,52%
ЗК Пелагонија АД Битола	8.071,43	6.528,84	-19,11%
Бетон АД Скопје	25.000,00	20.267,65	-18,93%
Гранит АД Скопје	1.645,73	1.409,49	-14,35%

Преглед на тргување со обврзници

	MAX (%)	MIN (%)	Последна просечна дневна цена	Последен датум на тргување	Обем (НВ во Евра)	Промет (денари)	Промет (Евра)	Принос до достасување на обврзницата*
Обврзници на РМ – „старо девизно штедење“ (РМ01)	91,80	90,20	91,70	30.06.2008	132.197	7.385.290	120.721	7,35%
Обврзници на РМ за денационал. прва емисија (РМДЕН01)	91,00	91,00	91,00	26.06.2008	320	17.811	291	6,17%
Обврзници на РМ за денационал. втора емисија (РМДЕН02)	88,00	86,00	88,00	26.06.2008	11.666	621.767	10.163	6,76%
Обврзници на РМ за денационал. трета емисија (РМДЕН03)	88,00	86,50	87,00	25.06.2008	60.470	3.219.616	52.632	6,46%
Обврзници на РМ за денационал. четврта емисија (РМДЕН04)	87,50	85,50	86,00	30.06.2008	68.657	3.634.022	59.405	6,25%
Обврзници на РМ за денационал. петта емисија (РМДЕН05)	89,00	82,00	85,00	30.06.2008	1.002.128	50.693.918	828.621	6,09%
Обврзници на РМ за денационал. шеста емисија (РМДЕН06)	89,00	82,50	85,56	30.06.2008	184.983	9.725.011	158.969	5,54%

*Моделот на калкулација на приносот до достасување е прилагоден на карактеристиките на обврзниците. Датум на пресметување е 30.04.2008 година, со последната просечна цена на тргување на обврзниците

Показатели за котираните друштва од МБИ - 10

Друштво	Коефициент цена	Дивиденден принос	Учество на странски на инвеститори	Учество на странски на инвеститори	% Промена
	по акција / Добивка по акција ¹⁾		јуни 2008 ²⁾	мај 2008 ²⁾	
Алколоид АД Скопје	30,07	1,40%	12,93%	12,71%	0,22%
Бетон АД Скопје	32,90	0,00%	49,89%	50,34%	-0,45%
Гранит АД Скопје	12,43	1,63%	16,94%	17,16%	-0,22%
Комерцијална банка АД Скопје	10,63	3,53%	56,85%	56,70%	0,15%
Макпетрол АД Скопје	40,75	1,68%	9,54%	9,53%	0,01%
Макстил АД Скопје	28,39	0,00%	79,74%	79,36%	0,38%
Стопанска банка АД Битола	10,61	7,29%	37,63%	37,71%	-0,08%
Топлификација АД Скопје	55,97	0,91%	21,87%	21,79%	0,08%
Тетекс АД Тетово (МБИ 10 од 16.06)	79,36	0,43%	4,62%	4,61%	0,01%
Охридска банка АД Охрид	14,05	0,00%	76,80%	77,08%	-0,28%
ЗК Пелагонија АД Скопје (МБИ 10 од 16.06)	12,38	0,00%	9,73%	9,75%	-0,02%

1) Цена на акција на 30.06.2008 / Добивка по акција

2) Показателите се пресметани со користење на податоци од Ревидираните финансиски извештаи за 2007 година и исплатената дивиденда за 2007 година.

* 2) Показателите се пресметани со користење на податоци од Ревидираните финансиски извештаи за 2006 година и исплатената дивиденда за 2006 година.

Странски инвеститори на Официјалниот пазар на Берзата

	Странски правни лица јуни 2008	Странски физички лица јуни 2008	Вкупно странски инвеститори јуни 2008	Вкупно странски инвеститори мај 2008	Промена во %
Акции ³⁾	30,16%	1,18%	31,34%	31,35%	-0,01%
Обврзници ⁴⁾	4,06%	3,62%	7,68%	7,87%	-0,19%
Вкупно Официјален пазар	20,35%	2,09%	22,45%	22,31%	0,14%

3) Состојба на последен ден на тргување во месецот, според податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност, а која се однесува на учество на странските инвеститори во вкупната главнина на друштвото

4) Состојба на последен ден на тргување во месецот, според податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност, а која се однесува на учество на странските инвеститори во вкупната номинална вредност на обврзниците

Учество на странските и домашните инвеститори во вкупниот промет остварен на Берзата⁵⁾

јуни 2008	Купување % на учество	Продавање % на учество
Странски физички лица	6,76%	3,39%
Странски правни лица	35,99%	29,55%
Вкупно странски	42,75%	32,94%
Домашни физички лица	22,57%	49,13%
Домашни правни лица	34,68%	17,93%
Вкупно домашни	57,25%	67,06%

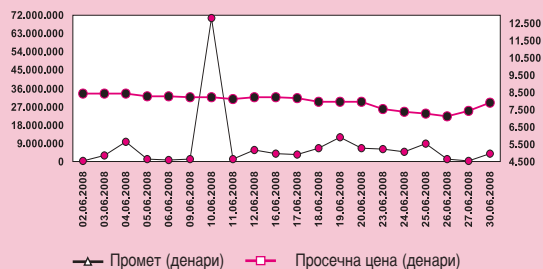
5) Состојба на последен ден на тргување во месецот, според податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност а која се однесува на учеството на странските и домашните инвеститори во вкупниот промет остварен на Берзата.

Промет по членки

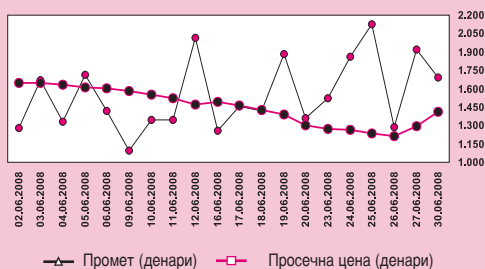
Членка	Шифра	Класично тргување	Класично тргување %	Блокови	Блокови %	Држава	Држава %	Вкупно
Иново брокер АД Скопје	ИН	198.131.163	16,75	161.137.800	37,67	0	0,00	359.268.963
Фершпед Брокер АД Скопје	ФР	35.379.298	2,99	197.054.400	46,07	0	0,00	232.433.698
Комерцијална банка АД Скопје	КБ	136.427.483	11,53	16.277.500	3,81	4.588.027	36,61	157.293.010
НЛБ Тутунска брокер АД Скопје	ТН	149.678.647	12,65	0	0,00	0	0,00	149.678.647
Илирика Инвестментс АД Скопје	ИЛ	132.908.724	11,24	0	0,00	715.726	5,71	133.624.449
Инвестброкер АД Скопје	МИ	34.863.603	2,95	53.285.500	12,46	0	0,00	88.149.103
Ауцтор брокери АД Скопје	АК	73.004.563	6,17	0	0,00	796.100	6,35	73.800.663
Пеон брокер АД Скопје	ПЕ	46.915.976	3,97	0	0,00	0	0,00	46.915.976
Бро-дил АД Скопје	БД	37.995.293	3,21	0	0,00	6.324.240	50,46	44.319.533
Алта Виста брокер АД Скопје	АВ	42.454.061	3,59	0	0,00	0	0,00	42.454.061
Публикум АД Скопје	ПБ	41.288.654	3,49	0	0,00	0	0,00	41.288.654
ВИП АД Скопје	ВП	36.406.195	3,08	0	0,00	0	0,00	36.406.195
Еуроброкер АД Скопје	ЕУ	35.098.891	2,97	0	0,00	107.906	0,86	35.206.797
Охридска банка АД Охрид	ОХ	34.884.788	2,95	0	0,00	0	0,00	34.884.788
Поштел Брокер АД Скопје	ПТ	27.411.990	2,32	0	0,00	0	0,00	27.411.990
Битола Брокер АД Битола	ББ	26.978.166	2,28	0	0,00	0	0,00	26.978.166
Стопанска банка АД Скопје	СБ	21.547.423	1,82	0	0,00	0	0,00	21.547.423
Мој брокер АД Скопје	МО	17.840.275	1,51	0	0,00	0	0,00	17.840.275
ТТК банка АД Скопје	ТК	17.769.049	1,50	0	0,00	0	0,00	17.769.049
КБЦ Секјуритис АД Скопје	СЗ	12.438.421	1,05	0	0,00	0	0,00	12.438.421
Еурохаус АД Скопје	ЕХ	7.654.507	0,65	0	0,00	0	0,00	7.654.507
Бета брокер АД Скопје	БЕ	7.632.954	0,65	0	0,00	0	0,00	7.632.954
Силекс банка АД Скопје	СЛ	3.655.021	0,31	0	0,00	0	0,00	3.655.021
УНИ банка АД Скопје	БЛ	3.239.138	0,27	0	0,00	0	0,00	3.239.138
Динев брокер АД Скопје	ДН	1.287.424	0,11	0	0,00	0	0,00	1.287.424
Нови Триглав АД Скопје	НТ	9.468	0,00	0	0,00	0	0,00	9.468
Вкупно		1.182.901.175	100,00	427.755.200	100,00	12.531.999	100,00	1.623.188.373

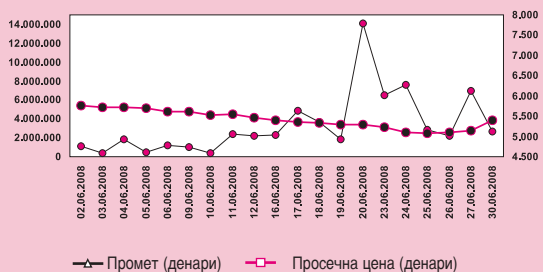
АЛКАЛОИД АД СКОПЈЕ

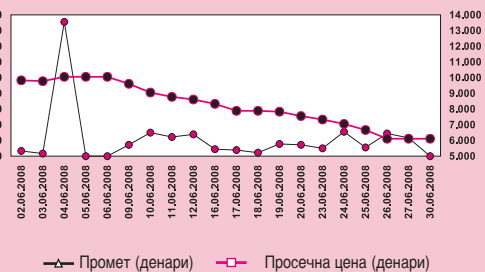
ГРАНИТ АД СКОПЈЕ

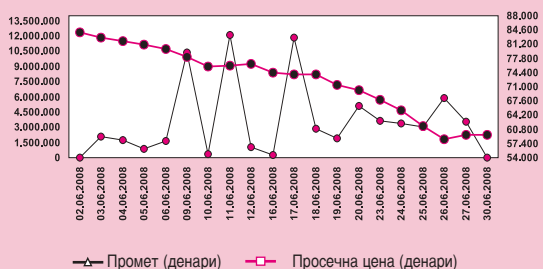
КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ

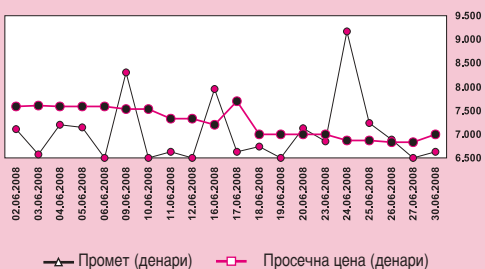
ТОПЛИФИКАЦИЈА АД СКОПЈЕ

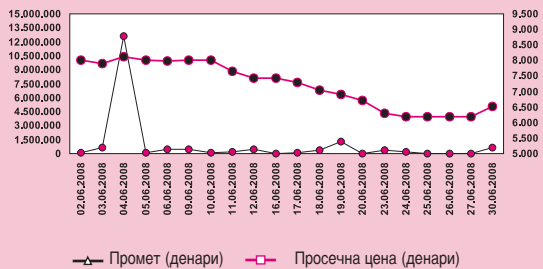
МАКПЕТРОЛ АД СКОПЈЕ

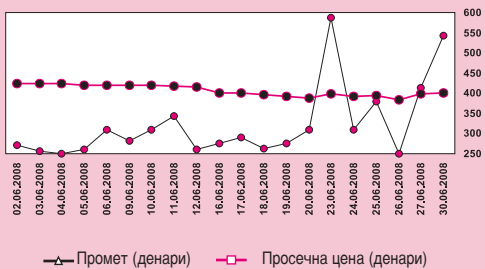
СТОПАНСКА БАНКА АД БИТОЛА

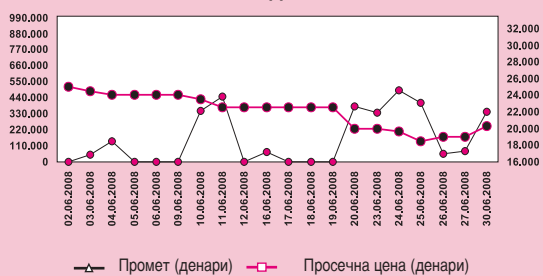
ЗК ПЕЛАГОНИЈА АД БИТОЛА

МАКСТИЛ АД СКОПЈЕ

БЕТОН АД СКОПЈЕ

ОХРИДСКА БАНКА АД ОХРИД

КРЕДИТНИ ЛИНИИ ЗА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА

обезбедени од Владата на Република Македонија, состојба во јули 2008 година

(податоците се од информативен карактер, деталните услови за сите кредитни линии се достапни во деловните банки, освен информациите за репласирањето на средствата од Компензационите фондови од странска помош и од друга странска помош кои се достапни во Министерството за финансии)

Кредитна линија	Кредитна линија за набавка на опрема од италијанско производство МБПР	Кредитирање мали бизниси (микро, мали и средни претпријатија) од страна на KfW од Германија МБПР	Кредитната линија за создавање и одржување на работни места во МСТД од Банката за развој при Советот на Европа МБПР
Износ	до 2.000.000 €	до 50.000 €	До 400.000 €
Рок на враќање	7 години	до 4 години	До 7 години со вклучен грејс период
Грејс период	До 1.5 година	до 1 година	До 2 години
Годишна каматна стапка	7%	11% до 16% на годишно ниво	Променлива каматна стапка (моментално околу – 9% годишно)
Обезбедување	1. Хипотека на недвижен имот; 2. Рачна залога на опрема; 3. Меници и др.	Бланко меница со изјава заверена кај нотар, со најмалку 2 жиранти; Бариран чек со изјава заверена кај нотар, меница и/или бариран чек од други бонитетни правни лица – гаранتي; Хипотека; Рачна залога на подвижни предмети и права; Депо на вредносни предмети и хартии од вредност; Граѓански чекови; по потреба и друго, прифатливо за Банката. При проценување на кредитите се применува посебна кредитна технологија која е фокусирана на социо-економската состојба на претприемачот и неговиот бизнис, во однос на колатералот.	Стандардно обезбедување прифатливо за банките учеснички (хипотека, рачна залога и сл.).
Намена на кредитот	Стоков кредит наменет за набавка на машини и опрема со италијанско потекло.	1. Финансирање на основни средства (набавка на опрема, машини, алати, инсталации, градежно земјиште, реновирање и модернизација); 2. Финансирање на обртни средства (суровини, репроматеријали, трговска стока).	Создавање на нови работни места преку инвестиции во сите сектори освен примарно земјоделско производство, од страна на мали и средни трговски друштва.
Целни групи	Профитабилни инвестициони проекти на приватни инвеститори од дејности предвидени во Националната класификација на дејности, освен: Е –Трговија; Ј – Јавна управа, задолжителна социјална заштита; М – Приватни домаќинства со вработени лица; и Н – Екстериторијални организации и тела.	Приватни трговски друштва, поединци, индивидуални претприемачи, занаетчи, продавачи на пазар и самостојни вршители на дејност.	Мали и средни трговски друштва
Степен на искористеност на средствата	Владата на Република Италија обезбеди 12.704.840 милиони €, од кои за користење остануваат 62.704,36 €. Степен на искористеност 99,51%.	Првиот и вториот кредит од KfW од Германија во висина од 13 мил. € е 100% искористен. Од наплатените ануитети се креира револвинг фонд. Од јули 2007 година почна да се користи и третата транша од 6,7 мил. €. Искористени 5,5 милиони €.	Вкупен износ на кредитната линија е 10.000.000 €, а досега се искористени 5.000.000 €.

Деловни банки кои го нудат кредитот	Еуростандард банка Скопје, ИК банка Скопје, Инвест банка Скопје, Комерцијална банка Скопје, Охридска банка Охрид, Силекс банка Скопје, Стопанска банка Скопје, Стопанска банка Битола, ТТК Скопје, Тутунска банка Скопје, УНИ банка Скопје	Извозна и кредитна банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Прокредит банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје, Можности ДОО Скопје	Комерцијална банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, и Стопанска банка АД Битола
Забелешка	Еднократна провизија од 1,2% се плаќа за услугите на прокураторот, доколку се користат негови услуги. Од наплатените анuitети ќе се креира револвинг фонд за одобрување кредити под следните услови: – износ: од 50.000 – 500.000 €; – рок на враќање: од 1– 3 години; – каматна стапка од 7% за фирми кои веќе користеле кредит од Стоковата кредитна линија и 8% за останатите заинтересирани фирми; – намена: за трајни обртни средства.	Програмата „Кредитирање мали бизниси“, наменета е за поддршка на микро, мали и средни претпријатија кои се 100% во приватна сопственост, се цел да се овозможи пристап на истите до финансиски средства, трансформирање во законски форми и интегрирање на истите во финансискиот пазар.	Средствата од оваа кредитна линија се за парцијално финансирање (до 50%) на издржани инвестициони проекти во корист на МСТД, со што ќе се зајакне нивната оперативна состојба и можност за создавање и задржување на околу 950 работни места по искористување на сите средства кои се на располагање од заемот.

Кредитна линија	Програма за кредитирање на развојот на МСП од страна на КfW од Германија. - револвинг фонд МБПР	Кредитирање на производство наменето за извоз од средствата доделени од страната на Владата на Република Македонија - МБПР	Кредитна линија за финансирање на трајни обртни средства доделени од Владата на Република Македонија - МБПР
Износ	50.000 – 400.000 €	до 2.000.000 €	До 300.000 €
Рок на враќање	До 4 години со вклучен грејс период	До 12 месеци (за извозни аранжмани)	3 години
Грејс период	до 6 месеци	нема (враќањето на кредитот е еднократно)	нема
Годишна каматна стапка	10%	8%	8%
Обезбедување	1. Хипотека; 2. Меници; 3. Залог на подвижни предмети, права и хартии од вредност или залог на недвижен имот	1. Хипотека; 2. Рачна залога на подвижни предмети и права; 3. Бонитетни хартии од вредност; 4. Други вообичаени форми на обезбедување	Хипотека, залог, меници и други инструменти прифатливи за деловните банки
Намена на кредитот	Модернизација и проширување на постоечки приватни МСП, и основање на нови. Минимум 40% од кредитот се користи за основни средства; Максимум 60% од кредитот може да се користи за обртни средства.	Финансирање на извозни аранжмани за сировини и репроматеријали врз основа на склучени договори за извоз.	Финансирање на трајни обртни средства
Целни групи	МСП кои се над 51% во приватна сопственост.	Приватни трговски друштва кои имаат производство наменето за извоз.	Извозно–ориентирани трговски друштва
Степен на искористеност на средствата	KfW од Германија обезбеди 15 милиони € , кои се 100% искористени. Од наплатените анuitети креиран е револвинг фонд.	Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 1999 досега се пласирани 50,5 милиони € .	Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 2005 досега се пласирани 750 илјади евра.
Деловни банки кои го нудат кредитот	Еуростандард АД Скопје, Извозна и Кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, , Охридска банка АД Охрид, Силекс банка АД Скопје, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, УНИ банка АД Скопје	Уни банка АД Скопје, Еуростандард банка АД Скопје, Извозна и кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, , Охридска банка АД Охрид, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Силекс банка АД Скопје	Еуростандард банка, Извозна и Кредитна банка, Инвестбанка, Комерцијална банка, Охридска банка, Силекс банка, Стопанска банка Битола, Тетекс–Кредитна банка, Тетовска банка, Тутунска банка и УНИ банка
Забелешка		Доколку друштвото го осигура извозот, каматната стапка ќе се намали за 0,5%.	

Кредитна линија	Кредит за земјоделство и агро-индустрија преку Земјоделски-кредитен дискотен фонд	Проектот за развој на приватниот сектор на Фондот за меѓународна соработка и развој од Тајван револвинг фонд НБРМ
Износ	1. 100.000 € за примарно земјоделско производство; 2. 200.000 € за преработка на земјоделски производи 3. 200.000 € извоз на земјоделски производи	1. до 400.000 \$ за мали и средни претпријатија 2. до 200.000 \$ за земјоделство
Рок на враќање	го утврдува секоја финансиска институција индивидуално (најчесто до 7 години зависно од видот и намената на кредитот)	1. до 7 години за МСП, 2. до 5 години за земјоделство
Грејс период	го утврдува секоја финансиска институција индивидуално (најчесто до 3 години, зависно од видот и намената на кредитот)	до 2 години
Годишна каматна стапка	– од 4% до 6% годишно за примарно земјоделско производство (зависно од финансиската институција преку која се одобрува кредитот), – од 5% до 6,5% годишно за преработка и трговија со земјоделски производи (зависно од финансиската институција преку која се одобрува кредитот)	Охридска банка А.Д Охрид – 7,28%; Стопанска банка А.Д Скопје –6,34 до 7,238%; Комерцијална банка А.Д Скопје – 6,3275% Тутунска банка А.Д Скопје –;6,33% Инвест банка А.Д Скопје –;5,8275% Македонска банка А.Д Скопје – 7,75%
Обезбедување	1. Залог на подвижен имот (опрема, трактори, возила, механизација и друго); 2. хипотека на недвижен имот; 3. кредитоспособни жиранти (физички или правни лица); 4. други инструменти на обезбедување кои ќе ги утврди банката или штедилницата.к	Согласно кредитната политика на банките учеснички.
Намена на кредитот	1. Основни и обртни средства за сточарско и растително производство (објекти, земјоделско земјиште, опрема, земјоделска механизација, репроматеријали и т.н.); 2. Основни и обртни средства за пребарувачки капацитети (објекти,опрема откуп на примарни земјоделски производи) 3.Основни и обртни сретства за извоз на примарни земјоделски производи	1. кредити за мали и средни претпријатија – за основни средства (машини и опрема, од било која природа, освен стекнување на земја), и – за обртни средства (суровини и резервни делови). 2. кредити во областа на земјоделството – набавка на земјоделска механизација, основно стадо, оранжери, подигање на насади, опрема, набавка на суровини, репроматеријали.
Целни групи	1. Носители на земјоделски стопанства кои имаат поднесено барање за упис во Единствениот регистар на земјоделски стопанства 2. Мали и средни претпријатија кои се занимаваат со примарно земјоделско производство, преработка на земјоделски производи и трговија со примарни земјоделски производи наменети за извоз	Мали и средни претпријатија и индивидуални земјоделски производители како и претпријатија ангажирани во производството или маркетингот на земјоделски производи.

Степен на искористеност на средствата	Меѓународен фонд за развој на земјоделството IFAD додели два кредити: 6.2 мил.\$ (IFAD 1) и 8 мил.\$ (IFAD 2). Повлечени и искоростени се сите средства. Од вратените ануитети е формиран револвинг фонд. Од ноември 2007 година капацитетот на Земјоделскиот кредитен дисконтен фонд е зголемен со револвинг фондот од PSDL 1 и 2 кредитните линии во износ од 21 мил. евра.	Средствата од Заемот од Фондот за меѓународна соработка и развој (ICDF) – Тајван се целосно искористени. Средствата од Револвинг Фондот од овој Заем се кај банките учеснички кои ги пласираат на крајните корисници под истите услови
Деловни банки кои го нудат кредитот	Инвестбанка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје,НЛБ Тутунска банка АД Скопје, Статер банка АД Куманово, Стопанска банка АД Битола,Стопанска банка АД Скопје, УНИ банка АД Скопје Штедилница Можности и Штедилница ФУЛМ	Охридска банка АД. Охрид, Стопанска банка АД. Скопје, Комерцијална банка АД. Скопје, Тутунска банка АД.Скопје, Инвест банка АД. Скопје и Македонска банка АД. Скопје
Забелешка	Земјоделскиот кредитен дисконтен фонд учествува со 80% од износот на кредитот, додека 20% се сопствено учество на финансиската институција. Заклучно со 30.06.2008 година, преку Земјоделскиот кредитен дисконтен фонд реализирани се 3575 кредити во вкупен износ од 25,4 милиони евра (IFAD 1 IFAD -2 PSDL 1, PSDL 2)	Со средствата од под-заемот може да се финансираат најмногу 85% од вкупната вредност на под-проектот. Банката и крајниот корисник на под-заемот ќе го финансираат остатокот од најмалку 15%.

Кредитна линија	Поддршка на развојот на мали и средни претпријатија од Владата на Холандија -Македонската развојна фондација за претпријатијата	Кредитна линија за креирање нови работни места во мали и средни претпријатија од Банката за развој при Советот на Европа револвинг фонд НБРМ	Кредитна линија за финансирање на MSP доделени од Владата на Република Македонија - МБПР
Износ	1. Заем тип 1 до 10.000 € 2. Заем тип 2 од 15.000 до 75.000 € 3. Заем тип 3 до 15.000 €	нема лимит	До 500.000 €
Рок на враќање	до 5 години, (Рокот н враќање може да биде и подолг, во зависност од циклусот на производство).	од 5 до 10 години	8 години
Грејс период	до 1 година (Грејс периодот може да биде и подолг, во зависност од циклусот на производство).	Грејс периодот го одредува банката во зависност од вредноста на под-заемот и можниот обрт на средствата во однос на времето за враќање на истиот.	До 1 година
Годишна каматна стапка	Ја одредува индивидуално секоја финансиска институција.	Стопанска банка а.д. Скопје – 9,73%; Комерцијална банка а.д. Скопје – од 9,064% до 8,826%; Охридска банка а.д. Охрид – од 9,14%.	8%
Обезбедување	Согласно кредитната политика на финансиската институција вклучена во спроведување на кредитната линија.	Согласно кредитната политика на банките учеснички.	Хипотека, залог, меници и други инструменти прифатливи за деловните банки
Намена на кредитот	За инвестиции во основни средства и работен капитал	Изградба/набавка на имот, набавка на машини и опрема, набавка на сировини и резервни делови, како и активност на едукативни тренинг програми.	Финансирање на основни и обртни средства
Целни групи	тип 1: индивидуални земјоделци, самостојно вработени лица и претприемачи на микро претпријатија; тип 2: мали претпријатија со најмногу 50 вработени тип 3: мали претпријатија со најмногу 10 вработени.	Мали и средни претпријатија во трудо –интензивни индустрии: текстилна, кожна, прехранбена индустрија и др. гранки кои би овозможиле креирање на нови работни места, освен примарно земјоделско производство.	Мали и средни трговски друштва
Степен на искористеност на средствата	Владата на Холандија обезбеди 7,2 мил. €. Искористени се 100%. Од наплатената главнина се формира револвинг фонд, кој се пласира под истите услови.	Средствата од Заемот одобрен од Банката за развој при Советот на Европа (ЦЕБ) во износ од ЕУР 5,113 милиони се целосно искористени. Средствата од Револвинг Фондот од овој Заем се кај банките учеснички кои ги пласираат на крајните корисници под истите услови.	Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 1999 досега се пласирани 20 милиони € .
Деловни банки кои го нудат кредитот	Тутунска банка АД Скопје, ИК банка АД Скопје, Можности ДОО Скопје	Стопанска банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје и Охридска банка АД Охрид.	Уни банка,Скопје АД Скопје, Еуростандард банка АД Скопје, Извозна и кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, , Охридска банка АД Охрид, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Силекс Банка АД Скопје

Забелешка	Средствата не може да се користат за проекти од земјоделството, освен за преработка и доработка на земјоделски производи. Се исклучува од финансирање обртниот капитал и услугите поврзани со операциите на проектот (трошоците за одржување, плати и друго). Со средствата од под-заемот може да се финансира најмногу 50% од вкупната вредност на под-проектот. Останатите 50% се финансираат од сопствени средства на крајниот корисник или од средства на банката учесничка.
-----------	---

Кредитна линија/ Извор на средства	Одлука за условите и критериумите за репласирање на средства од компензациони фондови од странска помош (Одлука од Сл. в. 60/2004)	Одлука за условите и критериумите за репласирање на средства од компензациони фондови од друга странска помош (Одлука од Сл. в. 28/2005)
Износ	Максималниот износ не е дефиниран во Одлуката, се финансира согласно проектот по вообичаени банкарски услови за МСП.	Максималниот износ не е дефиниран во Одлуката, се финансира согласно проектот по вообичаени банкарски услови за МСП.
Рок на враќање	9 месеци 5 години	9 месеци 5 години
Грејс период	3 месеци 1 година	3 месеци 1 година
Годишна каматна стапка	3% 3%	3,5% под есконтната стапка на Народна банка на Р.М 3,5% под есконтната стапка на Народна банка на Р.М
Обезбедување	Банкарска гаранција Хипотека во висина 2:1 или банкарска гаранција	Банкарска гаранција Хипотека во висина 2:1 или банкарска гаранција
Намена на кредитот	1. сировини; 2. репроматеријали. инвестициони проекти	1. сировини; 2. репроматеријали инвестициони проекти
Целни групи	МСП од областа на стопанството	МСП од областа на стопанството
Степен на искористеност на средствата	Од наплатените анuitети од странските помошти се генерираат компензациони фондови. Со состојба 30.09.2007 година нераспределени се 22.575.000 милиони денари.	Од наплатените анuitети од странските помошти се генерираат компензациони фондови. Со состојба 30.09.2007 година нераспределени се 66.889.000 милиони денари.
Деловни банки кои го нудат кредитот/ Министерство за финансии	Министерство за финансии, Сектор за управување со капитал, Одделение за странска помош	Министерство за финансии, Сектор за управување со капитал, Одделение за странска помош
Забелешка	Средствата се ставаат во функција по распишано соопштение во дневните весници од страна на Министерството за финансии. Селекција на пријавените проекти и нивно одобрување врши Комисијата за менаџмент со Компензациони фондови, формирана од Владата на Република Македонија.	Средствата се ставаат во функција по распишано соопштение во дневните весници од страна на Министерството за финансии. Селекција на пријавените проекти и нивно одобрување врши Комисијата за менаџмент со Компензациони фондови, формирана од Владата на Република Македонија.

ДРУГИ ПРОЕКТИ ЗА ПОДДРШКА НА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА, состојба јули 2008 г.
(податоците се од информативен карактер, деталните услови се достапни кај имплементаторите)

Гаранции	Гарантен Фонд на Македонска Банка за Поддршка на Развој - Проект на Владата на РМ	Гарантен фонд - проект на Шведската агенција за меѓународна развојна соработка (SIDA)
Услови под кои се одобрува гаранција	Гаранции се доделуваат за сите долгорочни кредити за инвестиции од кредитните линии дистрибуирани преку банките потписнички на договори за соработка со МБПР	Гаранции за кредит: се издаваат за сите кредити од кредитните линии дистрибуирани преку банките потписнички за соработка со ГФ Гаранции за добавувачи: се издаваат на добавувачите со кои Гарантни Фонд има договор за соработка, а кои продаваат опрема и репроматеријали на одложено плаќање
Видови гаранции	Гаранции за кредит обезбедени со инструменти за обезбедување кои банките не ги прифаќаат.	1. Гаранции за кредит 2. Гаранции за добавувачи 3. Гаранции за добавувачи со кредит (комбинација од претходните два вида)
Максимален износ	– максималниот износ на поединечната гаранција за кредит која може да биде издадена од Гарантниот Фонд е 35.000 ЕВРА во денарска противвредност; – максималниот износ на кредит за која може да биде издадена гаранција е 150.000 ЕВРА во денарска противвредност; – гаранцијата не може да надмине износ од 33 % од главницата на бараниот кредит.	– максималниот износ на поединечната гаранција за кредит која може да биде издадена од Гарантни Фондот е 60.000 евра во денарска противвредност; – максималниот износ на поединечната гаранција за добавувачи за набавка на основни средства која може да биде издадена од Гарантни Фондот е 60.000 евра во денарска противвредност; – максималниот износ на поединечната гаранција за набавка на сировини и репроматеријали која може да биде издадена од Гарантни Фондот е 30.000 евра во денарска противвредност; – гаранцијата не може да надмине износ од 60% од главницата на бараниот кредит / 70% кај гаранциите за добавувачи со кредити
Рок на враќање на кредит	Гаранција може да се издава на кредити/ набавки со максимален рок на отплата од 10 години.	Гаранција може да се издавана кредити/набавки со максимален рок на отплата од 5 години со вклучен грејс период
Надомест за гаранција	2,2 % годишно на салдото на гаранцијата	Гаранции за кредит: – 2% од висината на гаранцијата на годишно ниво Гаранции за добавувачи: – 3% од висината на гаранцијата на годишно ниво;

Манипулативен трошок		– 1,5% еднократно, за гаранции за кредит; – 1% еднократно, за гаранции за добавувачи.
Обезбедување	1. Хипотека во однос 1:1,2 дадена кај деловната банка (за целиот износ на кредитот) . 2. Доколку не се располага со таков имот, се обезбедува колатерал кај МБПР (кој што не го прима деловната банка) во однос 1:1,2, само на гарантираниот дел од кредитот.	Движен (опрема, механизација, возила) и недвижен имот (објекти, земјиште), меници, др.
Целни групи	Занаетчии, трговци поединци, микро, мали и средни трговски друштва (регистрации во РМ и со најмалку 51% приватен капитал)	– потенцијални основачи на МСП – постоечки МСП со доминантен приватен капитал и најмногу 50 вработени – вршители на земјоделска дејност
Имплементатор	Комерцијална банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, Инвест банка АД Скопје, ЕуроСтандард АД Скопје, ТТК Банка АД Скопје, Силекс банка АД Скопје, Штедилница можности Скопје	Центар за поттикнување на развојот на мали и средни друштва Скопје
Намена на гаранцијата	За кредити во инвестиции во постоечки или нови технологии со кои се зголемува извозот од РМ	Започнување или проширување на бизнис (гаранцијата не се издава за потрошувачки и станбени кредити)
Забелешка	Владата на РМ во декември 2005 година формираше Гарантен Фонд, со трансфер на 231 милиони МКД од буџетот на РМ. Целта за формирање на ГФ е на целните групи да им се олесни пристапот до банкарските кредити за инвестиции, во поглед на колатералот по кредитите.	Гаранти Фонд е институција која е основана во 2002 година Капиталот за издавање на гаранции изнесува 2.500.000 Евра, средствата се обезбедени од СИДА (Swedish international development cooperation agency). Гаранти Фонд заклучно со 30.06.2008 има издадено гаранции во износ од 3582778 евра, користејќи го и револвингот на средствата. За наредниот период Гаранти Фонд располага со околу 400.000 Евра (средства од револвингот)

ПОДГОТВУВА И ИЗДАВА

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ул. „Даме Груев“ 14, 1000 Скопје,
Тел: (389) 02 117 288, Факс: (389) 02 117 280
Интернет адреса: <http://www.finance.gov.mk>

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Д-р Трајко Славески

**ЗАМЕНИК
ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК**

Доц. Д-р Никица Мојсоска Блажевски
nikica.mojsoska@finance.gov.mk

ЧЛЕНОВИ НА УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Снежана Делевска,
М-р Мишо Николов
Анета Димовска

ПОДГОТОВКА И ПЕЧАТ

Глобал Комуникации, Скопје

ТИРАЖ

500 примероци

ПРЕВОД

Жана Шокаровска
Маја Петровска

**ПРИ КОРИСТЕЊЕТО НА ПОДАТОЦИТЕ
ОД ОВАА ПУБЛИКАЦИЈА, ГИ МОЛИМЕ
КОРИСНИЦИТЕ ЗАДОЛЖИТЕЛНО
ДА ГО НАВЕДАТ ИЗВОРОТ**

ISSN 1409 - 9209
Билт. Минист. Финанс.
5/6-2008

